

2/2020

duben
květen
červen

IV . ročník

ZHOŘ

ART

Populárně vědecký a odborný občasník
zaměřený na kulturu, umění a výtvarnou pedagogiku

Vydává *spolek přátel umění Dr. Igora Zhoře*
ve spolupráci s **Uníí výtvarných umělců ČR** v Hradci Králové
a s dalšími uměleckými spolky ČR a osobnostmi VIP
s bohatými zkušenostmi na poli a kolbištích kulturní fronty

Populárně vědecký a odborný
občasník zaměřený na kulturu,
umění a výtvarnou pedagogiku

vydává
**SPOLEK PŘÁTEL UMĚNÍ DR.IGORA
ZHOŘE**

v Uherském Hradišti
ve spolupráci
s **UNÍÍ VÝTVARNÝCH UMĚLCŮ**
v Hradci Králové
a **uměleckým spolkem**
SVATOBOR v Praze

Elektronický časopis určený pro příznivce
a sympatizanty učení J. A. Komenského,
výt. pedagoga Dr. Igora Zhoře a pro
milovníky umění časů blahé paměti.
Časopis je nezávislý a jeho obsahem jsou
pouze nepopíratelná a nezvratitelná fakta,
vycházející z doložitelných historických a
dějepisných skutků a pravd založených na
logice a racionální věcné argumentaci.
Nevyhýbá se aktualitám a problematice
současnosti.

Časopis vychází v programu PDF.

Adresa redakce:

68731 ŠUMICE 110, okres Uherské
Hradiště
Telefon (mobil): 723 920 492; 603 98 45 69

Příspěvky od vybraných dopisovatelů,
přihlášky k účasti na diskuzích... lze
redakci zasílat po telefonické dohodě nebo
na e-mail adresu:

Zhor Art <zhor-art@outlook.com>

Uveřejněné obrazové i textové materiály
využívají povolených webových stránek,
soukromé sbírkové archivy a knihovny se
souhlasem jejich majitelů

Členové redakce:

Lumír Stehlík – *redaktor literární rubriky*
Alena Klímová - Brejchová –
spisovatelka, básnířka,
Vladimír Pospíšil – *redaktor - výtvarný teoretik,*
Vladimír Kodrla – *malíř;*
BcA Irena Goldfinch – Edinburg, Londýn,
zahraniční zpravodajství z oblasti kultury a umění
Šéfredaktor:

PaedDr. Oldřich Páleníček, dr.h.c.
Časopis vychází zdarma, šíření e-mailem
povoleno, kopírování zapovězeno!

OMLOUVÁME SE ČTENÁŘŮM ZA DROBNÉ GRAMATICKÉ A SLOHOTVORNÉ
CHYBY, ZA „PŘEKLEPY“ etc..... Redakce přijme korektorku - (tora) J.Č

OBSAH čísla 2/2020

ročník čtvrtý

DUBEN – KVĚTEN – ČERVEN

KALENDÁRIUM

EDITORIAL

VE ZNAMENÍ ROUŠEK

VSTUP DO STUDIA

TEORIE VÝTVARNÉHO UMĚNÍ

KRESBOU JSME ZAČALI – KRESBOU KONČÍME
závěr

SVĚT LITERATURY- prózy a poezie

MÁJOVCI, RUCHOVCI, LUMÍROVCI

Pokračování – 1815 – 1918 – Lumír Stehlík a jeho poezie

DVĚ BÁSNICKÉ KNIHY

ALENY KLÍMOVÉ - BREJCHOVÉ

OSOBNOSTI

VLADIMÍR FUKA

SLOVO A ČAS

LUDVÍK van BEETHOVEN

250 let od narození

ALFONS MUCHA – 160 let od narození

JIŘÍK Z PODĚBRAD - 600 let od narození

100 LET ČS.STÁTNÍ VLAJKY

NÁVRAT MARIÁNSKÉHO SLOUPU

VÝSTAVY – KONCERTY

SAUL STEINBERG – VLADIMÍR FUKA

CHADIMOVA FOTOREVUE č .383 a č 384

VÝSTAVA Petra Balíčka a Miroslava Kolátora

- Pavel Matuška -

ŠKOLA MLADÝCH GRAFIKŮ

MONOTYP – závěr

GRAFFITI A SQUATTING versus UMĚNÍ

BcArt Irena Goldfinch

ČESKÁ GRAFIKA

SOUPIS EXL KARLY RYVOLOVÉ - VI.Pospíšil

TISKOVÉ ZPRÁVY

CESTUJEME S KZ – ROŽNOV - VI.Pospíšil

ZEMŘEL SOCHAŘ MILAN KNOBLOCH – 99 let

Alena Klímová – Brejchová

Z NAŠEHO ARCHIVU

SBÍREK A KNIHOVNY

JAROSLAV DOBROVSKÝ

V PŘÍŠTÍCH ČÍSLECH:

KNIHA A ILUSTRACE

Redakční uzávěrka příštího čísla

ZHOŘ ART č.3. - ročník IV., je 15. září 2020

**Na přání některých našich čtenářů - výtvarníků – grafiků,
nebude umělecká tiskárna zatím rušena, jak bylo v čísle č.4/ 2019 avizováno.**

KALENDÁRIUM

DUBEN

1.4.1935 - * **JOSEF TOPOL** – čs. básník a dramatik

2.4.1805 - * **HANS CHRISTIAN ANDERSEN** - dánský dramatik a pohádkář

3.4.1911 - * **ANNA MASARYKOVÁ** – historička umění

3.4.1991 - + **GRAHAM GREENE** – angl.spisovatel - („Tichý Američan, „Náš člověk v Havaně“)

3.4.1876 - * **TOMÁŠ BAŤA** - zakladatel obuvnického průmyslu v Československu ve městě Zlíně

4.4.1911 - * **VÁCLAV ČTVRTEK** – čs.spisovatel - Václav Cafourek, známější pod pseudonymem Václav Čtvrtek, byl spisovatel pro děti a mládež, autor povídek, románů a her o současných dětech a populárních pohádkových příběhů. Je považován za pokračovatele klasiků českých pohádek jako je Josef Lada, Ondřej Sekora, Jan Drda....

5.4.1835 - * **VÍTĚZSLAV HÁLEK** – čs. básník

5.4.1895 - * **VLASTIMIL RADA** – čs. malíř

6.4. 1896 – Zahájeny v Athénách první moderní olympijské hry

6.4.885 - + **SVATÝ METODĚJ** – první moravský arcibiskup

8.4. 1891 - * **VLASTIMIL BURIAN** – herec - král komiků

8.4.1936 - + **BOŽENA BENEŠOVÁ** – čs. spisovatelka

8.4.1815 - + **JAKUB JAN RYBA** – čs. skladatel a pedagog

13.4.1906 - * **SAMUEL BECKETT** – irský prozaik, dramatik, nositel Nobelovy ceny

13.4.1920 - * **KAREL OTČENÁŠEK** – arcibiskup královéhradecký

13.4.1685 - + **JEAN de La FONTAINE** – franc. bajkář

14.4.1931 - + **VIKTOR DYK** – čs. básník

15.4.1865 - + **ABRAHAM LINCOLN** – amer.prezident

17.4.1826 - * **VOJTĚCH NÁPRSTEK** – čs. cestovatel a průmyslník

18.4.1955 - + **ALBERT EINSTEIN** – něm.fysik a geniální vědec 20.stol.

19.4.1906 - + **PIERRE CURIE** – franc. fysik, radiolog, nositel Nobelovy ceny

20.4.1926 - * **VLADIMÍR PILAŘ** – mistr houslař

20.4.1961 - * **EVA URBANOVÁ** – přední čs. operní pěvkyně

21.4.1910 - + **MARK TWAIN** – americký spisovatel

21.4.1816 - * **CHARLOTTE BRONTEOVÁ** - angl. spisovatelka („Jana Eyrová“)

21.4.1926 - * **OLBRAM ZOUBEK** - čs. sochař

22.4.1976 - + **ALFRÉD RADOK** – čs. režisér, zakladatel Laterny magiky

23.4.1616 - + **WILIAM SHAKESPEARE** – angl. básník a dramatik

23.4.1616 - + **MIQUEL DE CERVANTES** - španěl. spisovatel

23.4.1836 - vyšla poprvé poetická báseň Karla Hynka Máchy „MÁJ“

23.4.1866 - * **BOHUMÍR JARONĚK** – čs. malíř a grafik (valašská luhačovská tematika)

23.4.1891- * **SERGEJ PROKOFJEV** – ruský hud. skladatel

23.4.1616 - + **MIQUEL DE CERVANTES SAAVEDRA** – španělský spisovatel

26.4.1986 – těžká havárie atomové elektrárny v Černobylu s tragickými následky

27.4.1791 - * **SAMUEL MORSE** – americký malíř a vynálezce telegrafu

KVĚTEN

1.5.1953 – Televizní studio Praha zahájilo první zkušební provoz

2.5.1925 - + **JAN ŠTURSA** – čs. sochař

5.5.1846 - * **HENRYK SIENKIEWICZ** – polský spisovatel

5.5.1943 - + **FRANTIŠEK XAVER SVOBODA** – čs. spisovatel

5.5.1846 - * **HENRYK SIENKIEWICZ** - polský spisovatel

6.5.1916 - + **STANISLAV SUCHARDA** – čs. sochař

6.5.1903 - + **BENEŠ METOD KULDA** – národní buditel, na popud Fr. Sušila sběratel valašských pohádek

6.5.1853 - * **EDUARD VOJAN** – čs. herec – vynikající tragéd

7.5.1893 - + **BŘETISLAV BARTOŠ** – malíř, grafik a první ilustrátor Slezských písní Petra Bezruče – žák Hanuše Schweigra

7.5.1973 - + **EGON HOSTOVSKÝ** - čs. spisovatel a diplomat

7.5.1840 - * **PETR ILJIČ ČAJKOVSKIJ** - ruský skladatel

7.5.1833 - * **JOHANES BRAHMS** – něm. skladatel

8.5.1945 – skončila II. sv.válka

8.5.1903 - + **PAUL GAUGUIN** – franc. malíř, grafik a řezbář – expresionista

9.5.1805 - + **FRIEDRICH von SCHILLER** – něm. básník a dramatik

10.5.1910 - * **ANTONÍN STRNADEL** – čs. malíř a grafik – ilustrátor

11.5.1888 - * **IRVING BERLIN** – americký skladatel ruského původu, zakladatel moderní populární hudby a světových evergrínů...

12.5.1946 - + **VÁCLAV ŠPÁLA** – čs. malíř

12.5.1820 - * **JOSEF MÁNES** – čs. malíř a ilustrátor

14.5.1998 - + **FRANK SINATRA** – amer. zpěvák

14.5.1316 - * **KAREL IV.** – král český, císař římský

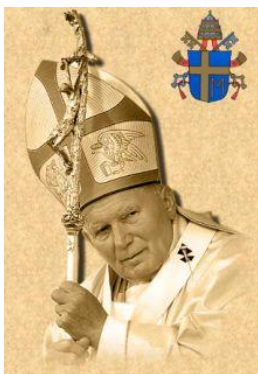
14.5.1863 - * **VILÉM MRŠTÍK** – čs. spisovatel

15. 5. 1934 - * **VLADIMÍR BRABEC** - český herec.

16.5.1913 - * **ZDENĚK PLUHAŘ** - čs. spisovatel - romanopisec

17.5.1903 - + **KAREL ŠEBOR** – čs. skladatel a dirigent, příznivec Bedřicha Smetany

18.5. – **MEZINÁRODNÍ DEN MUZEÍ**

18.5.1920 - * **PAPEŽ JAN PAVEL II.** – **KAROL WOJTYLA**, polský básník a dramatik, první neitalský papež

20.5.1886 - * **JAN RYPKA** – čs. orientalista, prof. UK v Praze

20.5.1896 - + **CLARA SCHUMANNOVÁ** – něm. klavíristka

21.5.1933 – * **ERAZIM KOHÁK** – filosof, publicista, politolog

22.5.1813 - * **RICHARD WAGNER** – něm. hud. skladatel

22.5.2016 - + **ADOLF BORN** – čs. malíř, grafik.

23.5.2016 - + **ZDENĚK MÉZL** - čs. grafik - dřevorytec

22.5.1885 - + **VICTOR HUGO** – fr. spisovatel, básník a dramatik

22.5.1924 - * **CHARLES AZNAVOUR** – fr. zpěvák, skladatel a šansonier

23.5.1906 - + **HENRIK IBSEN** – nors. dramatik

23.5.1923 - * **JAROSLAV KALIVODA** – malíř s valašskou tematikou

23.5.1906 - + **HENRIK IBSEN** – norský dramatik

26.5.1900 - * **VÍTĚZSLAV NEZVAL** – čs. básník, dramatik, zakladatel 1.čs.surrealistické Skupiny

29.5.1896 - * **ELSA TRIOLETOVÁ** – franc. spisovatelka

29.5.1951 - + **JOSEF BOHUSLAV FOERSTER** – čs.skladatel a varhaník

29.5.1935 - + **JOSEF SUK** – čs. hud. skladatel a houslista

30.5.1778 - + **FRANCOIS VOLTAIRE** – franc. osvícenec – filosof a básník

30.5.1640 - + **PETER PAUL RUBENS** – vlámský malíř (Holandsko)

31.5.1868 - + **FRANTIŠEK SUŠIL** – sběratel lidových písní, kněz

ČERVEN

1.6.1942 - + **VLADISLAV VANČURA** – čs. spisovatel

2.6.1922 - + **JOSEF VÁCLAV MYSLBEK** – významný čs. sochař

2.6.1952 - * **BOHUMIL MATHESIUS** – čs - básník a překladatel

3.6.1932 - + **RUDOLF KREMLIČKA** – čs. malíř

3.6.1875 - + **GEORGE BIZET** – franc. skladatel

3.6.1801 - * FRANTIŠEK ŠKROUP – čs.skladatel a dirigent

3.6.1971 - + **RUDOLF HLAVICA** – sochař

3.6.1930 - * **VÁCLAV VORLÍČEK** – český filmový režisér

4.6.1922 - * VALJA STÝBLOVÁ – čs. prozaička a lékařka

4.6.1931 - * JAN ZÁBRANA, čs.básník a prozaik

5.6.1896 - * VLASTA FIALOVÁ – historička

5.6.1896 - + **VLASTA FIALOVÁ** , historička

6.6.1961 - + **FRANTIŠEK TRÁVNÍČEK** – čs. jazykovědec, filolog

6.6. 1996 - + **VLADIMÍR KARFÍK** – architekt (čestný občan Bystřice pod Hostýnem)

6.6.1987 - + **EDUARD PETIŠKA** – čes. básník a prozaik

**7.6.1781 - Pololožen základní kámen STAVOVSKÉHO DIVADLA V PRAZE
(Otevřeno 21.4.1783)**

7.6.1961 - + **KARLA VOBIŠOVÁ** – první čs. sochařka (pomník E.Krásnohorské na Karlově nám. v Praze)

7.6.1882 - * - RUDOLF TĚSNOHLÍEK – čs. básník a novinář

7.6.1952 - * VÁCLAV HUĐEČEK – čs. houslový virtuos

7.6.1835 - * ADOLF HEYDUK – čs. básník a dramatik

9.6.1411 – MISTR JERONYM PRAŽSKÝ veřejně spálil tabulku s odpustky papeže na Novém Městě pražském

10.6.1791 - * VÁCLAV HANKA – čs. básník, literární historik a vědec

8.6.1781 - * GEORGE STEPHENSOM – angl. vynálezce lokomotivy

10.6. 1415 – MISTR JAN HUS napsal svůj poslední dopis z Kostnice věrným Čechům

11.6.1776 - * JOHN CONSTABLE – angl. Malíř

11.6.1906 - + FRANTIŠEK BARTOŠ – čs.národopisec

11.6.1881 - Otevřeno Národní divadlo v Praze - za dva měsíce a jeden den divadlo vyhořelo

12.6.1930 - * ADOLF BORN – čs. grafik a ilustrátor

12.6.1946 - + KAREL TOMAN – čs. básník

12.6.1912 - + ZIKMUND WINTER – čs. spisovatel a básník

13.6.1881 - * OTAKAR ŠPANIEL, - čs.sochař a medailér

13.6.1961 - + KAREL ENGLIŠ – čs.politik, filosof

14.6.1936 - + K.H.CHESTERTON – angl. spisovatel

14.6.1978 - * FRANTIŠEK PALACKÝ – náš největší národní historik. Zakladatel uměleckého spolku SVATOBOR

15.6.1991 - + **VILÉM REICHMANN** – fotograf a malíř

15. 6 2017 - + OLBRAM ZOUBEK – český sochař

16.6.1940 - + **VÍTĚZSLAVA KAPRÁLOVÁ** – čs. dirigentka a skladatelka

17.6.1846 - + J.B.GASPARD-DEBURAU – franc. nim českého původu

17.6. 2006 - + VLASTA PRŮCHOVÁ – zpěvačka

17.6.1882 - * IGOR STRAVINSKIJ – ruský skladatel

17.6.1912 - + **HANUŠ SCHWEIGER** – čs.malíř, grafik a ilustrátor

17.6.2018 - + **GABRIELA VRÁNOVÁ** – česká herečka

19.6.1886 - * RUDOLF KREMLIČKA - čs.malíř

19.6.1926 - * JOSEF NESVADBA – čs. lékař a spisovatel

19.6.1905 - * JIŘÍ VOSKOVEC – čs.divadelní a film.herec

19.6.1941 - * VÁCLAV KLAUS – čs. president, ekonom

21.6.1950 - + **FRANTIŠEK TÁBORSKÝ** – básník, spisovatel, překladatel, národopisec moravský

21.6.1621- + **POPRAVA 27 ČESKÝCH PÁNŮ** stavovského povstání na staroměstském náměstí v Praze

21.6.1905 - * JEAN PAULE SARTRE – franc. spisovatel, dramatik a filosof

24.6.1901 - * MARIE PODEŠVOVÁ – čs. spisovatelka

26.6.1891 - * VLADISLAV VANČURA, čs. spisovatel a dramatik

26.6.1861 - + PAVEL JOSEF ŠAFAŘÍK – významný slovenský spisovatel, slavista, literární historik, etnograf a jazykovědec.

27.6.1712 - * JEAN JACQUES ROUSSEAU - franc. spisovatel

29.6.1374 - + JAN MILÍČ Z KROMĚŘÍŽE – předchůdce protikatolické reformace

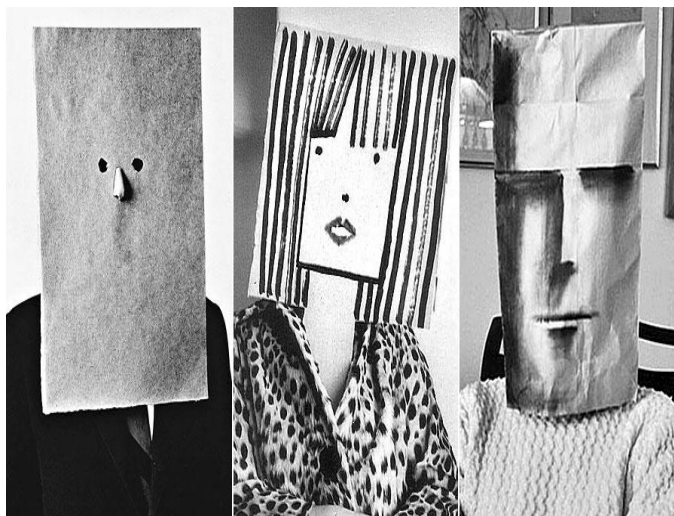
30.6.1992 - + FRANTIŠEK TOMÁŠEK – arcibiskup pražský, primas český

EDITORIAL

VE ZNAMENÍ ROUŠEK

Motto:

Ano, mnoho se změnilo,
ale lidé zůstali stejní:
Jenomže teď víme líp, kdo je kdo.
Kdo je slušný, byl slušný vždycky:
Kdo byl věrný, je věrný i teď.
Kdo se točí s větrem,
točil se s větrem i dřív.
Kdo myslí, že teď přišla jeho chvíle,
myslel vždy jen na sebe.
Nikdo se nestává přeběhlíkem,
kdo jím nebyl vždycky:
Kdo mění víru, neměl žádnou;
Člověka nepředěláš,
jenom se ti vybarví ...

KARNEVAL roku 2020 - „COVID – 19 “ a roušky

KAREL ČAPEK – 1938

Vážení a milí čtenáři,

co říci úvodem druhého čísla tohoto roku? Nic „uměleckého“ nečekejte ! – Přivítala nás totiž krutá realita a navíc ještě **příliš shovívavá vůči tomu, jak se člověk k přírodě a sám k sobě a ke společnosti chová.** Jen samá překvapení – většinou nemilá a týkají se nás všech. Na přelomu roku loňského s rokem letošním – jen podivné a smutné zprávy - odešel Gott, Pilarová, Zátopková,...defakto moje generace se loučí. Nic veselého, ale štafetu přebírají mladší se vši zodpovědností.

Do našeho vědomí museli jsme si vstřípnit direktivem „Velkého architekta života“ varovné zprávy, že přestali jsme si vážit zdraví a pochopení jednoho k druhému a proto jsme dostali zlé a zákeřné avizo, abychom si uvědomili to, na čem nejvíce by nám mělo záležet.

Ano – na našem zdraví, na zdraví našich nejbližších, ne na blahobytu, ale na štěstí obyčejného života... Ne všichni to však pochopili...Přestali jsme si vážit přírody a proto je nám nyní pobyt v ní vzácný. Až teď si vlastně uvědomuji, že v přírodě jsem byl asi tak nejméně před půl rokem a že mně citelně chybí. Chybí mně toulky lesem, procházky po lesních cestách, chybí mně pohled na skřivany vysoko na nebi.... Snad teď, kdy pomalu končí ta nešťastná karanténa, se mnohé změní a dáme přírodě přednost. Karanténa nás zamkla do našich domovů a my jsme si uvědomili, že ono „doma“ nepatří jenom mně, ale i celé naší rodině, že byt' jsme zase všichni po dlouhé době pohromadě, tak stalo se to silou vyšší moci!!! A to není dobře, když jsme na to nepřišli sami. Najednou jsou nablízku naši rodiče, naši nejbližší - senioři a neubráníme se pocitům, že nás jejich zdravotní stav začíná zneklidňovat, konečně cítíme jejich bolesti, jsme vnímavější a musíme je s nimi sdílet, ať chceme nebo nechceme.

Jsme všichni zranitelní a smrtelní a až nyní pozorujeme, jak důležití a nenahraditelní jsou třeba naši lékaři, učitelé,...V uzamčených domovech sdílíme starosti našich dětí nad školními úlohami a přebíráme roli učitelů, před kterými jsme ztratili respekt. Tak tedy naučme děti to, co se učí ve škole. Dnes jsou naše školy prázdné, či poloprázdné – smutný pohled do zavřených školních dveří a oken, z nichž na nás nikdo uličnický a vesele nepokřikuje...Máme se dobře, alespoň tomu tak doposud bylo. Jak dlouho? Mysleli jsme si, že si můžeme všechno koupit, že můžeme být kdekoliv a s kýmkoliv. Omyl! Skutečnost ukázala, že to není samozřejmost a že mamon a hlad po „naší důležitosti“ nám zamotal hlavu a že si štěstí ani zdraví, ani respekt a přirozenou autoritu koupit nelze.

Roušky nám zakryly obličej, abychom pochopili, že krása jejich tváří není vůbec důležitá. Rouška tváře zakryje, snad ochrání před vnějšími viry a zákeřnými nemocemi ale aroganci, vseznákovství a sobectví žádná rouška nezakryje. Tak až ty roušky odložíme – budeme mít všichni mnoho práce a mnoho příležitostí, abychom pochopili co je v životě nejdůležitější a co lidstvo opravdu potřebuje.

Tak ať se nám všem toto nečekané a náhlé předsevzetí naplní.

Oldřich Páleníček

VSTUP DO STUDIA TEORIE VÝTVARNÉHO UMĚNÍ

Závěrečná kapitola hovoří o významu kresby v našem životě.

ÚVODNÍ SLOVO

V předcházejících třinácti číslech (ročník 2017 – 2020) jsme se pod shrnutým a také místy náročným názvem této kapitoly na pokračování seznámili se zásadními vědomostmi a výklady tvorby výtvarného umění. Nebylo ovšem řečeno (napsáno) vše a zdá se, že bychom v teoretizování i filosofování o významu umění a estetického citění mohli pokračovat donekonečna. Nicméně všechno na tomto světě má svůj začátek a konec a je zapotřebí **učinít „Vstupu do studia teorie výtvarného umění“ konečně ZÁVĚR.** Pro mne, jako pro autora tohoto „vstupu“ je to velmi obtížné, neboť v každém impulzu, který mne nutká k rozvíjení vlastní výtvarné myšlenky – vidím nekonečné hledání sebe samého, hledání smyslu života, vidím v ní tvůrčí seberealizaci a snad i pocity štěstí. Právě to uspokojení ze seberealizace, **mne jako pedagoga, vede k tomu, abych své zkušenosti i z nevýtvarného a neučitelského života předal jako štafetu těm, co mají zájem.**

Čtenáře ale znovu upozorňuji, že většina vědomostí mnou popsaných v tomto „vstupu“ je čerpána z vlastních poznámek získaných studiem jak na školách, tak ve volném čase, ale i studiem učebnicových a knižních materiálů včetně plného využití internetových stránek. **Tímto činím i odkazy na wwwstránky, neboť bez nich se v dnešní době při jakémkoliv odborném studiu nelze obejít.** Přivlastnit si autorství odborných statí v plném textovém znění bez odkazů a předloh, není nic jiného než plagiátorství a podvod, v nejlepším případě jde o eklektismus, ale i na ten se dříve či později přijde. Příkladně některé pasáže z následující kapitoly o důležitosti kresby, jsem doplnil zajímavými úvahami a poznatky z vysokoškolských učebních textů pro učitelství v 6. až 9. roč. ZDŠ.

Zejména učební text **Ladislava Ruska** s názvem **UMĚNÍ KRESBY** (Ped.fakakulta University Palackého OLOMOUC 1977), byl pro mne vynikajícím „odrazovým můstkem“ jak tento nekonečný příběh o teorii umění (**Vstup do studia teorie výtvarného umění**) rozumně ukončit.

LADISLAV RUSEK *1927+2012
Vynikající grafik, pedagog
a exlibrista

DŮLEŽITOST KRESEBNÝCH PROJEVŮ I V NEUMĚLECKÉM ŽIVOTĚ

Základní poznatek na který snadno přijde každý odborník, ať již pracuje v jakémkoliv řemesle, je schopnost abstraktního myšlení a kresebného návrhu. To znamená, že např. inženýr strojař, stavař, architekt, módní návrhář, umělecký kovář, zahradní architekt, atd... nevyhne se nutnosti zachytit kresebně své představy. Ještě v nedávné době byla tato potřeba ručního kresebného záznamu nevyhnutelná. V projektových ateliérech výrobních, prováděcích, průmyslových závodů apod. vznikaly složité projekty, které byly současně i mistrovskými kreslířskými díly. Jako názorný příklad lze uvést práci zeměměřičů, kteří v přírodě i v zastavěném prostředí pomocí teodolitů a nivelačních přístrojů pracně zaznamenávali výškové kóty důležitých terénních bodů. V projekčních ateliérech pak byly kresebně na rýsovacích prknech sestrojovány vrstevnicové mapy.

Do nich se vkreslovaly další návrhy - záměry, např. přehradní nádrže, odvodňovací či zavlažovací systémy, vodovodní a kanalizační systémy atd. Bez kresebného umění, ani dnes v době počítačového programování, se neobejdeme. Dovednost kreslení je neocenitelná a nevyhnutelná, neboť nám zprostředkovává naše vize, naše představy a ideje, ať již jsou umělecké nebo neumělecké.

Perokresba tuší

CO JE TO KRESBA?

Kresba je nejstarší druh výtvarného umění. Její definice je mnohočetná a komplikovaná a ne každá postihuje všechny vlastnosti a její vyjadřovací možnosti. Kresbou však většinou rozumíme zachycení vztahu linie k ploše, což se děje i vícerobarevně.

Charakter linie je dán širokou škálou vyjadřovacích možností: od nejtenčích vlasových čar až po robustní stopy podobné skvrnám atd.... Materiál – výrazový prostředek – není v kresbě rozhodující, důležitý je výsledný účinek na naši psychiku. To znamená, že můžeme kreslit nejen tužkou, perem, flomastrem (fixem), křídou, štětcem, kamínkem ale i prstem či větvičkou do bláta, do písku, do prachu na cestě, na kameni,... Výsledek není žádný jiný, než OBRAZ jako samostatný, definitivní umělecký projev. Ve srovnání s malbou nebo s plastikou, je kresba sice použitým výrazovým prostředkem méně náročná, ale o to více je obsahově psychicky náročná a bohatá.

SAMOZŘEJMOU SOUČÁSTÍ VÝCHOVY DÍTĚTE JE KRESBA, MALBA a ČMÁRÁNÍ!!!

Z výchovného hlediska je kresba a malba pak nejdůležitější u těch nejmenších dětí. Dítě se tak učí uchopovat tužku, pastelku, štětec,... učí se zachycovat malováním, kreslením a vůbec i čmáráním to, co vidělo na procházkách se svými rodiči... Učí se zapamatovat si viděné a postupně ho realisticky zobrazovat. Učí se správně vidět, odhadovat vzdálenosti, vnímat obrysy předmětů, staveb, vnímat detaily – to vše přenáší na papír tužkou, štětcem nebo na kresebnou tabuli křídou. Z těchto prvopočátečních kresebných pokusů lze u dítěte dostatečně inteligentního vypěstovat schopnosti naučit se psát, číst a samozřejmě položit základy praktického kreslení. Odtud pak můžeme se dopracovat při správné a důsledné výchově a poznaném talentu dítěte k umělecké výchově, v níž lze pokračovat ve spolupráci se zkušenými výtvarníky, případně již na základní umělecké škole.

KRESBA JAKO SAMOSTATNÁ DISCIPLÍNA

Kresba (její znalost) je natolik ve výtvarných oborech důležitá, že si ji nelze při hledání našich tvůrčích záměrů odmyslet. Nelze si představit jakékoliv řešení každého nového výrobku –(designu) bez kresby. Ať již jde o nástěnný obraz olejovými barvami nebo o plastiku, dekorativní či užitnou keramiku, aranžérskou práci, oděvní návrhy, galantní zboží nebo tapiserii, systémy dopravních uzlů, či architektonické nebo vodní dílo...Vždy musí předcházet kresebné schéma (kostra), které se rozvíjí a ve finální podobě uzavírá naše představy!!!

Konečně většina grafických technik – litografie, suchá jehla, lepty, ale i linoryty, dřevoryty... jsou vlastně kresby provedené do desek (tak vzniká matrice).

Úspěšná realizace každého takového díla vyžaduje **dovednost kreslení**. Tak vzniká samostatná disciplína – **umělecká kresba**

CO JE UMĚLECKÁ FORMA

Definicí o tom, co je umělecká forma, je mnoho. V podstatě uměleckou formou rozumíme např. esteticky působivý rukopis psaného písma, kresby, stylizaci tvarů, kompozici a úpravu díla (samozřejmě i literárního, hudebního,...). Rozumíme tím celkový řád díla (koncepti). Je to spojení citů s rozumovou (logickou) úvahou. Tak vzniká a vyvrcholuje umělecké dílo. V hudbě existuje velká řada uměleckých forem a to podle druhu a provedení skladby.

U písňových textů je to např. forma písně milostné, nebo pastorální, nebo madrigalové, kde melodie je zpívána nejdříve dvěma hlasy, později se přidávají tři hlasy atd...

Tak bychom mohli hovořit o formě operní, operetní, sonátové, rondo, fuga,... V básnické tvorbě jde např. o pojmy jako je balada, epigram, řikadla, epos,... Ve výtvarném umění máme rovněž nekonečnou řadu forem, z ní si můžeme vybrat formu takového projevu, která je nám nejbližší. Na příklad forma fotografie (portrétní, krajinná, figurální a skupinová ...), nebo kresby – (vědecká ilustrace – herbáře, učebnicové kresby, kresebné studie...), nebo forma monumentální malby (nástěnná tapiserie, gobelin...), nebo třírozměrné plastiky či reliéfu (busta, mohyla, pomník...), atd...

Oldřich Páleníček

ILUSTRACE Z CYKLU EPIGRAMŮ K.H.Borovského

Linoryt – x3
JEHLY, ŠPIČKY, SOCHORY A KŮLY
STESAL, SKOVAL, ZOSTŘIL, SEBRAL
KVŮLI VOJNĚ S HLOUPOSTÍ A ZLOBOU MÍSTO ŠAVEL
BOROVSKÝ HAVEL

SPOLEČENSKÝ CHARAKTER KRESBY

Z výše uvedených úvah – poznatků - , vyplývá, že kresba má společenský charakter a dočkala se ohromného rozkvětu zejména v období renesance. Její význam nabyl nesmírné důležitosti zejména objevem prehistorických obrazů jeskynních lidí v čase paleolitu (jeskynní malby v Altamíře, Font de Gaume, Lascaux,...) nebo kresby - rytiny do zvířecích kostí... Nutno poznamenat, že tyto kresby byly pro pravěkého člověka nezbytné, neboť ho motivovaly, posilovaly a poskytovaly mu magickou sílu a energii k jeho životu. Postupně kresby nabývaly překvapivě uměleckého charakteru a během staletí a tisíciletí se staly neodmyslitelnou součástí společenského života. Kresba se tak stala pevnou součástí lidské kultury a svou společenskou úlohu našla v knižní a časopisecké ilustraci a dokonce i v denním tisku např. jako propagace nebo satira, karikatura atd.

I kresba má své formy např. tzv. „kreslený humor“.

Společenské uplatnění kresby je neodmyslitelné. Její rozsah je široký a zasahuje do všech sfér veškerého dění našeho života.

Uvedme několik příkladů:

- PLAKÁT
- LETÁK
- VÝKLADNÍ SKŘÍŇ
- POUTAČE
- VEČERNÍ REKLAMA...

Zde hraje důležitou roli typografie (písmo), barevnost, formát,...

Slavná jeskynní kresba pravěkého člověka z Altamíry (Francie).

Kolorovaná přírodními barvami: rostlinnými šťávami, krví atd.

Je nepochybné, že talent a nadání
byl dán i pravěkému člověku.

VÝRAZOVÉ PROSTŘEDKY KRESBY

K vyjádření našich myšlenek používáme tedy i kresbu. Nestačí vždy jen slovní vyjadřování. Všechno mluveným slovem vyjádřit nelze, i když se o to mnoho lidí (většina) snaží a někdy to ani nedopadne dobře... Ovšem nejdůležitějším výrazovým prostředkem u každé kresby jsou její stopy. Sem patří: BOD – SKVRNA – KAŇKA – ŠKRÁBANEK – VRYP – STOPA ROZMAZANÁ – STOPA ROZPÍJENÁ (VPÍJENÁ)... Důležitou roli hraje barevnost, kterou docílíme i tzv. LAVÍROVÁNÍM. To znamená rozmýváním a ředěním či rozpíjením kreslené stopy. Kolorování samozřejmě hraje také důležitou roli v kresbě, není ale dominantní, víceméně pomáhá kresbě zdůraznit její poselství – obsah. Posiluje psychický účinek. Nesmíme zapomenout na práci se SVĚTLEM a STÍNEM... Velkou roli v tomto účinku na naši psychiku tvoří kvalita papíru či povrchu jiného materiálu, na kterém je kresba provedena. Tím rozumíme jeho HLADKOST – DRSNOST. Hovoříme zde o povrchové STRUKTUŘE, se kterou jako tvůrci kresby musíme počítat (křídový papír, lakovaný papír, ruční papír atd.)...

DRUHY KRESEBNÝCH VÝKONŮ -VÝSLEDKŮ

Kreslířské výsledky řadíme do těchto druhů:

ČMÁRANICE – první a u dítěte nejdůležitější vstup do jeho života.

V čmáranici nejde o nic jiného, než o bezcílnou a bezobsažnou kresbu, zpravidla jen lineární, různě vedenou, tvořící různé čárové klikaté variace bez žádné kompozice a stylu, křížící se s dalšími čarami....

V podstatě jde o čáry zmatečné, jejichž autor (dítě) si ani pořádně neuvědomuje co čmárá a neklade si žádný cíl.

Nejtypičtější pro čmáranice jsou dětské kreslířské pokusy, kdy dítě ještě neumí správně chopit tužku (pastelku...) a ani nemá představu o tom, co chce kreslit.

U dítěte jde pouze o hledání tvarů a forem, je to také zvědavost. Jistý pokrok u dětské čmáranice již nacházíme v pokusech zobrazit lidské postavy (třeba rodiče – mámu, tátu apod.).

Tak vznikají první viditelné a rozlišitelné kresby.

Jsou to třeba tzv. „hlavonožci“, atd.

Moje vnučka **ZUZANKA** – (3 a půl roku) pracuje s opravdovým zaujetím. Baví ji to! - krycí knoflíkové barvy

Bez pomoci rodičů a jejich „nebetvčné“ trpělivosti, zájmu a samozřejmě spolupráce, nemůžeme ale očekávat pokročilé výsledky, tím více pak rozvoj nadání či talent. (Rodiče! Nedávejte k výtvarné práci dětem v tomto předškolním a mladším školním věku technicky náročnější temperové barvy v tubách s použitím plochých štětců. NEDOPORUČUJI!!! Dítě nedokáže ještě odhadnout správné množství vytlačené barvy a dochází tak k plýtvání materiálem i penězi, i ke zbytečným „mazanicím“. Nejvhodnější jsou vodové a krycí knoflíkové barvy s použitím štětců a štětečků s kulatým a špičatým sestřihem, které jsou pro jemné motorické cvičení práce rukou nejdůležitější.

Cílem těchto poznatků je zorientovat rodiče dětí předškolního věku v tom, co můžeme v jejich dané věkové (vývojové) **fázi v dětské kresbě očekávat. Neuvádím proto celý vývoj kresby až do dospělosti, protože tento vývoj je velmi rozsáhlý a pestrý a u každého dítěte probíhá jinak.** Také rodiče (nebo opatrovníci...) mají přístup a pochopení k dětské kresbě různý. Mnoho rodičů dětské kresbě a malbě neklade žádný význam. **Bohužel – potlačují tak rozumový vývoj dítěte a oslabují tak vývoj jeho IQ!!!**

Došlo-li ale u dítěte k jakémukoliv opoždění ve vývoji **motoriky** (kdy začalo dítě sedět, chodit apod.), je pravděpodobné, že se stejně tak trochu **opozdí vývoj jemné motoriky** (právě v kresbě, malbě je tato porucha nejvíce a nejdříve pozorovatelná!!!). V takovém případě jde o **poruchy v uchopení tužky a práce s ní – nebo se štětcem (tzv. úchopy)** Tuto jemnou motoriku doporučuji vytrvale sledovat, včetně pozorování citlivosti práce s levou či pravou rukou. Někdy stačí jen dítě pozorně sledovat a motivovat jeho snahy přiměřeně k věku. Pokud se vývoj kresby výrazně opoždí, je třeba poradit se s pediatrem!!

ZUZANKA při práci v „plenéru“
u svých štaflí

První pokusy dítěte o výtvarné vyjádření se objevují kolem 18. měsíce života. V tomto čase dochází u dítěte ke tvoření přístupů - k jemu samému i k okolí a snaha o výtvarné zobrazování tak výrazně přispívá k tomuto vývoji. (Ze smyslových kontaktů převažuje chuť a hmat, zrak následuje až později).

Vznikající stopy tužkou, křídou, štětcem... jsou zpočátku **BEZOBSAŽNÝM ČMÁRÁNÍM**. Grafický záznam „kresba – čmáranice) vzniká formou úderů tužkou do papíru, později mohou vznikat krátké čáry. Čmáranice ale ještě není zachycením skutečnosti a dítěti chybí i zraková kontrola. Dítě svou představu brzy opouští a pro své náhodně vzniklé „kresby“ nachází výklad dodatečně. (Pokud je tázáno „Co nakreslilo?“). Pohyb často vychází z ramene, dítě není ještě motoricky schopné vyrovnat se dospělému. Tužka není při kreslení přesně kladena na plochu a děti mají proto potíže nepřesahovat formát papíru. Dvouleté dítě ještě nedokáže napodobit kruh, i když některé již napodobí linku.

O **ČMÁRANICI** mluvíme tehdy, když děti začínají tušit vztahy mezi pohyby tužky po papíře a na něm vzniklými symboly. Začátky tohoto uvědomování se objevují 6 měsíců od doby, kdy začnou čmárat. Začíná se rozvíjet zraková kontrola, vzniká i souvislost mezi vizuální a motorickou aktivitou. Objevují se vodorovné i svislé linky a opakované kruhové čáranice. Tužka je během kreslení oddalována od papíru. Kolem 3. roku se objevuje dospělý úchop tužky. Děti již úspěšně kopírují předkreslenou linku i kříž. Ve 3 letech napodobí i kruh, ještě nesvedou čtverec. Dítě již rozpoznává podobnost mezi nakresleným tvarem a něčím v okolí. Samotné napodobení není v kresbě ještě příliš rozeznatelné.

ZUZANKA už jakési představy má.
Z této čmáranice lze již vyčíst cílený záměr i jakousi předmětnost

Významným posunem je tedy **ČMÁRANICE** (také **ČÁRANICE**). Dítě nám říká, co nakreslilo např. „To je táta.“ „To jsem já, když plavu.“ Čmáraní zachycuje pohybovou aktivitu, děti často vytváří názvy, které odkazují k motorické činnosti. Záměr, se kterým dítě začíná kreslit, se během tvorby samozřejmě mění. Pokrokiem je, když se předem dozvíme „Namaluji...“ a případně je kresba na požádání zopakována. Často dítě v průběhu kreslení mluví k sobě samému. Formát papíru již umí dodržet a respektuje vymezenou plochu.

Objevíme-li u dítěte opoždění (třeba motorické) pak samozřejmě nevynecháme učitele a nemůžeme ho ignorovat, neboť on je zpravidla první, kdo objeví případné poruchy, ať již jsou psychického nebo motorického původu. Konzultace jsou v takových případech nutné i se speciálním pedagogem a s odborníky na psychologicko-pedagogických poradnách....

GRIFONÁŽ

Spousta lidí si čmárá. Jen tak!!! Na schůzích, přednáškách, při telefonování či jiných činnostech. Člověk se při tom podvědomě soustřeďuje, vyjadřuje své pocity, někdy sní za dne. Dlouhá, nudná schůze, člověk je netrpělivý. Vezme tužku a bezcílně čmárá, maluje, popisuje papír. Nejsou to bezvýznamné čmáranice. Prozradí o člověku víc, než by chtěl.

KAŽDÝ ČMÁRÁ JINAK. PODLE TOHO, JAKÝ JE, JAKÝ MÁ VZTAH K ŽIVOTU, JAKÉ MÁ SNY, CO PŘÁVĚ VNITŘNĚ CÍTÍ.

V grifonáži jde o bezděčnou kresbu, jakou vytváříme bez vážného tvůrčího záměru např. při nudné schůzi, při přednáškách, které nás nezajímají... Rozhodně to již nejsou „čmáranice“, ale různé bezcílné nákresy nesouvisějící s přednáškou, konferencí a zvýrazňující spíše jakékoliv duševní a psychické odpoutání jejich autora.

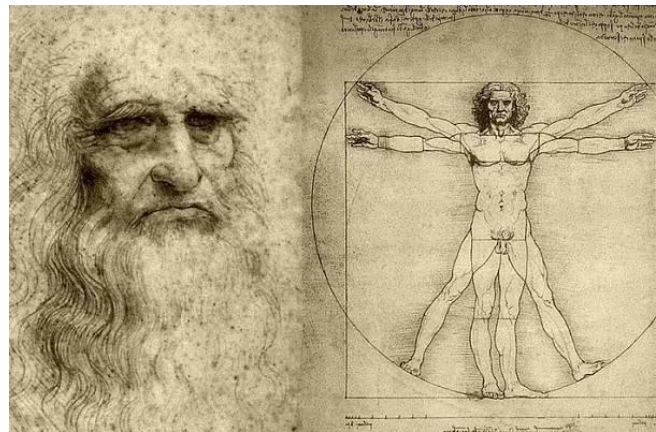
NÁČRTY

Náčrtem rozumíme kreslený záznam či poznámku, většinou již s praktickým zřetelem. Má již tvůrčí, byť jednodušší a častou zkratkovitou povahu a vzniká většinou již z vlastních představ. Je to jakési schéma představ, které mají být realizovány.

ANATOMICKÁ STUDIE MUŽE

Genialita Leonardova mozku výtvarného myšlení přesahuje hranice našeho chápání.

Těžko si lze domyslet, kde je hranice mezi jeho náčrtem, skicou a studijní kresbou nebo zda jde o definitivní kresbu – hotové dílo!

SKICY

Ve skice jde o první předběžný záznam. Je to kresba chápána jako předstupeň budoucího, pozdějšího díla.

STUDIE

Studie – to je kresba vyhraněného studijního charakteru, podle modelu nebo z představy. Např. studie anatomická, krojová, studie detailu pro pozdější uplatnění v propracovaném díle - obraze.

PŘÍPRAVNÉ KRESBY

Jsou to kresby provedené v měřítku budoucího např. grafického listu. Např. přípravnou kresbu pro linoryt můžeme provést černou tuší na bílý papír, nebo bělobou na černý podklad.

Autor může provést i tuto kresbu přímo na matrici. Přípravná kresba umožňuje grafikovi přibližnou představu budoucího listu.

KARTONY

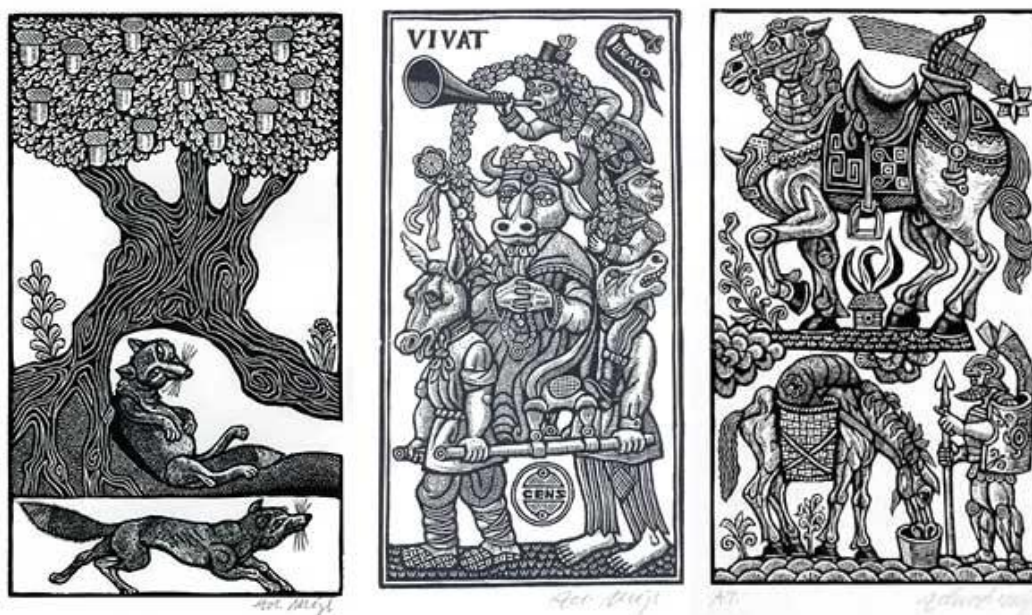
To jsou přípravné kresby pro monumentální malířské nebo i reliéfní plastické dílo, pro tapiserii, pro fresku, gobelin apod., provedené ve skutečné velikosti budoucí realizace. Mohou to být i šablony např. pro sgrafita.

DEFINITIVNÍ KRESBA JAKO HOTOVÝ OBRAZ

Jde o definitivně dovršené kreslířské dílo ekvivalentní (rovnocenné) dílu malířskému. Může jít i o grafický list. Jak kresba, tak grafický list z bezpečnostních důvodů bývá většinou zasklen a zarámován (dnes často používáme i tzv. kliprámy), pasparta bývá již samozřejmostí a má vždy svůj význam a účel – tvoří ochranný okraj listu ale i optické vyčlenění z všedního okolí (pozadí – stěny bytu atd...).

ILUSTRACE

Nejzářivější a nejpotřebnější příklad uplatnění kresby ve společenském životě nacházíme v knižní a časopisecké ilustraci.

Předkládané knižní ilustrace – dřevoryty jsou dílem světově proslulého českého grafika - ZDENĚKA MÉZLA

Hovořit o ilustraci se však vymyká ze studia vstupu do teorie výtvarného umění, neboť tímto pojmem vstupujeme již hluboko přímo do světa umění. V něm je již teorie zcela samozřejmá, ale tvoří jen skryté, neviditelné pozadí před praktickou odborností, viditelným talentem a nadáním.

A to bude předmět dalšího nového pojednání o uměleckém životě. Rubriku vstupu do studia teorie výtvarného umění jsme tímto ukončili, ale netvrdíme, že v ní již nelze pokračovat.

Ano, lze!!! Není vyčerpáno vše. Ale to nejzákladnější již bylo v předcházejících číslech napsáno.

Zvědavému čtenáři doporučujeme další „bádání“ a studium v nekonečné řadě encyklopedií, učebnic a knižních, časopiseckých i katalogových materiálech.

Na levé straně je dětská čmáranice,
na pravé straně je její přepis profesionálním umělcem
Aneb jak výtvarně zpracovává jednu a tutéž věc dítě a umělec.

JAK ZJISTÍME LEVORUKOST ČI PRAVORUKOST U DÍTĚTE ? (kvalita citlivosti ruky)

Nechte svému dítěti postavit jednou rukou z pravidelných dřevěných obrázkových kostek co nejvyšší sloupek. Dítě může ruce střídát. Ruka, která klade poslední kostku a po níž se kostky ve sloupku nezhroutí, je motoricky nejcitlivější a napoví nám pravděpodobnost levo či pravorukosti. Návčik opakujte !!! Je to návčik trpělivosti, soustředěnosti a přesnosti.

Konec VSTUPU DO STUDIA TEORIE VÝTVARNÉHO UMĚNÍ

(Příští kapitoly budou ze světa KNIŽNÍ ILUSTRACE)

Oldřich Páleníček

SVĚT LITERATURY- prózy a poezie

JOSEF BARÁK (1833 - 1883)

„ Už zvadla růže
lásky mé,
snad byla příliš časná,
však v srdci, žití v zahradě
mně zbyla lilie krásná

Ta lilie jest mé přátelství,
mé k tobě, drahý druhu,
ty zbarvíš lilií lásku mou
v rozkošnou, různou duhu“.
(úryvek z Písní přátelských)

Lumír Stehlík

ČESKÁ LITERATURA V LETECH 1815 – 1918

Část druhá – skupiny MÁJOVCI, RUCHOVCI, LUMÍROVCI

Po historickém literárním období **romantismu a realismu** se na české literární scéně objevují MÁJOVCI.

Projevují se velmi výrazně. Jde o skupinu českých básníků, prozaiků, druhé poloviny 19. stol., kteří navazují na odkaz Karla Hynka Máchy, Karla Havlíčka Borovského a Karla Jaromíra Erbena. Název skupiny pochází od básně **MÁJ**, hlavním uměleckým dílem **K. H. Máchy**.

Po pádu **Metternichova absolutismu**, v revolučním roce 1848, se na české scéně objevuje mladá literární generace, inspirovaná problémy městského života a tehdejších neutěšených a tvrdých sociálních problémů. V tomto období se probouzí kulturní a společenská obroda.

MÁJOVCI zažívají dobu porevolučních let **Bachova absolutismu** a doléhá na ně snaha o potlačení vlivu na obyvatelstvo a zároveň snaha o potlačení myšlenek a programů, týkajících se lepšího postavení českého národa v rámci rakouského císařství.

Tato doba před rokem 1848 (a během roku 1948) se vyznačovala policejním absolutismem (**Bachův absolutismus** – známý pojem z dějin). Dá se říct, že rakouská policie měla téměř neomezenou moc. Důsledně fungovala i státní tajná police, kontroloval se veřejný i soukromý život, špehovalo se, udávalo a přísně cenzurovalo. Tresty byly přísné, někdy až hrdelní. Toto absolutistické období je pojmenováno po knížeti Metternichovi, který zastával post ministra zahraničí a také působil ve vídeňské vládě jako státní kancléř.

Je to období kdy Alexander von Bach zastával post ministra spravedlnosti a později post ministra vnitra. Během roku 1848 se Bach klonil na stranu liberálů, později ovšem byl strůjcem represivní politiky a politiky teroru a zvěle. Během jeho úřadování se policejní teror ještě stupňuje, je rozvětvena síť tajných policistů, mnoho lidí špicluje a udává.

První almanach **májovců** s názvem **MÁJ**, vychází v roce 1858 a stává se tak hlavním a spojujícím prostředkem členů této literární skupiny. Tento almanach sestavuje převážně

JAN NERUDA A VÍTĚZSLAV HÁLEK.

Májovci se ve své tvorbě snaží prvotně zachytit skutečnost tak, jak je v okolním světě viděna, a to i s jejími negativními rysy. Odkazují se nejenom na českou kulturu, ale inspirují se i evropskými směry, evropské tvorby...

Májovci se cítí jako **KOSMOPOLITÉ**. Neobrací se jen na českou historii, ale kladou důraz na tehdejší okolní svět. To se projevuje i v časté publicistické tvorbě.

Díky práci májovců-kosmopolitů dochází k povznesení české literatury na evropskou úroveň.

Kosmopolitismus (česky **světoobčanství**), je teoreticko-filosofický postoj člověka, který chce být občanem kdekoli na světě.

V této době jsou zakládány spolky **HLAHO** (1861), **SOKOL** (1862), **UMĚLECKÁ BESEDA** (1865).

Vycházejí také noviny a časopisy – např. **NÁRODNÍ LISTY** (1861), **LUMÍR** (1851), **KVĚTY** (1865).

Vůdčí osobnost generace májovců, je právem považovaný básník, prozaik, novinář, dramatik, literární i divadelní kritik **JAN NERUDA**.

JAN NERUDA (1834 – 1891)

„...Starý mládenec položil se do okna,
sněhobílým, pěkně vyšívaným
polštářem opatřeného.
Podíval se do modré oblohy,
pohlédl na lesknoucí se zelený Petřín
a úsměvné jitro zazrcadlilo se
i na tváři jeho.
„To je krása – musím časněji
vstávat, - šeptal“.

Z Povídek malostranských

JAN NERUDA pochází z pražské Malé Strany. Narodil se v újezdských kasárnách, kde jeho otec pracoval jako kantýnský. Nejprve studoval na malostranském gymnáziu, ale v roce 1850 přestoupil kvůli vyučování v češtině na Akademické gymnázium, které tehdy řídil Václav Kliment **Klicpera** a sídlo mělo v Klementinu. Po maturitě začíná se studiem práv, jenže neúspěšně. Snad pro nátlak otce, který na Nerudu působil. Z vlastní vůle se dává na studia na filosofické fakultě, avšak ani toto studium nedokončí. V roce 1857 ze studií odchází a začíná působit jako učitel češtiny a němčiny.

Jak už jsem se zmínil, stává se vůdcem generace, která se na jaře 1858 hlásí k almanachu Máj a odkazuje K. H. Máchy. Jeho první láskou byla **Anna Holinová** (1836 – 1910).

Věnoval jí řadu básní, někteří ji nazývali věčnou Nerudovou nevěstou. Díky jejímu otci se Jan Neruda seznamuje s B. Němcovou a K. J. Erbenem. Jeho druhá láska, ovšem spíše platonická byla **Karolina Světlá**. Ta ho povzbuzuje i podporuje finančně. On jí zase naopak radí při jejích prvních literárních pokusech. Když Nerudovi jednou hrozilo vězení pro dlužníky, prodala K. Světlá rodinný šperk a peníze mu zapůjčila.

Celá událost se však dostala na veřejnost a rozezlený manžel Karoliny, prof. Petr Mužák Nerudu donutil, aby mu vydal všechny dopisy, které dostal od jeho ženy. Na ženě si vymohl slib, že se s Nerudou už nikdy nesetká. Tak skončilo navždy přátelství K. Světlé s J. Nerudou.

Ve svých 34 letech se znovu zamiloval, tentokrát do 15-leté dívky Terezie Marie Macháčkové, dcery statkáře a cukrovarníka Josefa Macháčka z Králova Dvora, kde J. Neruda často pobýval o letních prázdninách. Jejich vztah však ukončila dívčina předčasná smrt. Už jako zralý muž se spíše platonicky zamiloval do jisté Anny Tiché, která v tu dobu byla velmi mladá. Neruda se sám, vzhledem ke značnému věkovému rozdílu, rozhodl vztah s Annou Ukončit.

Jan Neruda měl velmi vřelý vztah ke své mamince, se kterou také, až do její smrti, žil. Nerudova matka zemřela v roce 1869. Její smrt ho hluboce zasáhla, což se také odrazilo v jeho tvorbě.

Maminka Jana Nerudy pracovala jako hospodyně v Čechách u pobývajícího francouzského paleontologa **Joachima Barrande**, který se stal i jakýmsi Nerudovým protektorem.

Barrandeho projektantská práce na pražské železnici byla i zdrojem Nerudova zájmu o sociální prostředí této stavby, z něhož čerpal motivy, zejména v šestidílném cyklu **TRHANI**.

Básníka Jana Nerudu po celý jeho život provází hmotná nouze, a to i přesto, že je nesmírně plodný a uznávaný novinář. Jednou týdně **píše např. fejeton do NÁRODNÍCH LISTŮ**, jinde působí jako **divadelní referent a literární kritik**, nebo také rediguje několik populárně-naučných časopisů.

Od roku 1880, kdy onemocněl zánětem žil, jej pronásleduje až do jeho smrti řada nemocí. V roce 1888 uklouzl v zimě na náledí a roztříštil si česku. Do Národních listů už nemůže docházet a proto své fejetony posílá po poslíčcích. **Jan Neruda umírá 22. srpna 1891** na zánět pobřišnice vyvolaný rakovinou střev. Je pochován na Vyšehradském hřbitově v Praze. **Jeho pohřeb se stal společenskou událostí a manifestací národního cítění.**

NERUDA JAKO ŽURNALISTA

Jan Neruda začíná svoji žurnalistickou činnost již na konci 50. let 19. století. Nejprve píše pro německé liberální časopisy a poté od roku 1859 spolupracuje se zábavným časopisem **OBRAZY ŽIVOTA**. Jeho žurnalistická práce se plně rozvíjí až na počátku 60. let, kdy začínají vycházet české noviny. V roce 1860 vstupuje Neruda do redakce českého časopisu **ČAS**. Odtud ale po kratší době odchází z důvodu odlišného politického přesvědčení a v roce 1862 se stává členem redakce časopisu **HLAS**, který je orientovaný demokraticky. O tři léta později dochází ke sloučení **HLASU** s **NÁRODNÍMI LISTY**. Zde působí jako fejetonista a také jako literární a divadelní kritik. Tady Neruda setrvává až do své smrti. Mimo to krátce **spolupracuje s Vítězslavem Hálkem** v časopisech **KVĚTY** a **LUMÍR**.

Nejvýraznější Nerudovou žurnalistickou tvorbou jsou fejetony. Ve svých fejetonech si všímá všedních věcí, běžných i mimořádných událostí pražského života či společnosti, ke kterým zaujímá určitý postoj a tím se snažil o zlepšení české kultury. Neruda své fejetony shromáždil do pětisvazkového knižního výběru nazvaného **FEJETONY**.

První z pěti svazků nese název **STUDIE KRÁTKÉ A KRATŠÍ** - jedná se o první část (1876). Ve stejném roce následuje druhá část **STUDIÍ KRÁTKÝCH A KRATŠÍCH**. V roce následujícím je vydán další svazek fejetonů – **ŽERTY HRAVÉ I DRAVÉ**. Na základě mnoha Nerudových cest po zahraničí vznikají dva svazky fejetonů, které zahrnují – **PAŘÍŽSKÉ OBRÁZKY** (1864) a **OBRAZY Z CIZINY** (1879).

NERUDA JAKO PROZAİK

Nerudova prozaická díla jsou velmi rozmanitá a rozsáhlá, z velké části spjatá s Prahou. Nerudovým cílem je potřeba zachytit v krátkém obraze konkrétní životní situaci a osobité vidění objektivní skutečnosti. Mezi jeho povídkami a fejetony existuje těsná spojitost, plynulý přechod. Některé Nerudovi fejetony můžeme řadit mezi povídky a naopak některé části povídek mezi fejetony. Vrcholné **POVÍDKY MALOSTRANSKÉ** zobrazují na jedné straně idylčnost, na straně druhé však člověka uvězněného v předsudcích a konvencích. Překonaly žánrový realismus a důvěru realistů v jednoznačnost poznávané skutečnosti. **Neruda** tak otevírá cestu k **moderní povídce**.

NERUDA JAKO BÁSNÍK

Nerudovo básnické dílo představuje z počátku pohled zdola, s osobní citovou účastí. První sbírku nedocenila ani B. Němcová, Fr. Palacký, či J. V. Frič. Postupně se v Nerudově básních projevuje zájem o národ a jeho sebeurčení. Kvality Nerudovi poezie začaly být běžně uznávané až zhruba dvacet let po jeho smrti. Literární kritika a ostatní básníci se k jeho dílu začali vracet o nějaký čas dříve. Jazyk Nerudova díla je bohatý. Často převrací slovosled, zdůraznění děje provádí opakováním výrazů. Příslovce dává na konec věty a zkracuje tvary přídavných jmen. Ještě je dobré připomenout, že Nerudu známe i jako překladatele, kritika a sběratele. Nerudova překladatelská práce není nijak obsáhlá, nicméně je účelná. Vybírá si poezii čelních bojovníků za národní i lidskou svobodu.

Jako kritik podporoval nastupující literaturu. Tuto literaturu hodnotil ve svých divadelních a literárních kritikách, které psal od konce 50. let.

Neruda se také věnoval sbíráním pečetí a mincí a často navštěvoval pražské aukce. Později svou sbírku římských a byzantských mincí věnoval MUZEU MATICE OPAVSKÉ, jehož založení v roce 1883 podporoval.

PRÓZA JANA NERUDY

První prozaická kniha se jmenuje **ARABESKY** (1846). Jedná se o soubor povídek. V popředí těchto povídek není děj, ale popisná charakteristika, realistická drobnokresba, úvaha, dialog. Výrazný je humor, ironie, sarkasmus. Toto všechno tvoří jakousi mozaiku. V popředí jsou také svérázné figury, které jsou zachyceny v kontrastním vztahu k prostředí do kterého jsou zařazeny. Jedná se o lidi z periferie, které společnost vyřadila. Neruda odkrývá jejich smutné a tragické momenty a představuje je jako lidi plnohodnotné, citově bohaté. Tím se staví do opozice proti předsudkům a dobově konvenčnímu pohledu. Jan Neruda zde využívá svých vlastních zážitků, zkušeností, používá známé prostředí, nahlíží na události zdola a podává čtenáři pouze výseky ze životů postav. Povídky **MĚLA GUSTO!** a **ZA PŮL HODINY**, ve které se objevují, v té době tabuizované, sexuální a erotické motivy, byly do souboru přidány až po Nerudově smrti.

Mezi další Nerudovu prózu patří tituly **RŮZNÍ LIDÉ** – jedná se zde o studie a obrázky lidí a jejich osudy, které potkal v cizině. Dále jsou to **TRHANI**. Jde o Nerudův román týkající se dělníků na železnici. **PRAŽSKÉ OBRÁZKY** zachycují život chudých v městě Praze. Titul **PRAHA** z roku 1942 byl souborem povídek jež vybral Karel Polák.

POEZIE JANA NERUDY

Úplně první básnická sbírka **HŘBITOVNÍ KVÍTÍ** (1857-1858) vyznívá velmi pesimisticky. Verše jsou ovlivněny soudobým životem, společností, pasivitou českého národa. Objevuje se zde i sociální otázka a Neruda se v této sbírce docela dost zaobírá chudobou. Verše vycházejí také z pocitů nedůvěry lásce a lidem. Jsou tu velmi citit pocity osamění a vnitřní rozervanosti.

KNIHA VERŠŮ (1868) obsahuje básně z let 1857-1867 a také výbor básní ze sbírky **HŘBITOVNÍ KVÍTÍ**. Zde Neruda umírňuje svůj pesimismus. Tato sbírka je v podstatě čtivější než sbírky ostatní. Básně mají velkou kvalitu. I tady nalézáme chmurné sociální balady. Toto dílo je rozděleno na tři části.

-KNIHA VERŠŮ VÝPRAVNÝCH- sociální tematika

-KNIHA VERŠŮ LYRICKÝCH A SMÍŠENÝCH- intimní lyrické básně

-KNIHA VERŠŮ ČASOVÝCH A PŘÍLEŽITOSTNÝCH- politická a vlastenecká poezie

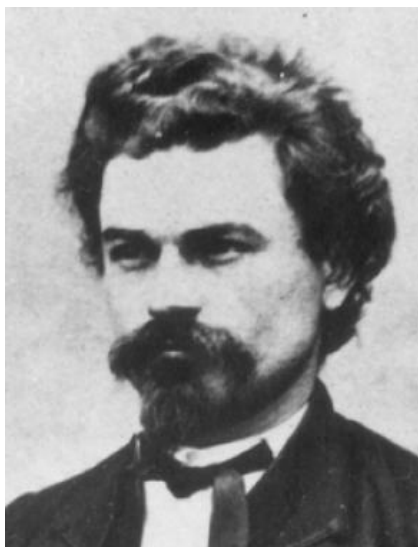
V díle **PÍSNĚ KOSMICKÉ** (1878) opět objevuje smysl svého života, snaží se být optimistou, reaguje na rozvoj vědy a techniky. **BALADY A ROMANCE** (1878-1883) V tomto díle Neruda zaměňuje balady s romancemi tak, že mnohdy vyznívají opačně. V baladách často zpracovává národní tématické náměty z bible, nebo starých legend a objevuje se zde téma vztahů mezi matkou a synem. Nejznámější z tohoto díla jsou **ROMANCE ŠTĚDROVEČERNÍ**, **PAŠIJOVÉ HRY**, **BALADA ČESKÁ**, **BALADA O PALEČKOVI**, **ROMANCE O KARLU IV.**

ROMANCE ITALSKÁ, BALADA O DUŠI KARLA HAVLÍČKA BOROVSKÉHO.

Mezi další básnické dílo patří **PROSTÉ MOTIVY**. Pojednávají v podstatě o intimitě samotného Nerudy. Dá se říct, že se jedná o pravdivý intimní deník Nerudův. Vrcholem Nerudovi tvorby jsou **ZPĚVY PÁTEČNÍ**. Tato sbírka vyšla až po Nerudově smrti. K vydání ji připravil Jaroslav Vrchlický. Život národa je zde srovnáván s Velkým pátkem, projevuje se tu víra, že přijde vzkříšení. Také se zde Jan Neruda obrací k husitství jako ke slavné době našich dějin.

K dalším z významných představitelů skupiny Májovců patří

VÍTĚZSLAV HÁLEK (1835-1874)

*„A kdyby vše potěšení v tom světě bylo vzato
a jenom láska zůstala – ten život stál by za to.
A kdyby pravda bylo vše a láska jenom snění -
já bych se k spánku položil a nechtěl probuzení
A jest-li že sem posud snil – tak sem snil sladce, mile,
a věčně nezapomenu, kdo usnil mne v ty chvíle.“*

Z "Večerních písní"

Vítězslav Hálek je spolu s Janem Nerudou označován za zakladatele moderní české poezie. Hálek se na přání rodičů měl stát knězem. Kněžský seminář ale opustil a přestoupil na Akademické gymnázium. Svě cesty po zahraničí zpracovává ve svých fejetonech a spolupracuje s **NÁRODNÍMI LISTY**, almanachem **MÁJ**, časopisy **RUCH**, **LUMÍR**, **KVĚTY**. Jeho básnická prvotina **ALFRED** vychází v roce 1858 a jedná se o romantickou epickou skladbu.

Dalším Hálkovým básnickým dílem jsou **VEČERNÍ PÍSNĚ** (1859). Básně z tohoto díla vyšly většinou nejprve v časopisech a novinách. Dílo je naplněno optimismem ve kterém je hlavním a vlastně jediným tématem čistá a šťastná láska. Lyrickoepická skladba ovlivněná romantismem nese název **KRÁSNÁ LEILA** (1859).

Přírodní lyrická sbírka **V PŘÍRODĚ** (1872-1874) pochází z posledních let Hálkova života. Dílo je to velmi optimistické a plné nadějí. Poslední Hálkovou sbírkou jsou **POHÁDKY Z NAŠÍ VESNICE** (1874). Sbíрка vyšla měsíc po autorově smrti. Hlavní tematikou je vesnický lid a jeho život.

HÁLKOVA PRÓZA

Vítězslav Hálek píše povídky hlavně s vesnickou tematikou. Zaměřuje se na kontrasty, tím je myšleno, na vztahy rodičů a dětí. Většina jeho povídek končí tragicky. Hálkova próza se kvalitou ani zdaleka nepřibližuje jeho poezii. Nejznámější Hálkovo dílo nese název **MUZIKANTSKÁ LIDUŠKA** (1861).

Spisovatel se zde zamýšlí a pojednává o sociálních poměrech na venkově. Tady začínají vládnout peněžní vztahy a touha po bohatství.

Vítězslav Hálek se věnuje i psaní divadelních her, ovšem bez většího úspěchu. Jsou to spíše básně, ač autor sám je pojímá jako divadelní hry.

KAROLINA SVĚTLÁ (1830 - 1899)

*"Má vášeň k Tobě se vytříbila,
proměnila se v lásku, v svatou,
čistou lásku. Tato láska učinila
ze mne to, čím jsi Ty, jsme si teď
rovnější. Víc Ti ji nabízet nebudu,
ale také si ji zakázat nedám.
Když jsi ji nepřijala,
tedy zůstane ležet v mém srdci,"*

Z dopisu Jana Nerudy, Karolíně

Karolinu Světlou známe jako českou spisovatelku, **představitelku generace Májovců**. Pokládáme ji za zakladatelku českého vesnického románu. K. Světlá se narodila do bohaté rodiny a její otec byl úspěšný podnikatel. V mládí se jí dostalo vzdělání, ovládala kromě češtiny i němčinu a francouzštinu. Její dílo bylo hodně ovlivněno přátelstvím s **J. Nerudou** a s **B. Němcovou**.

K. Světlá byla členkou několika emancipačních spolků a byla přesvědčena, že ženy svým nadáním a inteligencí jednou dokáží, že jsou schopné studovat a samostatně se rozhodovat. Svým pohledem působila na nejbližší okolí jako žena, která se v tehdejší společnosti běžně nevyskytuje.

DÍLO KAROLINY SVĚTLÉ

K. Světlá byla ve své tvorbě hodně ovlivněna B. Němcovou. Když ve svých dílech narážela na sociální tematiku, což činila velmi často, uvažovala o ženách co posluhovaly, jako o členech rodiny.

Zpočátku K. Světlá píše o pražském měšťanstvu, o prostředí z něhož pocházela. Vytvořila několik tzv. Pražských próz, ale nebyly zdaleka tak úspěšné jako její prózy venkovské.

V díle **ČERNÝ PETŘÍČEK** (1871) líčí staropražský život obchodníka na trhu. U **ZVONEČKOVÉ KRÁLOVNY** (1872) se výrazně angažuje protikatolicky. V **UPOMÍNKÁCH** (1874) pojednává o svém životě a životě typické pražské rodiny ve 30.- 40. letech 19. století. V díle **PRVNÍ ČEŠKA** (1861) líčí těžkost prosazování českého vlastenectví v pražské poněmčené společnosti.

Neslavnější prózy K. Světlé jsou ještě z podještědí, kam třicet jezdila každé léto. Jsou to tzv. Ještědské prózy. Zde se Světlá snaží o podání charakteristiky venkovského lidu a zároveň řeší určité morální otázky, které považuje za důležité. Největší pozornost věnuje vztahu muže a ženy. Jejimi literárními hrdiny jsou vždy ženy, které jsou morálně a mravně silné. Tyto ženy jsou schopny obětovat svou lásku vyšším ideálům.

Následujících pět románů bývá nazýváno Ještědskými romány.

JEŠTĚDSKÉ ROMÁNY KAROLINY SVĚTLÉ

- **VESNICKÝ ROMÁN** (1867) Tragicky zde popisuje manželství, kde není láska

- **KRÍŽ U POTOKA** (1868) Tady hlavní hrdinka Eva bojuje za rovnoprávnost.

Příběh končí tragicky. Eva obětuje svou lásku, aby zachránila manžela

- **NEMODLENEC** (1873) Dílo je zaměřeno proti katolickému náboženskému fanatismu

- **FRANTINA** (1870) Frantina, hlavní postava díla je zvolena rychtářkou. Ve vůdci banditů pozná svou lásku a rozhodne se ho zabít.

Před tím než milého zavraždí, vede vnitřní spor a nakonec své city potlačí a vůdce zločinné bandy zabije.

V románu **KANTŮRČICE** (1869) polemizuje nad problémem postavení ženy v tehdejší společnosti.

- **HUBIČKA A JINÉ JEŠTĚDSKÉ POVÍDKY.**

Povídka Hubička zpracovala **Eliška Krásnohorská** jako LIBRETO ke stejnojmenné opeře B. SMETANY.

ADOLF HEYDUK (1835 – 1923)

*"Všecky růže nejsou stejny,
nehněte jen keřem mým,
vláhou času, myslí srdce
purpurových vypěstím"*

Adolf Heyduk

ADOLFA HEYDUKA známe jako českého básníka, představitele májovců a významným **propagátorem česko-slovenských vztahů**. Jeho dílo je převážně básnické, píše básně lyrické a je autorem více než šedesáti básnických sbírek převážně s přírodní, vlasteneckou, nebo rodinnou lyrikou.

ADOLF HEYDUK se narodil v rodině truhláře. Studoval Reálnou školu, poté techniku v Brně a posléze v Praze. Po studiích se stává učitelem na pražské reálce. Později odchází vyučovat kreslení a stavitelství na Vyšší reálku do Písku, kde už zůstal a žil zde až do své smrti.

Adolf Heyduk jako jediný významný básník **MÁJOVCŮ**, potažmo z **Nerudovi generace**, se dočkal samostatného **československého státu** o který jeho generace tolik usilovala.

BÁSNICKÁ TVORBA ADOLFA HEYDUKA

První básnická sbírka byla vydána v roce 1859 a skládá se z několika částí. Jsou jimi **CIGÁNSKÉ MELODIE, PÍSNĚ, SMÍŠENÉ BÁSNĚ a RŮŽE POVÁŽSKÁ.**

Ačkoliv sbírka nebyla dobře přijata kritiky, čtenáři si ji oblíbili, zejména pak **CIGÁNSKÉ MELODIE.**

V básnické sbírce **CIMBÁLA HUSLE** (1876) je patrná autorova láska ke Slovensku, kam moc rád jezdil. Obdivuje zde tamní zvyky i obyvatelstvo. Mimo českých výrazů se v básních objevují i výrazy slovenské. Básně svou stylistikou připomínají Slovenské národní písně.

Sbírka **DĚDŮV ODKAZ** (1879) obsahuje oblíbené báchorky a epickou poezii. V roce 1880 vychází další epická básnická sbírka **DŘEVORUBEC**, ve které autor vypráví o lidech, kteří se žijí prací v přírodě, v lese, na polích, pastvách a podobně.

HOŘEC A SRDEČNÍK (1884). Tato básnická sbírka obsahuje především smutné básně a Heyduk v nich čerpá z osobních tragických událostí. Zemřely mu obě dcery a to ho velmi negativně ovlivnilo.

ZAVÁTÉ LISTY (1886). Sbírka **Zaváté listy** patří společně se sbírkou **V ZÁTIŠÍ** k nejlepším počínům autora. Básně v těchto sbírkách jsou naplněny také smutkem.

Básník v nich vzpomíná a mísí minulost se skutečností.

V básnické sbírce **ŠÍPY A PAPRSKY** (1888) se objevují spíše básně epické, ve kterých autor vyzývá k lepšímu politickému uspořádání ve společnosti. **Ptačí motivy** (1897). Tato básnická sbírka Adolfa Heyduka se věnuje především ptačí říši – ale nejenom ptákům, ale také hmyzu a savcům, tedy celkově celé živé přírodě. **ČERNÁ RŮŽE** (1901). V tomto díle se objevují básně z let 1889-1900. Opět se tu setkáváme s písňovou formou básní a přírodní tematikou. Součástí této sbírky je báseň **LORETÁNSKÉ ZVONKY**, kterou Heyduk věnoval svému zesnulému příteli Janu Nerudovi.

V roce 1904 vzniká básnická sbírka **Z DENÍKU TOULAVÉHO ZPĚVÁKA**, jejíž hlavní náplní je usmiřování se s pravidly života.

RUDOLF MAYER (1837-1865)

*„...lásky nenašel
štěstí se mu nevzbudilo
a on, naděje mladá
dřímá tam na západu
vlasti ... a nesou se
mu vzdechy šumavských
sosen.“*

Jan Neruda

Dalším májovcem je **RUDOLF MAYER**. Vystudoval gymnázium a poté studuje na Vysoké škole v Praze a ve Vídni. V roce 1884, rok před svou smrtí, získává doktorát na vídeňské univerzitě.

Umírá bohužel předčasně kvůli těžké plicní chorobě. Jako představitel májovců se snaží navázat na odkaz **Máchy, Borovského a Erbena**.

Hlavní myšlenkou **májovců** se stala problematika městského života a tehdejších sociálních problémů. Májovci se snažili zlepšit postavení českého národa v rámci rakouského císařství a někteří odvážní usilovali o vznik samostatné československé republiky.

Májovci se snažili své snahy podsouvat českému národu prostřednictvím almanachu **MÁJ**, který byl poprvé vydán v roce 1858 a přispívali do něj různí umělci, o kterých jsem se už také zmínil. Za hlavní úspěchy májovců se dá považovat založení různých spolků (též padla zmínka) a pomalu, ale jistě se začala utvářet myšlenka, se kterou přišel Josef Kajetán Tyl, vybudovat totiž **NÁRODNÍ DIVADLO**.

Májovci se snažili své snahy podsouvat českému národu prostřednictvím almanachu **MÁJ**, který byl poprvé vydán v roce 1858 a přispívali do něj různí umělci, o kterých jsem se již výše zmínil.

I když **Rudolf Mayer** zemřel velmi mladý a jeho dílo je skromné, dá se považovat za nejkvalitnější z tohoto období vůbec. Bohužel žádné z jeho děl nevyšlo za autorova života.

O jejich vydání se zasloužil Mayerův blízký přítel, který je nechal vydat posmrtně.

Májovci si **Mayerových básní** velmi cenili a oblíbili si je. Samotného básníka řadili mezi tzv. básníky světobolů a jeho verše byly vydávány v různých českých časopisech.

DÍLO RUDOLFA MAYERA:

BÁSNĚ- v této básnické sbírce je obsažena také autorova nejznámější báseň **V POLEDNE**, což je sociální balada. Hlavním hrdinou je proletář, který se snaží vymanit ze své bídy, ale nedokáže se přimět k revolučnímu činu.

(**Proletářem rozumíme člověka** ve společnosti (dělník, ale i jiný pracovník) bez majetku, vlastníci jen schopnost pracovat.Od dělníka, pracovníka, proletáře, schopného se organizovat a plánovat akce se odlišuje Marxův Lumpenproletariat (z něm. Lumpen, hadry), který je politicky a ideově neschopný).

Tato báseň je poměrně tragická, protože se u ní nedočkáme dobrého konce. Proletář přijde postupně o své dítě a poté i o ženu. Tento těžký úděl neunes a propadne alkohol.

Další důležitou básní této sbírky jsou **ZNĚLKY NOČNÍ**, které popisují typický osud dělníků.

V básni **NÁMĚT** se hlavní hrdina, topič parního kotle, zamýšlí nad tím, jak se pomstít za mizerné podmínky v zaměstnání a za nicotnou mzdu. Rozhodne se zničit stroj, ale od tohoto záměru nakonec upustí, poněvadž je mu jasné, že zničením jednoho, nebo i více strojů nic nedokáže a k ničemu tento čin nepovede.

Básnická sbírka **VĚČNOST**- nechal autorův přítel vydat posmrtně. O vydání velké části díla **Rudolfa Mayera** se zasloužil jeho velký přítel a kamarád **František Buriánek**.

Básnická sbírka **PRO VLAST A SVOBODU** vyšla až v roce 1951 a obsahuje téměř veškerou poezii, kterou básník **Mayer** vytvořil.

Mezi další představitele májovců patří **Václav Šolc**.

VÁCLAV ŠOLC (1838 – 1871)

“Byl den můj bouří divných pln

A černým mračnem tmavý

A slunce jak by zhaslo již

Mně svítil blesk jen žhavý,,

Václav Šolc

VÁCLAV ŠOLC pocházel z dobře situované rodiny. Vystudoval gymnázium a po jeho absolvování se neúspěšně pokoušel vystudovat historii na filosofické fakultě Karlovy univerzity v Praze.

Po dvou letech studií nechává, i kvůli nedostatku peněz, a oddává se životu bohémskému. V letech 1864- 1867 se žije jako kočovný herec na cestách po Čechách a také jako básník. Jen občas se navracívá ke své matce. Když se mu podaří získat nějaké finance, vydává svou sbírku básní a vrací se k přerušnému studiu.

Studia pro fyzické vyčerpání opět zanechává a nemocný odjíždí naposled domů. Umírá na zápal plic v nedožitých 33 letech.

DÍLO VÁCLAVA ŠOLCE

Básník Václav Šolc svými básněmi přispívá do několika novin a časopisů.

Jsou jimi například **LUMÍR, SVĚTOZOR, KVĚTY, OBRAZY ŽIVOTA**.

Jeho básně se zabývají sociální tematikou a také národní tematikou. Jako první začíná v české literatuře používat **sonety, gazely a šansony**. **Tvorba Václava Šolce je označována jako významný předěl od májovců k ruchovcům.**

Nejznámější sbírky Václava Šolce jsou **PRVOSENKY** (1868). **PRVOSENKY** vyšly ještě podruhé v roce 1871 v rozšířeném vydání. Dále jsou to sbírky **ZPĚVY SVATOVÁCLAVSKÉ, POLSKÉMU NÁRODU** a **KOLO OSUDU**.

Skupinu májovců uzavřu českým novinářem, básníkem a spisovatelem **Josefem Barákem**.

Od roku 1857, kdy uveřejňuje svoji básnickou prvotinu, poznává česká kulturní veřejnost **JOSEFA BARÁKA** jako básníka (fotoportrét v úvodu celého textu) Barák náleží k mladé generaci literární, která se v roce 1858 představila almanachem **MÁJ**.

Barák se stává redaktorem almanachu, neboť jeho hlavním inspirátorem, Nerudovi a Hálkovi nebylo tehdy ještě potřebných 24 let. Když se po mrtvých létech Bachova absolutismu opět začínal rozvíjet český národní život, patřil Josef Barák k jeho předním organizátorům. Pořádá české besedy, je předsedou Akademického čtenářského spolku, patří mezi zakladatele Sokola, Umělecké besedy i četných studentských spolků. Zaměstnáním a hlavním oborem Barákovi činnosti je novinářství. V roce 1857 se stává redaktorem Pragen Morgenpost a až počátkem 60. let, když vznikají i časopisy české, stává se redaktorem Času a později Hlasu.

V letech 1867 až 1873 vydává a řídí časopis **Svoboda**. V rámci rodícího se mladočeského hnutí představuje Barák spolu s Nerudou jakýsi „**PLEBEJSKÝ DEMOKRATICKÝ RADIKALISMUS**“, navazující na dědictví radikálních demokratů z let revoluce 1848 až 1849. Jako důsledný demokrat si Barák všímá dělnických problémů a účastní se dělnických akcí. Pro dělníky požaduje rovnoprávnost v politickém životě.

V roce 1871 je Barák zvolen redaktorem prvního dělnického časopisu - **DĚLNICKÉ LISTY**. Svým nacionalismem se však dostává do rozporu se smýšlením některých socialistů ve vydavatelském sboru Dělnických listů a proto se v roce 1872 redakce vzdává. Od roku 1874 je Barák odpovědným redaktorem mladočeských **NÁRODNÍCH LISTŮ**. Národní listy byly tehdy největší a nejvlivnější české noviny.

Již od studentských demonstrací v roce 1860 je Josef Barák hlídán a kontrolován policií a také několikrát byl soudně stíhán. Ve své době je Josef Barák velmi populární a oblíbená osobnost. Dnes je jeho jméno známé jen užšímu kruhu zájemců o české dějiny. Neprávem, neboť jak o něm psal **Antal Stašek**, svými náhledy předbíhal svou dobu, což bývá vždy známkou duchů nad obecnou úroveň vynikajících!

Další z výrazných literárních skupin jsou RUCHOVCI.

RUCHOVCI jsou někdy ne zcela přesně označováni jako **Škola národní**. Ta se vytvářela kolem časopisu **OSVĚTA**, kam mnozí z ruchovců také přispívali. **Ruchovci byli čeští básníci** a spisovatelé narození mezi léty 1845 až 1855. Pocházeli vesměs ze zámožnějších středních vrstev, nebo inteligence.

ALMANACH RUCH, který poprvé vychází v roce 1868 u příležitosti položení základního kamene Národního divadla, se nápadně odlišuje od almanachu **MÁJ**. Almanach je naplněn nadšením a odhodláním k vlastenectví. U ruchovců znovu ožívá myšlenka slovanské jednoty a do její utopické vize proniká ohlas soudobého sociálního anarchismu.

Situace po pádu Bachova absolutismu se v mnohém stává příznivější pro rozvoj české literatury. **Ruchovci** požadují účinné vlastenectví, obrací se ke slovanskému východu, zejména Rusku a mají velké sympatie v procesu osvobození balkánských Slovanů.

Této tématice se nejvíce věnuje **ELIŠKA KRÁSNOHORSKÁ** a **JOSEF HOLEČEK**. Ruchovci zdůrazňují i potřebu užšího svazku se slovenským národem a horlivě překládají ze slovenské literatury.

Nejaktivnější v této slovenské otázce jsou **ADOLF HEYDUK**, **RUDOLF POKORNÝ** a **FRANTIŠEK TÁBORSKÝ**. Tito literáti velmi usilovně a horlivě překládají ze slovenského jazyka. Převažuje u nich zájem o romantickou poezii. Ruchovci jako skupina literárních umělců obdivují ve své tvorbě historickou tematiku. **Silný je zájem o venkovský a selský život, v něm Ruchovci shledávají základ národa a ochranu před rostoucí diferenciací národní společnosti.**

Vlastenecká poezie této generace má podobu reflexní lyriky, nebo epiky s historickými či alegorickými látkami, horlícími pro národní jednotu a vyzývajícími k politické aktivitě.

Formou s uměleckými prostředky čerpají básníci částečně z lidové tvorby, v epických útvarech napodobovali baladu. Vedle toho však vytvářejí i vzrušený patetický sloh zatížený rétorikou.

Ve srovnání s májovci jsou básníci generace ruchovců sdruženi kolem ALMANACHU RUCH a tíhnou k formám tradic. Redaktorem almanachu byl původně JOSEF VÁCLAV SLÁDEK, který se však později stává redaktorem konkurenčního časopisu LUMÍR. Asi nejhodnotnější báseň HUSITA NA BALTU vydal v Ruchu SVATOPLUK ČECH.

Jedinou kritickou osobností byla Eliška Krásnohorská. První almanach měl asi dvacet přispěvatelů, třetí už asi padesát, ale z nich zůstalo literatuře věrných jen několik.

Významní představitelé umělecké a literární skupiny ruchovců jsou tito: ELIŠKA KRÁSNOHORSKÁ, SVATOPLUK ČECH, LADISLAV QUIŠ, JOSEF VÁCLAV SLÁDEK, ALOIS JIRÁSEK, FRANTIŠEK TÁBORSKÝ, RUDOLF POKORNÝ a VÁCLAV BENEŠ TŘEBÍZKÝ.

ELIŠKA KRÁSNOHORSKÁ (1847 -1926)

„.....Četbou snad ze všeho vrcholně nejmilejší mi byla tehdy „Aeneida”, jenž mě unášela nejen dějem svým, ale přidavkem Karla Vinařického, okouzlujícím mě krásou a budící v české mé dušičce sladkou hrdost. Horoucně jsem zatoužila po „Božské komedii”, aby mi vznešený Virgil ještě jednou byl vůdcem, a když se mi později, nevím již čí ochotou, skutečně dostal Dante do rukou, mohu říci, že mi peklo bylo rájem....“

Z díla E.K.

ELIŠKA KRÁSNOHORSKÁ se od svého mládí zabývá emancipačním hnutím žen.

Je členkou a později starostkou ŽENSKÉHO VÝROBNÍHO SPOLKU ČESKÉHO, jež založila v roce 1871 KAROLINA SVĚTLÁ. E. Krásnohorská zorganizovala a posbírala přes 4000 podpisů pod petici říšské radě za otevření státního dívčího gymnázia, **aby dívky získaly maturitu a poté povolení studovat na univerzitě.** Ovšem liknavý postoj vídeňské vlády a také nezájem veřejnosti i českých žurnalistů ji přiměl k založení dívčího gymnázia soukromého.

V roce 1890 E. Krásnohorská vypracovává provolání VZDĚLANSTVU ČESKÉMU! V němž ohlašuje budoucí založení MINERVY, spolku pro ženské studium, který toto dívčí soukromé gymnázium má podporovat a udržovat. Žádost o povolení spolku podepsal místodržitel František **hrabě Thun**. Hrabě THUN byl rakouský a český šlechtic a politik. Také dlouhodobý místodržitel v Čechách a od roku 1899 též předseda vlády Předlitavska. Předlitavsko je území západně od řeky Litavy, která tvořila hranici mezi Rakouskem a Uherskem, tzv. Rakousko-Uherskem, jež byl jeden státní útvar, se společnou ekonomikou, armádou, policií a panovníkem. Některé dílčí záležitosti se děly odlišně. V témže roce vyhověl žádosti o otevření gymnázia ministr školství Paul Gautsch.

Též opakovaně zastával funkci předsedy vlády Předlitavska.

Na ustavující hromadě v 1890 pak MINERVU, (spolek pro ženské studium) převzalo první středoevropské soukromé dívčí gymnázium do své péče. E. Krásnohorská je autorkou jedné z prvních úvah o ženském hnutí, ŽENSKÁ OTÁZKA ČESKÁ (1881).

E. Krásnohorská přispívá do časopisu OSVĚTA, kde se zabývá literární kritikou, ale také přispívá i do dalších, např. LUMÍR, SVĚTOZOR, ZLATÁ PRAHA aj.

ELIŠKA KRÁSNOHORSKÁ, jako jedna z nejvýraznějších bojovnic za rovnoprávné vzdělávání dívek, byla vůbec první ženou jmenovanou v nové republice prezidentem T. G. Masarykem jako řádná členka ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD A UMĚNÍ.

Z publicistického díla E. Krásnohorské bych vybral tyto:

OBRAZY NOVĚJŠÍHO BÁSNICTVÍ ČESKÉHO (1877)

DVĚ BÁSNÍŘKY NAŠEHO LIDU (1888)

ČESKÉ BÁSNICTVÍ POSLEDNÍCH DVOU DESETELETÍ (1895-1896)

Z NOVÝCH SMĚRŮ A PROUDŮ (1897)

POEZIE ELIŠKY KRÁSNOHORSKÉ

Básnické dílo je velmi svázané dobou, v níž Krásnohorská píše. Obsahuje subjektivní lyriku, deklamovánky, nebo výchovné povídky. Kritikou nebylo přijato příliš kladně. Z básnických sbírek vzpomenu:

Z MÁJE A ŽITÍ (1871), ZE ŠUMAVY (1873), KE SLOVANSKÉMU JIHU (1880), VLNY V PROUDU (1885), LETOROSTY (1887), BAJKA VELKÝCH (1889), NA ŽIVÉ STRUNĚ (1895), ROZPOMÍNKY (1896), ZVĚSTI A BÁJE (1916), OZVĚNY DOBY (1922), SNY PO DIVADLE (1922)

Z drobné epiky bych zase mohl vzpomenout VLAŠTOVIČKY (1883) a ŠUMAVSKÉHO ROBINSONA (1887)

Z romantické tvorby je asi nejznámější čtyřdílný dívčí román o SVĚHLAVIČCE. Jednotlivé díly mají tyto názvy: SVĚHLAVIČKA (1899), SVĚHLAVIČKA NEVĚSTOU (1900), SVĚHLAVIČKA ŽENUŠKOU (1900) a SVĚHLAVIČKA BABIČKOU (1907).

Ještě za zmínku určitě stojí CELÍNKA (1901) a CELÍNČINO ŠTĚSTÍ (1902). I tady se jedná o román psaný pro mladé dívky.

Eliška Krásnohorská píše **NÁDHERNÁ LIBRETA K OPERÁM**.

LEJLA (1866), autor opery je Karel Bendl - český skladatel a sbornistr

- **BŘETISLAV (1869)**, autorem opět Karel Bendl

- **VIOLA (1871)**, autorem opery je Bedřich Smetana

- **BLANÍK (1874)** autor Zdeněk Fibich- hudební skladatel 19. století. Vedle Bedřicha Smetany a Antonína Dvořáka je nejznámějším představitelem generace české hudby 2. pol. 19. stol.

- **HUBIČKA (1875)**, autor Bedřich Smetana

- **TAJEMSTVÍ (1877)**, autor opět Bedřich Smetana

- **DÍTĚ TÁBORA (1878)**, autor opery Karel Bendl

- **ČERTOVA STĚNA (1879)**, autor Bedřich Smetana

- **KAREL ŠKRÉTA (1883)**, autor Karel Bendl

I překladatelské činnosti se Eliška Krásnohorská věnuje. **Překládá Puškina, Mickiewicze, Gordon Byrona.**

Její sepsané paměti nesou jméno – **Z MÉHO MLÁDÍ** a **CO PŘINESLA LÉTA.**

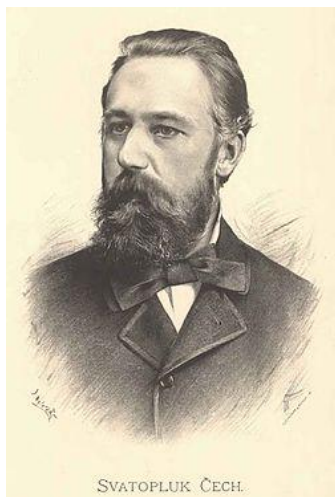
Tyto paměti společně s librety k operám se řadí mezi vrcholné dílo Elišky Krásnohorské.

Další z významných spisovatelů soustřeďujících se kolem časopisu Ruch je Svatopluk Čech.

SVATOPLUK ČECH (1846 – 1908)

„Pro duši milující mění se nejušednější fráze na drahém rtu
ve skvostné, vzácné perly“

„Sláb jenom ten, kdo v sebe ztratil víru, a malý ten, kdo zná jen malý
cíl.“

„Láska je strom, na kterém jako loupežník číhá žárlivost“.

Svatopluk Čech - citáty

Otec Svatopluka Čecha byl hospodářský správce a český vlastenec. V letech 1848 až 1849, v době konání Kroměřížského sněmu, působil v Kroměříži jako novinář. Povolání a vlastenectví otce se stalo důvodem častého stěhování v období mládí Svatopluka Čecha.

Svatopluk Čech vystudoval gymnázium a poté i práva v Praze na Karlově univerzitě. Přispívá do almanachu **RUCH** a časopisu **KVĚTY**. Od roku 1871 je redaktorem **SVĚTOZORU**. V letech 1873 až 1876 působí i jako redaktor **LUMÍRU** a krátce se věnuje práci i pro **Národní listy**. Mimo literární a novinářskou činnost pracuje jako advokát a má zavedenou advokátní praxi. Od roku 1890 je řádným členem **ČESKÉ AKADEMIE VĚD A UMĚNÍ**. V roce 1895 se svého členství dobrovolně vzdává.

Svatopluk Čech ve svém životě hodně cestuje, navštěvuje Kavkaz, Chorvatsko, Dánsko, Polsko, Itálii, Francii a jistě i další země a kraje.

Dílo Svatopluka Čecha je žánrově velmi bohaté. Píše především eposy, ale také sociální, politickou a alegorickou lyriku, satiru. Nevyhýbá se ani povídkám a románům. Svými **VÝLETY PANA BROUČKA** se stává jedním z **průkopníků české SCI-FI literatury**. Je autorem také mnoha humoristických povídek, črt a fejetonů, ke kterým čerpá náměty z advokátního prostředí. Mnohokrát je kritizovaný za frázovitost. Sám Čech uznává, že jeho poezie může působit frázovitě, ale nepřestává se hlásit k trvalým hodnotám, které v sobě nese celý život. Jsou to například láska k vlasti, touha po sociální spravedlnosti, atp.

Jak už bylo napsáno, Sv. Čech působí v celé řadě časopisů a novin. Jeho básně jsou psány v rétorickém stylu a také v alegorických obrazech. Až do 80. let je jeho dílo ovlivněno sociálními náměty, potom píše i s politickým podtextem. **Jeho tvorba je z velké části tvořena povídkami, humoreskami a poezií.** Romány píše zřídka, ačkoliv právě ty ho proslavily.

DÍLO SVATOPLUKA ČECHA

-**LYRIKA** – JITŘNÍ PÍSNĚ (1887), NOVÉ PÍSNĚ (1888), PÍSNĚ OTROKA (1895). Toto dílo nese vlastenecké, politické a sociální aspekty. Do literatury vstupuje nový hrdina – DĚLNÍK.

-**EPIKA** – jsou zde cítit motivy husitské. Báseň HUSITA NA BALTU (1868). V tomhle díle Čech srovnává husitskou statečnost se současníky.

V básni ŽIŽKA (1879) zase Čech oslavuje husitského vojevůdce Jana Žižku z Trocnova.

Dílo ROHÁČ NA SIONĚ je veršované drama o věrnosti ideálům husitství i za cenu smrti.

Z básní alegorických vzpomenu SLAVII (1884). Slavie je loď, jež pluje po Černém moři a pasažéři jsou představitelé různých národů.

Na lodi vypukne vzpoura, jednotlivý cestující se semknou kolem slovana RUSA a tím se podaří vzpouru potlačit. Loď se tak v pořádku dostává do přístavu.

Jiná alegorická báseň nese název EVROPA (1878). Vězňové na lodi se plaví di vyhnanství. Na lodi dojde k roztržce mezi anarchisty a revolucionáři. Tím se dokoná zkáza lodi i celého osazenstva.

Satirická skladba HANUMAN (1884) poukazuje na existenci opičího státu, který má touhu se poevropštit.

Idylická skladba VE STÍNU LÍPY (1879) je souhrnem povídek ve verších. Obsahuje sedm básnických povídkových útvarů z venkovského prostředí. Z prostředí venkova je i dílo LEŠETÍNSKÝ KOVÁŘ (1883).

PRÓZA – PRAVÝ VÝLET PANA BROUČKA DO MĚSÍCE (1888). Jedná se o satirickou povídku s fantastickým námětem. Hrdinou je pan Brouček z Prahy, který se ve snách dostane na Měsíc, kde se setkává s Měsíčkany. Protože pan Brouček jako majitel činžovního domu si dobře vedl, nepracoval, vybraně jedl i pil, nedokázal pochopit skutečnost, že obyvatelé Měsíce jsou živý jen z rosy a vůní květin.

V dalším fantastickém díle se pan Brouček dostává do minulosti, do doby husitské. Toto dílo nese název – NOVÝ EPOCHÁLNÍ VÝLET PANA BROUČKA, TENTOKRÁTE DO XV. STOLETÍ. (1888). V tomto příběhu se pan Brouček ocitá uprostřed husitů. Pro zradu je odsouzen k upálení v sudu. Když se tak má stát, pan Brouček se procitá. Zjišťuje že, když se opilý vrací z hostince domů spadl do sudu nedaleko svého domu.

JMÉNEM, SRDCEM STEJNĚ ČECH

Svatopluk Čech je pro svou tvorbu od 80. let 19. století velmi oblíbenou a respektovanou osobností české společnosti. Vlastenecké zaměření a patos Čechovy tvorby korespondovalo s jeho heslem, které se stalo i jeho symbolickým označením na veřejnosti, **JMÉNEM, SRDCEM STEJNĚ ČECH**

LADISLAV QUIS (1846 – 1913)

*Kdes dávný, dávný milý můj byl
těch dlouhých let sedm, ba dél ?
Ó, přišel jsem po starých slibech se ptát,
jež od tebe jsem měl.*

*Ó, nemluv o starých slibech svých,
jen svár to zplodit můž'
ó, nemluv o starých slibech svých,
neb ze mne žena už.*

Z překladu Waltera Scotta – Ďábel milenec

Jako dalšího představitele skupiny ruchovců bych zmínil Ladislava Quise, českého spisovatele, básníka, právníka, novináře, překladatele, literárního historika a kritika. L. Quis se narodil do rodiny lékaře Ignáce Quise a jeho ženy Veroniky. Quis studuje na gymnáziu v Praze a v Táboře. Po maturitě pokračuje studiem práv na Karlově univerzitě a celé své studium zakončuje doktorátem.

V roce 1872 nastupuje jako redaktor do SLOVANU, kde píše především literární články a fejetony. Brzy však odchází do NÁRODNÍCH LISTŮ.

Od roku 1881 působí jako advokát v Čáslavi a od roku 1884 v Přelouči, kde se usazuje. Na konci roku 1901 je zvolen mimořádným členem ČESKÉ AKADEMIE VĚD A UMĚNÍ.

Už jako nadaný student vydává časopis LUŽNICE. Své první básně uveřejňuje v místním časopise TÁBOR (časopis vycházel poměrně dlouhou dobu, a to od roku 1864 až do roku 1941).

Ladislav Quis během svého života přispívá mnoha novin a časopisů. Jsou jimi např. KVĚTY, TÁBOR, LUMÍR, SVOBODA, PALEČEK, HUMORISTICKÉ LISTY, aj. Taktéž se podílí na almanachu RUCH a na ALMANACHU ČESKÉHO STUDENTSTVA.

Píše prózu, básně, překládá. Vydává básnické spisy a plnou korespondenci K. H. Borovského. Pro Ottovu knihovnu opatřuje vydání ČELAKOVSKÉHO OHLASU (1898) a Erbenovi KYTICE (1901).

- Z POEZIE LADISLAVA QUISE

Básnická sbírka Z RUCHU (1872), veršovaný cyklus českých pohádek HLOUPÝ HONZA (1880), BALADY (1883), veršovaná povídka TŘEŠNĚ (1884), PÍSNÍČKY (1887), POSVÍCENSKÁ MŠE (1900), EPIGRAMY (1897)

- PRÓZA LADISLAVA QUISE

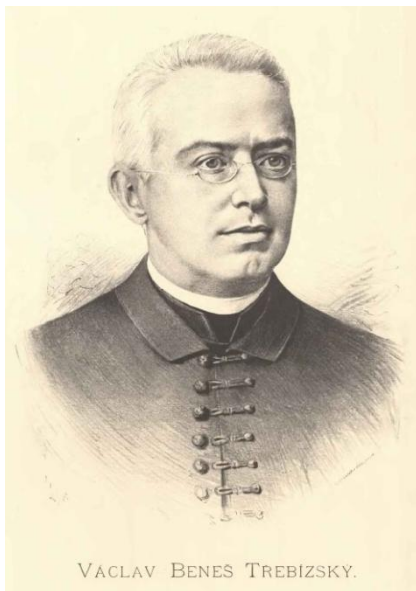
Z prózy L. Quise vzpomenu KNIHU VZPOMÍNEK (1902) a VZPOMÍNKY ZE STARÉ PRAHY. Výběr pořídili, k vydání připravili a vysvětlivkami opatřili Aleš Haman a Květoslava Neradová (1984)

Z překladatelského počínu je nejznámější jeho práce na díle J. W. Goetheho (Balady), F. Schilera (Marie Stuartovna), A. V. Kolcova (Básně), H. Kleistovi (Rozbitý džbán)

Ladislav Quis také přeložil a úvod napsal ke STAROSKOTSKÝM BALADÁM.

VÁCLAV BENEŠ TŘEBÍZSKÝ (1849 - 1884)

*„Jsem tak mlád a mám tolik krásných věcí v hlavě,
jež chci českého lidu napsati.
Ach, nedejte mi umřít.“*

Václav Beneš Třebízský

VÁCLAVA BENEŠE TŘEBÍZSKÉHO známe především jako spisovatele a katolického vlasteneckého kněze. Třebízský studuje ve Slaném a v Praze. V roce 1875 je vysvěcen na kněze. Nejprve působí v Litni u Berouna jako kooperant, kde onemocní. Po onemocnění z Litně odchází a od roku 1876 má působiště v Klečanech u Prahy. Navzdory opakovaně lázeňské léčbě, bylo to v Mariánských lázních, umírá na tuberkulózu.

Třebízského tvorba je podobná tvorbě Aloise Jiráska. Jeho oblíbené téma je husitská doba, ale věnuje se i jiným obdobím českých dějin. Děj mnoha Třebízského děl je zasazen do kraje, kde se narodil a působil, tedy do okolí Slaného, okolí Berouna a do okolí Klecan

. Třebízský píše hlavně romány a povídkové soubory

Příběh Markéty, dcery českého krále, Přemysla Otakara I., která se provdala za dánského krále Waldemara a přijala jméno Dagmar, popisuje v románu KRÁLOVNA DAGMAR. Čechy za vlády Václava I. Ukazuje v díle ANEŽKA PŘEMYSLOVNA. Rudolfskou dobu a konec slávy rodu

Rožmberků se zabývá v románu V PODVEČER PĚTILISTÉ RŮŽE.

Další dílo BLUDNÉ DUŠE je román z 18. století, z období velkého povstání (1775). Děj autor umísťuje na Lounské polesí, konkrétně do Solopysků a Zbrašína. Příběh z období třicetileté války, ve které je vykreslen mocenský boj v pobělohorské době se jmenuje TRNOVÁ KORUNA.

Ze souborů povídkových jsou nejznámější: V ČERVÁNCÍCH KALICHA, V ZÁŘI KALICHA, POD DOŠKOVÝMI STŘECHAMI, Z RŮZNÝCH DOB, ZE SÁZAVSKÝCH LETOPISŮ, Z POVĚSTÍ KARĚLSKÉHO HAVRANA, POBĚLOHORSKÉ ELEGIE, POVÍDKY STARÉHO ZBROJNOŠE a JINÉ OBRÁZKY Z NAŠÍ MINULOSTI.

RUDOLF POKORNÝ (1853 – 1887)

*„Zmizely již hory v mlhách,
darmo zrak se napíná,
mlhy pojí zemi s nebem -
bílá jeseň začíná“*

Úryvek z básně „V podzimních mlhách“

Rudolfa Pokorného známe především jako básníka. Pracoval ovšem také jako úředník ve státní správě Rakousko-Uherského soustátí. Pokorný po studiích v Chrudimi a Pardubicích absolvuje Obchodní školu v Praze. Po vojenské službě je opět ve státních službách, a to v letech 1876 až 1878 v Praze jako úředník. Ovšem stále více se věnuje literatuře. Na sklonku nedlouhého života působí v Libochovicích, tři měsíce, jako okresní tajemník. Zde, už vážně nemocný, umírá.

V literární sféře se podílí na činnosti PRAŽSKÉ UMĚLECKÉ BESEDY. V roce 1881 zakládá KNIHOVNU ČESKOSLOVENSKOU. Je také vedoucí osobností humoristického časopisu PALEČEK a později i jeho přílohy ŠOTEK.

Literární práce Rudolfa Pokorného

Pokorný začíná básněmi, které uveřejňuje v různých časopisech. Potom vydává celé básnické sbírky. Několika básněmi přispěl i do almanachu RUCH. Též se věnuje překladům a jiné umělecké tvorbě.

Sbírky které Pokorný vydal :

Z JARNÍCH LUHŮ (1874), BÁSNĚ (1877), POD ČESKÝM NEBEM (1879), NEMILOSTNÉ PÍSNĚ* (1879), VLASTENECKÉ ŠLEHY** (1882), Z HOR (1881), S PROCITLÝM JAREM (1883), VLASTI A SVOBODĚ (1883), MRTVÁ ZEMĚ (1885), OPĚT NA HORÁCH (1887) – vydáno až po smrti Pokorného.

* Vydáno pod pseudonymem Ranko Petar

** Vydáno pod pseudonymem Heřman Městecký

Mezi jiné práce Rudolfa Pokorného bych vzpomněl

-POVÍDKY, ARABESKY A DROBNÉ KRESBY (1879)

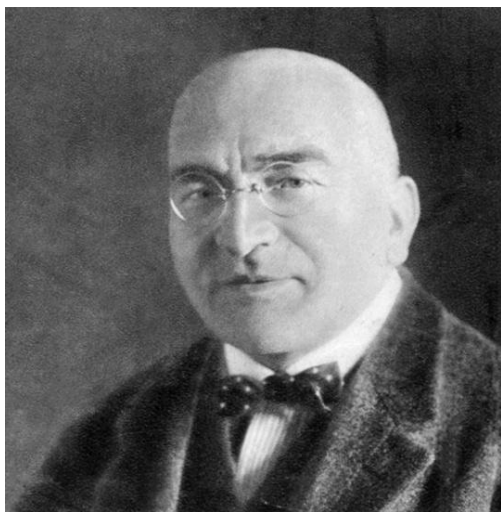
-LITERÁRNÍ SHODY ČESKOSLOVENSKÉ (1880)

-POTULKY PO SLOVENSKU (1880), které obsahovaly několik dělů.

Rudolf Pokorný se věnuje i překladatelské činnosti. V roce 1887 vychází překlad z polštiny od Jozefa Bohdana Zaleskiho s názvem BÁSNĚ. Od téžeho polského umělce a v témže roce vychází překlad jež se jmenuje DUCH STEPI, a opět v tom samém roce vychází překlad z ruštiny s pojmenováním ANTOLOGIE RUSKÉ LYRIKY.

FRANTIŠEK TÁBORSKÝ (1858 – 1940)

*...Zvuk čarovný se snesl k mému sluchu
z jar pŕivabných, jež uprchla tak záhy,
jak barva ze květu, když nemá vláhy,
jak tažný pták, když tepla schází vzduchu.*

*Teď jiným svět se zjevil mému duchu.
Vzal vrásky na čelo, v líc vážné tahy
a přísným pohledem cíl hlásá dráhy,
kam spěti mám vždy ve zimničném ruchu.*

„úryvek básně Ozvěna“

František Táborský pochází z Valašska a už od mládí se orientuje na literaturu a výtvarné umění slovanských národů. Poezii začíná psát už na gymnáziu. Píše i prózu a různé příspěvky do časopisů a sborníků. Věnuje se i překládání, především ruských autorů.

Od studentských let sbírá umělecké památky, především české, moravské a slovenské provenience, ale nechybí v jeho sbírce ani památky francouzské či italské. V penzi sbírku ještě více rozšiřuje. Nashromáždil na pět tisíc předmětů. Sbírkou obsahuje hlavně malované miniaturní portréty, porcelán, sklo, šperky, galanterii a další příklady uměleckých řemesel. Svou sbírku odkázal Národnímu muzeu v Praze.

PRÓZA A NAUČNÁ LITERATURA FR. TÁBORSKÉHO

V roce 1889 vychází dílo NAŠIM DĚTEM. V roce 1904 monografie HANUŠ SCHWAIGER, kde nahlíží do jeho života a díla. V roce 1913 spatří světlo světa O RUSKÉM DIVADLE a v roce 1920 jsou to ZIMNÍ VEČERY V NAŠÍ REPUBLICE.

-RUSKÉ UMĚNÍ z roku 1921 byla ve své době velmi ceněná odborná kniha.

V roce 1921 Táborskému vyjde faustovská legenda, podle knižní předlohy **Gustava Schwaba***, DOKTOR FAUST,

***Gustav Schwab** byl německý romantický básník, prozaik, literární historik, pedagog, farář, evangelický teolog, překladatel a autor literatury pro děti a mládež.

V roce 1928 vychází Táborskému monografie valašské dědiny s názvem RUSAVA.

Z dalšího díla je dobré vzpomenout toto: U KAMARÁDSKÉHO STOLU (1913) – Jde o studii Puškinova díla.

Monografie polského malíře, která vyšla v roce 1933 nese název ARTHUR GROTTGER, JEHO

LÁSKA A DÍLO.

Jinou monografií, tentokrát jihoslovanského sochaře, jež vyšla v roce 1933 je IVAN MEŠTROVIČ.

Další z monografií vzpomenu monografií ilustrátora, malíře a grafika – ADOLF KAŠPAR (1933). V roce 1936 vychází Táborského dílo – KAREL HYNEK MÁCHA

Z překladatelské činnosti Fr. Táborského jsou výraznými tyto tři počiny. Překlad básní od ruského básníka Lermontova, potom překlad pohádek ruských s názvem BOHATÝR VOLGA a komedie Alexandra Sergejeviče Gribojedova s názvem HOŘE Z ROZUMU.

Závěrem k básnickému dílu Fr. Táborského.

Mezi poezii nejznámější patří sbírky BÁSNĚ (1884), STARÁ KOMEDIE (1882) – ukazuje zde život soudobé pražské společnosti, dále MELODIE (1883), HRDINNÉ TOUHY (1903), ALLELUJA (1919) – jedná se o básnickou kroniku „HUSOVA VÍTĚZSTVÍ“. Ve sbírce LEGENDA STARONOVÁ (1927) se opírá o vítězný boj za vznik samostatného Československa.

V roce 1933 vychází sbírka Z BALADICKÝCH a v témže roce ještě SONÁTY. Sbírkou POUTNÍK z roku 1913 je veršovaná autobiografická povídka vydaná knižně až roku 1943.

ALOIS JIRÁSEK (1851 - 1930)

„Snažil jsem se oživit naši minulost, přiblížit k jasnějšímu názoru a porozumění. Nečinil jsem tak jako snilek, který má oči jen do minulosti obráceny a nedbá těžkého zápasu svého národa v době nynější. Právě proto, že jsem s celou duší prožíval ten boj, cítil jsem, že také třeba pohlédnout do naší minulosti, neboť dnešku plně nerozumí, kdo nezná včerejšku.“

Alois Jirásek se narodil do rodiny pekaře a rolníka Josefa Jiráska v Hronově. Spisovatel jako malý kluk začal navštěvovat místní jednotřídku a potom přechází do Hlavní školy v Broumově. Nižší gymnázium v klášteře Benediktínů absoluuje s potížemi. Nejde mu němčina, ale je vášnivý čtenář českých knih. Má problémy i v matematice a vyniká pouze v dějepise a přírodopise. Už v kvartě píše svou první povídku.

Později rád vzpomíná na léta, která v Broumově prožil. Pravděpodobně také pro dobré soužití mezi Čechy a Němci, a to jak ve škole, tak i ve městě. Toto dobré soužití zachycuje v povídce DO NĚMEC.

Když se jako 15–letý student vrací v roce 1866 za rodiči na prázdniny, poprvé poznává co obnáší válka. Prusko-rakouské boje zasáhly hronovskou krajinu, kterou znal Jirásek jako nedotčenou a boji neposkvřenou. Navíc se krajem šíří cholera, která postihuje i jeho otce.

Toto všechno bylo jedinečnou předehrou Jiráskova názorového zrání.

V roce 1867 nastupuje Alois Jirásek na gymnázium do Hradce Králové. Zde v červenci 1871 maturuje. Poté je Jirásek přijat na Karlovu univerzitu. Během studií nelení a stále píše. Jeho první dvě knihy vycházejí v roce 1874.

Během psaní se Jirásek seznamuje s Jaroslavem Vrchlickým a spolu s Bohdanem Jelínkem (kamarádem, se kterým se společně dostali na vysokoškolské studium Karlovi univerzity). Stávají se velcí a nerozluční přátelé. V roce 1874 Jelínek umírá a mezi Jiráskem a Vrchlickým se objevuje velká osobní propast. Částečně se sice po nějakém čase opět sblíží, avšak každý z nich si už dál jde svou cestou.

V roce 1874 začíná Jirásek vyučovat na gymnáziu jako suplent, ale už v roce 1876 ho komise.

V roce 1880 získává titul profesora. V roce 1879 se Jirásek žení s MARIÍ PODHAJSKOU. Krutě ho poznamenala smrt druhorozené dcery. Jirásek byl velmi citově založený člověk a při každé rodinné negativní záležitosti velmi citově strádal. Ovšem i přes všechny útrapy života píše Jirásek dál. V roce 1874 vychází jeho třídílný román SKALÁCI.

V téže roce uvádí povídku U DOMÁCIHO KRBU, která je o štěstí a neštěstí, jenž se střídají v jedné rodině. V roce 1882 vychází další kniha s názvem Z BOUŘLIVÝCH DOB. V roce 1887 přijímají Aloise Jiráskova do SPOLEČNOSTI BRATRSKÝCH KAZATELŮ v Ústí nad Orlicí. Zde Jiráskova zaujala první informace o F. V. Hekovi a o necelý rok později vychází první díl F. L. VĚKA. Po tomto rychlém uchopení práce se jeho tempo zpomaluje a poslední, pátý díl, vychází až po 16. letech.

Další, snad nejslavnější Jiráskův román PSOHLAVCI se zrodil ve spisovatelově hlavě v roce 1882. Chodsko ale poprvé navštívuje už roku 1874. Již z jednoho výletu napsal a uveřejnil několik cestopisných fejetonů. V roce 1885 vychází 1. knižní vydání PSOHLAVCŮ. V roce 1889 uvádí Jirásek povídku DO NĚMEC.

V roce 1888 podává Alois Jirásek žádost o přeložení na pražské gymnázium a také je už v téže roce přijat na gymnázium v Žitné ulici. Do Prahy se s manželou Jiráskovými stěhují také dcery Božena, Ludmila a Miloslava. Další dvě dcery, Zdeňka a Magda a syn Jaromír se narodili už v Praze. V Praze začíná Jiráskovi složitý a nelehký život gymnaziálního profesora, avšak přesto všechno ustavičně píše.

Tvoří zde epilogii MEZI PROUDY a na začátku 90. let píše veršovaný epos SVATOPLUK ČECH. V roce 1909 odchází Jirásek do penze a plně se věnuje dalšímu psaní. V roce 1915 dokončuje román TEMNO, které je protikatolicky zaměřeno. Roku 1918 se Jiráskovi dostává velké pocty v podobě čestného doktorátu od Karlovy univerzity. Karlova univerzita uděluje toto ocenění od roku 1882. V letech 1918 až 1920 je Jirásek členem NÁRODNÍHO SHROMÁŽDĚNÍ a od roku 1925 pak členem SENÁTU za NÁRODNĚ DEMOKRATICKOU STRANU. V roce 1927 mu umírá jeho žena. Svoje poslední léta 1929 tráví většinou doma a na své zahradě.

Umírá 12. března 1930 v kruhu svých nejbližších ve svém pražském bytě. Pohřeb Aloise Jiráskova se konal o čtyři dny později. Další uměleckou literární skupinou v době, o které píše, jsou LUMÍROVCI.

Jako LUMÍROVCI bývá označována skupina spisovatelů 70.-80. let 19. století, sdružující se okolo časopisu LUMÍR. Společně s RUCHOVCI tvoří novou generaci spisovatelů, která přebírá vliv po odcházejících MÁJOVCÍCH. Jejich největší snahou je povznést českou literaturu na evropskou úroveň.

Poslední třetina 19. století se vyznačuje aktivizací kulturního života v českých zemích. Otevírá se NÁRODNÍ DIVADLO, KARLOVGA UNIVERZITA se dělí na část českou a německou, vznikají nová nakladatelství (např. Nakladatelství JAN OTTO, nakladatelství J. R. VILÍMKA) a vychází množství almanachů, jako jsou např. RUCH, MÁJ, LUMÍR

Do středu veřejného zájmu se znovu dostávají: RUKOPIS KRÁLOVĚDVORSKÝ* a RUKOPIS ZELENOHORSKÝ**.

*Rukopis obsahující české básně a tématicky spadající do raného středověku. Paleograficky, lexikálně a stylisticky se rukopis hlásí do 13. až 14. století. V době národního obrození byly tyto texty považovány za vrcholné dílo raného období české literatury.

**Rukopis je literární text, který byl údajně objeven roku 1817 na zámku ZELENÁ HORA. Obsahuje části dvou básní, jejichž obsah se klade do 8. století. Vydával se tedy za středověkou literární památku. Dnes převažuje názor, že jde o falzum z počátku 19. století.

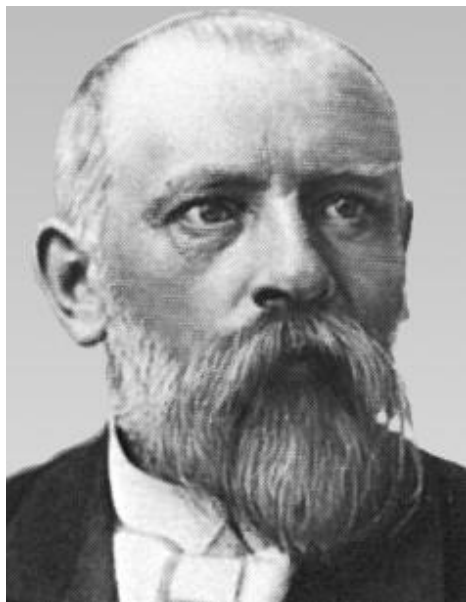
Cílem LUMÍROVCŮ je přiblížit české písemnictví vyspělým evropským literaturám. Prostřednictvím překladů, především z románské literatury, uvádí do české literatury nové evropské trendy, jak tematické, tak formální. Literárně hodně experimentují, objevují se u nich, dosud v české literatuře neobvyklé, nové básnické formy, jako jsou sonety, gazely, rondely.

Neztotožňovali se s požadavkem, že literatura má především sloužit národu. Filosofickým základem jejich tvorby se stává myšlenka, že lidstvo se neustále vyvíjí k humanitě.

Hlavní představitelé LUMÍROVCŮ

JAROSLAV VRCHLICKÝ (1853 – 1912)

*Za trochu lásky šel bych světa kraj,
šel s hlavou odkrytou a šel bosý,
šel v ledu – ale v duši věčný máj,
šel vichřicí – však slyšel zpívat kosy,
šel pouští – a měl v sedci perly rosy.
Za trochu lásky šel bych světa kraj,
jak ten, kdo zpívá u dveří a prosí.*

Jaroslava Vrchlického známe jako českého spisovatele, básníka, dramatika a vůdčí osobnost skupiny Lumírovců. Svě dětství prožil **J. Vrchlický** u svého strýce, římskokatolického kněze. V mládí začíná studovat gymnázium a po jeho dokončení pokračuje dál ve studiích teologie. Brzy ale přestupuje na Filosofickou fakultu. Tam se začíná věnovat filosofii, historii a románským jazykům. První prací pro tisk mu zprostředkovala rektorka **Sofie Podlipská**.

Působí rok v Itálii, kde pobývá jako šlechtický vychovatel. Právě tady proniká do tajů **italské a francouzské** poezie, což se později projevuje v jeho vlastní tvorbě. Po návratu domů působí jako pedagog, vyučování ho ovšem příliš nebaví. **Stává se profesorem moderních věd** a získává **čestný doktorát**. Rakouský císař František Josef I. Ho povyšuje do šlechtického stavu a jmenuje jej členem PANSKÉ SNĚMOVNY ŘÍŠSKÉ RADY ve Vídni. Stává se členem několika uskupení, např. KRÁLOVSKÉ AKADEMIE v Padově a čestným občanem mnoha českých měst. Je zvolen také zástupcem tajemníka ČESKÉ AKADEMIE VĚD A UMĚNÍ.

Postihla ho bohužel mozková mrtvice, rozpadlo se mu manželství a svoje poslední léta dožívá v odloučenosti v Domažlicích.

Dílo J. Vrchlického je velmi objemné. Čítá přes 270 knih, včetně překladů, přes 80 básnických sbírek a 50 divadelních her. Texty se vyznačují formální dokonalostí a zároveň i čtivostí. Vrchlický se snaží dokázat, že čeština je jazyk, který dovede vyjádřit vše. Vytváří půdu pro symbolismus a čerpá inspiraci v antické lyrice.

POEZIE JAROSLAVA VRCHLICKÉHO

První básnická sbírka J. Vrchlického nese název Z HLUBIN. Jedná se o milostnou lyriku. Sbíрка básní HOŘKÁ JÁDRA popisuje podzimní a zimní přírodu.

OKNA V BOUŘI – básně této sbírky zachycují básníkovu hořkost a zklamání. Sbíрка básní STROM ŽIVOTA završuje jeho dílo oslavným hymnem.

Poslední sbírka, MEČ DAMOKLŮV, vyznívá jako hořká reflexní lyrika, obsahuje pochmurné úvahy o blížící se smrti, je zde také častá sebeironizace.

DAMOKLŮV MEČ vyšel posmrtně a mnoho básní zůstalo ve fázi náčrtů

JAROSLAV VRCHLICKÝ se soustřeďuje hlavně na psaní povídek a románů. Z dramatické tvorby je nejznámější **ČESKÁ TRILOGIE**. Jedná se o historické drama z prostředí prvních Přemyslovců. Trilogie je rozdělena tedy na tři části, a to na **DRAHOMÍRA**, **BRATŘI**, **KNÍŽATA**.

Jeho nejznámější komedií je **NOC NA KARLŠTEJNĚ**. Komédie se zakládá na pověsti, že **KAREL IV.** Zakázal na hradě přítomnost žen.

Jaroslav Vrchlický touží překládat do češtiny největší světová díla. Přeložil např. **DANTOVU BOŽSKOU KOMEDIÍ**, nebo **GOETHOVA FAUSTA**. Svými překlady se snaží seznámit českou veřejnost s dosud neznámými autory.

Ze zajímavostí uvedu, že vlastní jméno Vrchlického bylo Emil Jakub Frída. Pseudonym „Vrchlický“ navrhl jeho spolužák, podle řeky Vrchlice, kterou jako studenti navštěvovali. V údolí řeky je i vytesán Vrchlického reliéf. Zamiloval se do redaktorky Sofie Podlipské, ta mu ovšem k sňatku nabídla svou dceru Ludmilu.

Jaroslav Vrchlický byl opakovaně nominován na **NOBELOVU CENU**, nikdy mu však nebyla udělena. Je právem nazýván „knížetem české poezie“.

JOSEF VÁCLAV SLÁDEK (1845 – 1912)

*„Nevěř, že láska trvá jen dokud
jsou lidé mladí. Myslím, že čím
déle lidé spolu žijí, tím více se
milují.“*

Josef Václav Sládek patří mezi významné básníky z okruhu **RUCHOVců** a **LUMÍROVCŮ**. Po studiu matematiky a přírodních věd působí jako profesor Obchodní akademie a lektor angličtiny. Od roku 1877 rediguje časopis **LUMÍR**. Od roku 1900 se začíná věnovat pouze literatuře a vedle vlastní tvorby se uplatňuje jako překladatel. Velkým překladatelským počinem J. V. Sládka je překlad Shakespearových divadelních her. Je považovaný za zakladatele české umělecké poezie pro děti.

V poezii pro dospělé věnuje řadu básní venkovu a venkovskému člověku.

Jeho dílo tvoří především **intimní lyrika**, **lyrika přírodní a politická**, **ohlasová poezie**, **verše pro děti a překlady**.

Z DÍLA JOSEFA VÁCLAVA SLÁDKA:

Americká tematika (náměty čerpá z dobrodružných cest po USA)

NA HROBECH INDIÁNSKÝCH – vyjadřuje okouzlení americkou přírodou a zároveň tragédii amerického kapitalismu, který pro zisk neváhá nemilosrdně likvidovat původní obyvatelstvo. Další z děl z americkou tematikou jsou **POMNÍK INDIÁNŮV**, **HROB V PRALESE**, **U MICHIGENU** a **BÁSNĚ**.

SLÁDKOVA TVORBA ZAMĚŘENÁ NA ČECHY

Intimní lyrika mírně autobiografická, ve které ho ovlivnili události jako např. Smrt první ženy, nové manželství, stesk po vlasti když pobýval ve vzdálené Americe, tvoří sbírku **JISKRY NA MOŘI** (1880). V **SELSKÝCH PÍSNÍCH** je pro něho sedlák jako symbol vlastenectví (1890). **ČESKÉ ZNĚLKY** – Sládek zde pohlíží na českého sedláka-rolníka, který symbolizuje mravní

hodnoty českého národa. STAROSVĚTSKÉ PÍSNÍČKY (1891). Tato sbírka pojednává o intimně lyrické poezii.

Z dalších sbírek ještě uvedu ČESKÉ PÍSNĚ, V ZIMNÍM SLUNCI, NOVÉ SELSKÉ PÍSNĚ, ZA SOUMRAKU, LETHÉ A JINÉ BÁSNĚ, SVĚTLOU STOPOU, NA PRAHU RÁJE a SLUNCEM A STÍNEM.

Josef Václav Sládek tvoří i pro děti, jeho dílo je zpěvné, prostým jazykem psané, naplněno humorem a laskavostí. Učí lásce k vlasti, přírodě, rodičům. Z tvorby pro děti jsou nejznámější ZVONY A ZVONKY, ZLATÝ MÁJ, SKŘIVÁNČÍ PÍSNĚ a OREL A SKŘIVÁNEK.

Josef Václav Sládek píše i pro divadlo – PRÁCE, PÍSNĚ POHŘEBNÍ. Taktéž píše učebnice angličtiny a překládá. Přeložil 33 dramát od Shakespeara, překládá i Burnse, Longfellowa, Lermontova, Colerigge.

J. V. Sládek je znám i jako vášnivý fotograf. V USA zhotovoval svým hostitelům portréty za nocleh a jídlo. Později fotografuje prosté venkovské motivy a momentky. V 90. letech byl členem redakční rady FOTOGRAFICKÉHO VĚSTNÍKU.

JULIUS ZEYER (1841 – 1901)

*„Smrt není konec všeho!
Je začátek nové bolesti!“*

*„Národ, který si netroufá snít o své
samostatnosti, není hoden, aby žil.“*

Julius Zeyer je znám jako Lumírovec, novoromantik, prozaik a dramatik. Velkou část svého života cestoval a byl nadšeným sběratelem. Některé artefakty si přivezl domů až z velmi vzdálených končin. Inspiraci pro svou tvorbu nachází v bohaté mytologii, v bájích a historii.

Zeyerova literární tvorba je pevně spojena s časopisem LUMÍR. Poprvé publikuje v roce 1873 humoristickou povídku. Později humoristický žánr nadobro opouští. Jeho doménou se stává zejména veršovaná a prozaická epika. Inspiraci pro psaní nalézá jistou dobu ve francouzském okultismu a v zaujetí magií. Podněty nalézá v exotických krajích, v dávné historii cizích národů.

V díle J. Zeyera jsou patrné prvky novoromantismu, katolické moderny, ale i symbolismu a dekadence.

V osobním životě je Julius Zeyer citlivý a lehce zranitelný člověk. Podle dochované korespondence trpí depresemi a špatně snáší jakoukoliv kritiku své práce. Taktéž hořce nese malý ohlas u čtenářstva. Za svého života má velmi blízké vztahy s několika ženami, ale nikdy se neoženil a zůstává starým mládcem. Jeho nejmilejším místem v Čechách jsou Vodňany. Umírá v Praze na selhání srdce u své sestry ve věku nedožitých 60. let

VÝBĚROVĚ Z DÍLA JULIA ZEYERA

JAN MARIA PLOJHAR (1891) Vrcholný Zeyerův román, jenž obsahuje autobiografické prvky. Vypráví o vnitřně značně rozjitřeném mladém muži. Mládenec pochází z bohaté rodiny a tak si může lecos dovolit. Opovrhuje však měšťanstvem, ale ani se neztotožňuje s prostým lidem. Hledá své místo na zemi. Od dětství plném snění se touží stát básníkem a cestovat po světě. Stává se proto námořníkem, poznává zklamání vypočítavé lásky. Když konečně lásku najde, hlubokou a opravdovou, onemocní a umírá.

DŮM U TONOUCÍ HVĚZDY (1892) Pochmurný příběh, jehož hlavní hrdina propadne kouzlu

jednoho starého zanedbaného domu v Paříži. Dům i jeho nájemníky stihne neblahý osud.

KAROLÍNSKÁ EPOPEJA (1896) Drama o zamilované dvojici z nepřátelených královských rodin vzniklo na motivy slovenské pohádky. Hudbu k dramatu složil **Josef Suk**. V roce 1970 vznikla filmová verze s **Janem Třískou** a **Magdou Vašáryovou** v hlavních rolích. V současné době se jedná o všeobecně patrně nejznámější dílo Julia Zeyera.

BOHDAN JELÍNEK (1851 – 1874)

Byl někdy mlád a kadeř jeho hustá;
...a nevědomky bujněl v umění
jak kvítek, který v poli povyrůstá
a rumění.

Ted' zašlost celou v zpomínky mu vrací,
jej opojného halí do dýmu;
natáhl tiše snů svých skříňku hrací
a hrají mu.

Poslouchá — tmí se; — měsíc bledší před ním
a upírá naň pohled měnivý,
poslouchá; tmí se; — věk jde krokem všedním —
on šediví!

Český básník, volně přičleněný k lumírovcům. Sám sebe nazýval "BÁSNÍKEM LÁSKY A UPOMÍNKY". Po maturitě roku 1871 začal Bohdan Jelínek studovat na lékařské fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Kvůli nemoci – tuberkulóze musí však studia přerušit a je nucený začít pracovat jako poštovní úředník. Od 60. let publikuje v různých časopisech

Dostal se do okruhu Jaroslava Vrchlického, kterého znal už z pražských studií, a který mu v roce 1880 pomáhá vydat výbor z jeho díla, jež nese název...

- SPISY BOHDANA JELÍNKY, VERŠEM I PRÓZOU.

Jelínkovy verše byly nebývale hudební a bohatě obrazné, proto se také staly Vrchlickému oblíbené.

„Jelínek se jeví jako jemný a ušlechtilý, často až zdrobnělý a přejemnělý talent lyrický v úzkém intimním rámci, snivý melancholik dohořívajícího, nebo oklamaného života, pavučinově měkký a mléčně zamlžený.“

VÝBORY Z DÍLA BOHDANA JELÍNKY:

Už zmíněné SPISY VERŠEM I PRÓZOU, MILOSTNÉ PÍSNĚ (uspořádal Karel Hovorka – 1921), BÁSNĚ BOHDANA JELÍNKY (Jan Otto – 1926), NA HROBÍCH – CYKLUS BÁSNÍ (z rukopisu připravil František Páta – 1930), BOHDANA JELÍNKY BÁSNĚ (Josef Hladký – 1944), SNĚHOVÁ RŮŽE (uspořádal Karel Cvejn – 1948), DÍLO BOHDANA JELÍNKY (uspořádal Karel Cvejn – 1949).

FRANTIŠEK HERITES (1851 – 1929)

*Zahod' gusle, milý hochu,
chop se handžaru a meče!
Za svobodu vlasti drahé
krev tvých bratrů proudem teče!*

*Vlast' tvá spí — a zvuk tvých guslí
ten ji k žití neprobudí —
chop se zbraně! — Ty jsi Slavjan —
jaré srdce ve tvé hrudi!*

*A když se ti na bojišti
na věky dech v ňadrech stají —
potom bratří na hrob zas ti
o tvé slávě zazpívají — — —*

František Herites se z prvu literatuře věnuje jen okrajově. Po gymnáziu studuje farmacii, pracuje jako lékárník a revizor lékárenských účtů a nakonec, po svém otci, přebírá lékárnu v Praze. Přátelí se s Juliem Zeyerem **a Otokarem Mokřým** a společně tvoří zajímavý literární trojlístek. Jako spisovatel je již téměř zapomenutý a významné jsou pouze VODŇANSKÉ VZPOMÍNKY (ve Vodňanech trávil zbytek svého života) a TAJEMSTVÍ STRÝCE JOSEFA.

František Herites také přispívá svými povídkami do časopisů ZLATÁ PRAHA, KVĚTY, SVĚTOZOR a je redaktorem almanachu ANEMÓNKY.

OTOKAR MOKRÝ je znám, tak jako většina předešlých umělců, jako český básník, žurnalista a překladatel z francouzštiny a polštiny.

OTOKAR MOKRÝ

(1854 – 1899)

*Vše kolem bujnou radostí
v paprscích tone májových,
a omlazená příroda
ve barvách stkví se duhových.*

*A ples tu vše a veselost' —
a v mojím srdci jenom žal,
a moje srdce vadne, ach,
když celý svět se zrađoval.*

*Tak určeno mi osudem! —
Ten z krve a slz mnohého
k rozkošem věnce uplítja
na šťastnou hlavu druhého!*

Píše pro NÁRODNÍ LISTY, je redaktorem LACINÉ KNIHOVNY NÁRODNÍ, a také ilustrovaného časopisu DOMÁCÍ KRB.

Z POEZIE OTOKARA MOKRÉHO JSOU NEJZNÁMĚJŠÍ TATO DÍLA:

JIHOČESKÁ VESNICE (1880), BÁSNĚ (1883), NA DÍVČÍM KAMENI (1885), DUMY A LEGENDY (1888), JASEM A ŠEREM (1893)

POVÍDKAMI A ARABESKAMI, spolu s POVÍDKAMI A DROBNÝMI KRESBAMI se O. Mokrý představuje jako prozaik.

Závěrem musím dodat, že dělení spisovatelů na májovce, ruchovce a lumírovce je pouze orientační.

všichni vždy měli i něco společného s jinou literární skupinou. V těchto literárních skupinách ještě existovali tzv. **EPIGONI***

*EPIGON označuje osobu, jejíž dílo není originální, nýbrž odvozené, silně inspirované cizími vzory. Na rozdíl od plagiátora ale nepřebírá hotové texty, motivy, nebo melodie. Tato osoba tvoří sama podle vzorů. Na rozdíl od padělatele nevydává svá díla za někoho slavnějšího. Publikuje pod vlastním jménem. Co epigonům ovšem chybí, je právě originalita.

SPOR MEZI RUCHOVCI A LUMÍROVCI.

K vymezení obou skupin spisovatelů došlo na základě sporu, který zažehla Eliška Krásnohorská svou statí OBRAZ NOVĚJŠÍHO BÁSNICTVÍ.

V ní se dovolává básníka ryze národního. Jeho opak vidí ve Vrchlickém. Malíř Soběslav Pinkas naopak o dva roky později kritizoval Háka, české literatuře vytkl její uzavřenost a vyzdvihl Lumírovce. V následujících sporech se počala zviditelňovat **škola kosmopolitní (lumírovci)** a **škola národní (ruchovci)**.

Lumírovci vystoupili proti halasnému vlastenectví ŠKOLY NÁRODNÍ a žádali rozšíření rozhledu československého člověka seznámením s životem a kulturou všech vyspělých světových národů. Proti zásadovému realismu ŠKOLY NÁRODNÍ se v jejich dílech objevuje znovu romantismus.

Jazyk je ovlivněn i tzv. Parnasisty (francouzští básníci směřující k dokonalosti formy jazyka). Projevuje se také historismus, oblíbený je návrat do antiky, do světa hrdinských bájí a do období raného středověku. Příklon k romantismu je u každého z Lumírovců však jiný.

Napsal *Lumír Stehlik* za použití vlastních zdrojů,
internetových stránek, WIKIPEDIE a za pomoci osobní knihovny.

OKÉNKO POEZIE

(výběr z tvorby Lumíra Stehlíka)

PŘEDSTAVY MYLNÉ

Představy mé - tak silné - věrohodné
Proč naději dáváte - a nešetříte sliby
Vždyť skrze vás - život - je to milované
A s vámi vnímám - že slunce se dotknu – kdyby - - -

- - - kdyby vše zůstalo - v kráse této
Však dnes už vím - že jen masku mámení - měly
A ruskou ruletu hraji - ptáš se - kde to?
Na břehu Stixu - kde všechny hry s Charónem -
- jeho výhrou se chvěly

STĚŽÍ KDY POCHOPÍŠ

V tom loňském létě - čase slunovratu
Už tehdy zlověstný vítr - tělo šlehal
My nakročeno sic měli - k dalšímu létu
Však v zoufalých myšlenkách - jsem šípky trhal

Plynuly dny- plynuly noci - slzy stékaly
Slzy - co ranním kávám - pachů dávaly
I dnes - slánky místo cukřenek - žalostně zpívaly
A naději v zítřek - černotou čmáraly

Ty - moje drahá - stěží pochopíš kdy - - -
- - - pochopíš to - co nelze obejít
V krásách počátků - dravcovi nálady
To radostné neštěstí - zatoužily všechno vzít

PODVODNÝ PODVOD

Dnes Ti posílám psaní - milá
Psaní - co tři léta - kol světa kroužilo
Však dnes - na Tvůj stůl - dosedne
A myšlenky mé - Ti všechny sdělí

Má mysl tehdá - zmámená byla
A sváteční ve všední - rychle se měnilo
Nakonec na všechno - krutost dolehne
Dnes naději - život můj - zbytečně - z černi bělí

PROMĚNLIVÉ RÁNO

To jitro obléklo si - azurový šat
To aby uvítalo ty dva - královským až zvykem
To věřili ještě - že dočkají se srpnových mlat
To chystali se oni - dávat i brát

Však jitro řízlo se - když k snídani chléb krájelo
A tiše zasténalo - tichounkým vzlykem
A vše toho dne k večeru - v nenávratno se rozuteklo
A snad jejich andělé strážní nedopustí - aby se jim nezastesklo

V NADĚJÍCH

Kolikrát v žití mém - rozkvétal švestkový sad
Raději nepočítám - však letos si tě povedu snad
Povedu cestičkou - známou mi tolik moc
Povedu do míst - kde létavic sprcha - se děje noc co noc

A odejde paní tma – už sfoukla ty nebeské lucerny
Ještě knoty kouří - jak tovární komíny
Komíny - kam chodil jsem - do práce za tátou
I v toto místo tě zavedu, místo v srdci vryté – čepelkou zlatavou

TOHO POZDŇÍHO LÉTA

Ještě ty obrázky - za víčky mám
Ještě hoří nebe - pozdního léta
Ještě si vzpomenu – jak jsi chodívala k nám
Ještě leskne se za sklem - tvá květinová rezeta

A pak vše zmizí – dál cesta trnitá
Půlnoční luna – ta v úsměvu je
Hájovna samotná – v ní mušketa nabitá
Na rudý potok – se ten měsíc – podívat sjel

POEZIE SMRTI

Alena Klímová – Brejchová

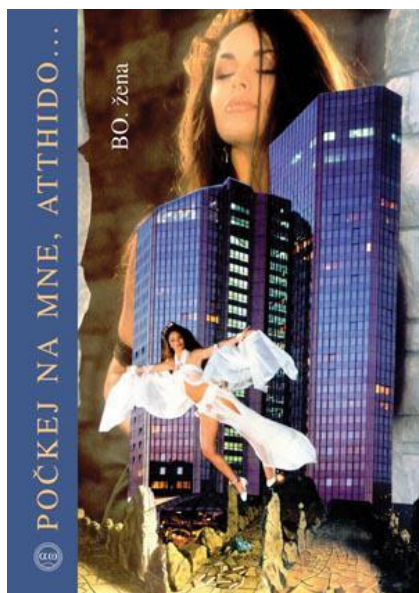

Kniha **POEZIE SMRTI** aneb básničky pro staré holčičky je věnována tématům, která se v současné české literatuře neobjevují často: smrti, umírání, doprovázení blízkého člověka „na druhý břeh“, ale i léčitelství, či reinkarnaci.

Dotýká se nelehkého skloubení lidské víry, lásky, či účinné pomoci, ale také pochybností a strachu z vlastního konce.

Svou formou kniha navazuje na předcházející knihu kauza pozemšťanka (2009) a s básnickou bravurou se v ní prolínají básně, básnická próza i texty úvahové, filozofující či vzpomínkové

První vydání, A5, pevná vazba, barevná obálka, 128 stran, ilustrováno autorkou, 160,- Kč ISBN 978-80-7389-053-7

POČKEJ NA MNE, ATTHIDO...

Alena Klímová – Brejchová

Nová básnická kniha Aleny Klímové, které se přezdívá **SPÍCÍ BÁSNÍK**. Její lyrická tvorba - zde kombinace lyrického textu s verši - se stává naléhavým sdělením duchovní filozofie dnešní ženy i jejího výsostného pocitu světa. Obsahem dvou poetických celků je setkání a vzájemné rozpomínání se sdoi navzájem si blízkých žen. Kniha obsahuje dvě lyrické povídky: Počkej na mne, Atthido... a Audience u Krále Moří.

Knihu ilustrovala autorka, na obálce autorčina barevná koláž.
1. vydání. Formát A5, cca 100 stran, lamino, vazba V2,
doporučená cena 130,- Kč. ISBN 978-80-86318-17-2

OSOBNOSTI

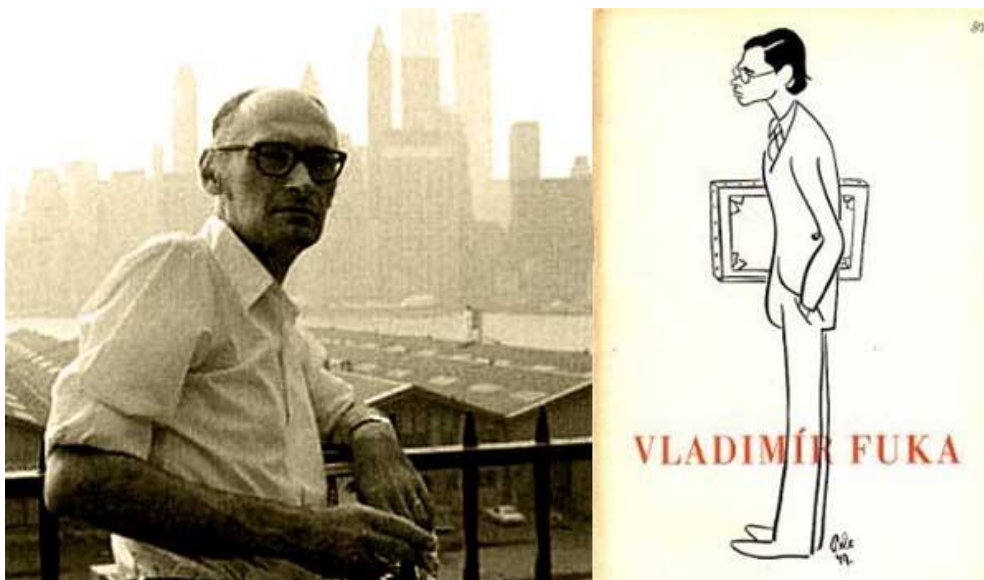
VLADIMÍR FUKA

Významný český ilustrátor, malíř, typograf a knižní grafik

Malý medailonek velkého umělce u příležitosti jeho výstavy společně se Saul Steinbergem

Datum konání : výstavy : 18.9.2020 - 3.1.2021

Místo konání: Palác Kinských - PRAHA

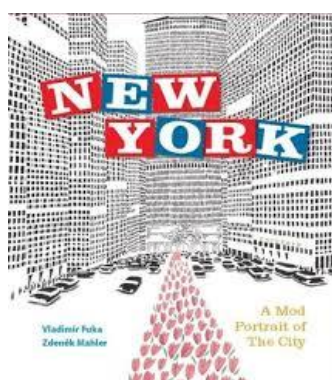
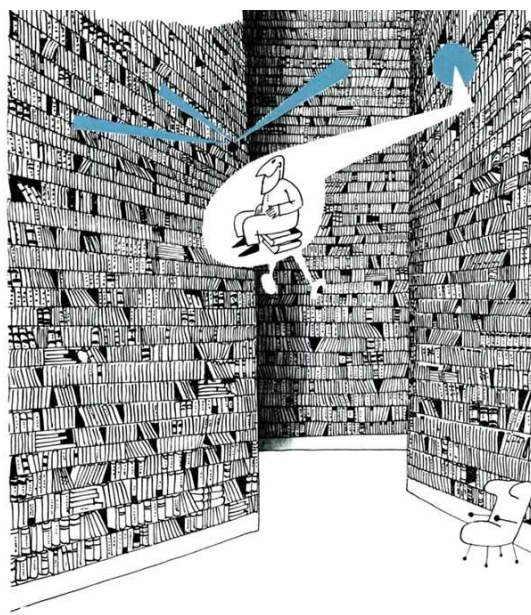
Vladimír Fuka *1926 v Písku † 1977 v New Yorku.

Vladimír Fuka se narodil 5. února 1926 v Písku, ale od roku 1929 žil s rodiči v Praze. Za války v letech 1941-1945 navštěvoval Státní grafickou školu. v té době byl zaměstnán v ateliéru Josefa Sudka, kde se seznámil se svou ženou Evou Podešvovou. S ní se oženil v roce 1950. Po válce studoval v letech 1945-1947 na Akademii výtvarných umění v Praze v ateliéru prof. Otakara Nejedlého a později u prof. Vlastimila Rady. Jeho spolužákem byl v letech 1945-1946 i Mikuláš Medek. Od roku 1951 se zabýval knižní grafikou a ilustrací. Pracoval v okruhu literátů a výtvarníků kolem Jiřího Koláře a Skupiny 42 (Kamil Lhoták, Karel Souček,...). Později se tato společnost scházela v kavárně Slavia, do které patřili mj. spisovatel Zdeněk Urbánek, překladatelé Emanuel Frynta a Josef Schwarz, básník Jan Hanč a skladatel Jan Rychlík. Skupina si vyměňovala zkušenosti a vydávala společně samizdatový časopis "**literárně-absurdně-folklorní magazín Magáč**",

Roku 1958 se zúčastnil přípravy Světové výstavy Expo 58 v Bruselu. V roce 1960 mu byla udělena Cena nakladatelství Československý spisovatel za výtvarnou spolupráci. V 60. letech podnikl mnoho cest do zahraničí (SSSR, Bulharsko, Belgie, Německo, Jugoslávie, Švýcarsko, Řecko, Polsko, Itálie, Kanada a USA), většinou ale cestoval sám a rodina zůstávala doma. Roku 1967 byl vyzván Jiřím Trnkou k přípravě na projektu českého pavilonu Expo 67 v Montrealu.

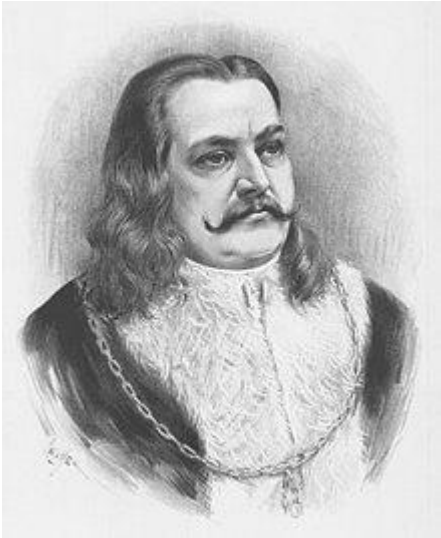
V únoru 1967 spolu se svou ženou a dcerou Irenou emigroval do USA a roku 1973 obdržel americké občanství. V letech 1972–75 pobýval v Evropě. Nejprve si léčil cukrovku v sanatoriu v německém Schwarzwaldu, později žil u Bodamského jezera a spolupracoval s německými nakladateli. Byl postupně členem uměleckých sdružení SVU Mánes (1947), SČVU (1949), The International Center for Typographic Arts (1962), Umělecká beseda (1963) a jiných uměleckých spolků. Roku 1975 se vrátil do USA, ale 29. března 1977 na následky cukrovky poměrně mlád zemřel v New Yorku.

Několik ukávek z kreslířské a ilustrátorské tvorby Vladimíra Fuky

SLOVO A ČAS

ČESKÝ KRÁL JIŘÍK Z PODĚBRAD 600 let od narození

Český král JIŘÍK Z PODĚBRAD

Úplné jméno: Jiřík z Kunštátu a Poděbrad
*23.duben 1420 †22.březen 1471

Dne 23.4.2020 jsme si připomněli 600.výročí narození Jiřího z Poděbrad, moudrého českého krále, který byl tak osvícený, že ve své době razil převratnou myšlenku - vytvořit mírové společenství národů- období dnešní EU, či OSN. Byl dobrý hospodář a i v tak rozporuplné době se staral o blaho lidu. Zasadil se o obnovení kutnohorských dolů, ražbu Pražského groše, rozvoj řemesel.....Dokázal ekonomicky stabilizovat České země a jako obratný diplomat se snažil bránit naši vlast před nepřátelskými zahraničními vlivy, inflací, vojenskými, politickými útoky a také před papežskou klatbou.

Aby zabránil těmto protivenstvím, vyslal rytířskou výpravu "z Čech, až na konec světa", která oslňovala svým vybraným

rytířským chováním a hrdinskými činy. Tímto dokazoval, že jsme zemí vskutku evropského významu.

Český král Jiří z Poděbrad, s předstihem několika staletí, usiloval o mírovou evropskou křesťanskou unii. Byl evropskou celebritou a defacto 34 let před objevením Ameriky naplnil "americký sen", kdy nedostatečně urozený, vzdělaný, malý a obézní chlapec, dokázal svou pílí a inteligencí, dopracovat se k metě nejvyšší a po sobě zanechat nesmazatelnou stopu nejen v české historii.

A tak se ptám, co by tato osobnost evropského formátu měla ještě vykonat, aby si ji povšimla česká média. Je zcela samozřejmé, že v závěru jarních měsíců oslavujeme vítězství nad nacistickým Německem. Je to významné jubilejní 75.výročí. Ano, zaslouží si maximální pozornost!!!

Přesto jsem ale přesvědčený o tom, že věnovat v těchto dnech maximální pozornost největšímu grázlovi světa Adolfu Hitlerovi a jeho nacistickým pohunkům a upřednostňovat o něm v komunikačních prostředcích již všeobecně dávno známé informace před historickými zásluhami evropského významu českého krále Jiřího z Poděbrad – spíše svědčí o tom, že naši publicisté, redaktori a novináři mají značné mezery ve svých znalostech z dějin Českého národa a Evropy vůbec a v souvislosti s tím i málo hrdosti nad tím, čím Český národ přispěl k evropskému míru, kultuře i umění...

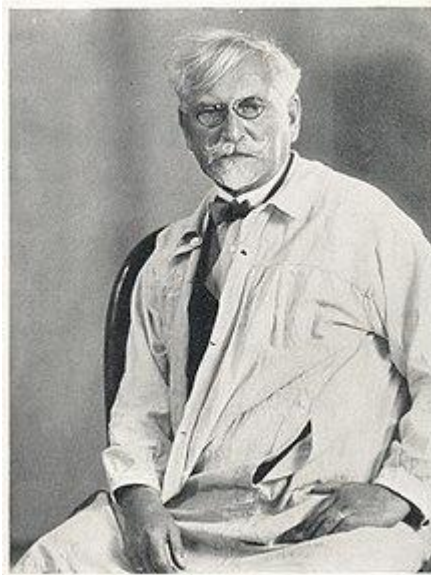

S úctou k jednomu z největších Čechů

Karel Hluněk,

předseda Společnosti za pozitivní přístup k životu
www.os-vcickydvorec.net - ČESKÁ KANADA

ALFONS MUCHA SE NARODIL PŘED 160 LETY

ALFONS MUCHA *1860 †1939

MOTTO:

"Všemohoucí nebe! Chraň dnes milostivě myšlenky mé i ostříhejž vtipy moje, aby nevzbudily nelibost mocností této země, aniž ublížily na mravnosti a jiné čistotě mým milým spoluobčanům, nebo na zdraví číslu našemu (ZHOŘ-ART) zítřejšímu, jež je nedělní – Amen! „

Toť úvodní modlitba spisovatelova k jeho úspěšnému fejetonu „KAM S NÍM“...(Jana Nerudy).

Pravda je ta, že plné Nerudovo znění jsem doplnil pojmenováním dobově poplatného ZHOŘ – ART. Což netajím. Tak to tam sedí – i nesedí, ale nic nemění na skutečnosti, že rypáků a přemoudřelých odborníků bylo, je a bude vždycky nadmíru. Jak vpravdě originálně lze srovnávat osudy **Nerudova slavníku** s osudem Muchova díla, které by právem a významem mělo být chápáno jako rovnocenné s českými korunovačními klenoty? Proč ne! Ačkoliv – dnes je téměř už možné všechno!!! Moc bych zato nedal, že pražským purkmistrům by se líbilo uzavřít se světovými galeriemi a muzei dohodu o jejich pronájmu za nezanedbatelnou částku. V podstatě se tak stalo a slavná Muchova Slovanské epeje se srolovala a šupajdá do Japonska... Česká kultura si musí na sebe přece vydělat. Názory odborníků – strčeny byly jim za klobouk. Politici a jejich zastupitelé mají vždy pravdu, i když více než často mají máslo na hlavě. Viz osud **Koněvova pomníku** v Praze, tahanice kolem **Mariánského sloupu**.

Trapná epizoda jedné z nejkrásnějších malířských alegorií (nejen u nás, ale určitě i na světě), pravděpodobně bude ještě dlouho rezonovat v našich hemisférách – nekončí. A bude se protahovat... Čtenářstvo jistě už dlouho ví, že osud Muchova díla „SLOVANSKÁ EPOPEJ“ není stále rozřešen a bude dlouho předmětem neobvyklého zájmu více než život samého jeho tvůrce. O obrovskou popularitu mistrovského díla věhlasného secesního malíře se především zasloužili pražští purkmistři a jejich nohsledi – novináři, redaktoři, publicisté.....Materiálu a svědectví o tom, jak se toto dílo stává „pouťovou atrakcí“ a potravou pro nenasytnost pražského hladového Otesánka je tolik, že by se nevešlo ani do studny pražské Daliborky.

NE – NE! O tom není třeba psát, já tedy rozhodně ne! Všichni již několik roků čekáme jak tato „divadelní inscenace“, skončí a že je hodná přirovnání Nerudově povídce „KAM S NÍM“.

Nejdříve ale několik podstatných faktů z průběhu Muchova života. Lze si je prostudovat ve Wikipedii, ale máme prosím pěkně čas brouzdat po internetu a vyhledávat v záplavě rubrik a www stránek to nejpodstatnější? Pomohu Vám, připomeneme si to nejhlavnější:

ALFONS MUCHA, český malíř, grafik a designér období secese, narodil se před 160 lety v Ivančicích na Moravě 24. července 1860 v rodině soudního zaměstnance jako čtvrté ze šesti dětí.

Studoval v Mnichově a Paříži, kde se následně roku 1887 usadil a pracoval jako ilustrátor a grafik. Na přelomu let 1894 a 1895 se mu naskytla možnost vytvořit plakát k divadelní hře **GISMONDA** se **Sarah Bernhardtovou** v hlavní roli, který mu téměř přes noc vynesl celosvětový věhlas a díky němuž se jeho jméno dostalo do popředí francouzské společnosti. Herečka později s Muchou uzavřela smlouvu o spolupráci na dalších šest let a on pro ni a její divadlo vypravoval hry, navrhoval kostýmy a další plakáty. Velkou část svého tvůrčího života trávil ve Francii a v USA.

SARAH BERNHARDOVÁ,
rozená Henriette-Marie-Sarah Bernardt,
* 1844 Paříž † 1923 Paříž
Francouzská herečka,
jedna z nejvýznamnějších divadelních
osobností 19. a počátku 20. století.

Pobyt ve Spojených státech Muchovi přinesl myšlenku na vytvoření alegorie dvaceti velkoformátových obrazů, které by připomínaly dějiny slovanských národů od pravěku až po současnost. Tato myšlenka utkvěla v jeho hlavě a nosil ji hned od svého příjezdu do Ameriky. Vycítil možnost nalezení potencionálního donátora, kterým se stal **Charles R. Crane**. Byl to zámožný americký podnikatel a milionář, který se zajímal o slovanské národy a oblast východní Evropy. Jejich první společné setkání se uskutečnilo v roce 1904 na jednom z newyorských banketů, kde **Cranea zaujaly Muchovy názory**.

Náhoda je po roce znovu svedla dohromady v Chicagu. A nebyly to pouze Muchovy názory na úlohu Slovanstva v budoucím uspořádání Evropy, které Cranea zaujaly.

Mucha mu vysvětlil, že se do Ameriky přestěhoval proto, aby vydělal peníze, které by mu umožnily své dílo darem věnovat Praze, prostředky se mu však i přes veškeré snahy nepovedlo získat.

Crane projevil okamžitý zájem a již v prosinci následujícího roku Muchovi na účtu přistál první šek s penězi.... Se smlouvenou finanční podporou se Mucha roku 1910 vrací zpět do Čech, kde si na zámku **Zbiroh** pronajal tamní sál s prosklenou střešou, který mu následujících dvacet let sloužil jako ateliér pro tvorbu velkoformátových obrazů Epopeje. Po toto období také na zámku se svou rodinou bydlel.

Tak se zrodila Muchova Slovanská epopej.

Koncem století se Mucha stal významným a průkopnickým secesním umělcem. Navrhoval a zveřejňoval reklamní plakáty, bohaté ilustrace a řadu dekorativních panelů, tematicky založených na zobrazování přírody. Vytvořil velké množství kreseb, pastelových či akvarelových studií a designových návrhů pro interiéry, užitékové předměty a šperky. Jeho životním dílem se tak stal **cyklus velkoformátových pláten Slovanská epopej**, na kterém pracoval téměř osmnáct let.

Cyklus obrazů tvoří 20 velkých pláten, která jsou od roku 2010 kulturní památkou. Aktuálně jsou dnes plátna v depozitáři Galerie hl. m. Prahy. O jejich osudu by měli rozhodnout až zastupitelé. Vše ale může ještě změnit verdikt soudu, který by měl rozhodnout o tom, zda plátna patří městu nebo rodině Muchových...

Muchův styl byl výrazně ovlivněn symbolismem, sociálními aspekty hnutí Arts and crafts a vývojem designu v Anglii. Snažil se zpřístupnit krásu umění pro každou společenskou třídu a vyzdvihovat symboly a dekorativní prvky ve svých dílech.

Vyvinul vlastní estetické ideály a originální styl, který se stal pro secesi typickým a charakteristickým. Jeho práce jsou typické zobrazováním ideálů ženské krásy. Mucha často ženy zobrazoval v róbách obklopených květinami. Typické je též jeho používání bledých, pastelově zbarvených barev.

CHARLES RICHARD CRANE
americký podnikatel, milionář a diplomat,
donátor Muchovy Slovanské epopeje. t

Poslední prací, které se Mucha věnoval po návratu z Francie do Čech, byla trojice velkoformátových obrazů, rozměry zhruba odpovídající Slovanské epopeji, obsahem ale zvysoka přesahující její rámec. Nebyly totiž určeny národu, nýbrž celému lidstvu, a měly představovat: **Věk rozumu, Věk moudrosti a Věk lásky.**

Pro triptych vypracoval detailní skici, ale k jeho samotnému zpracování nikdy nedošlo. Když 15. března 1939 vtrhla nacistická vojska do Československa, Mucha byl mezi prvními, které gestapo zatklo a předvolalo k výslechu.

Několik měsíců nato Alfons Mucha dne 14. července 1939 zemřel na následky zápalu plic. Státní pohřeb ulicemi města byl německými okupačními úřady zakázán. Přesto byl navzdory zákazu manifestací uložen na Vyšehradském hřbitově ve Slavíně za účasti velkého množství lidí.

ALFONS MUCHA PŘI PRÁCI NA ZÁMKU ZBIROH

A co je nového dnes na odysei Muchova veledila?

Výbor pro kulturu pražského zastupitelstva doporučil dočasné umístění Slovanské epopeje na zámku v Moravském Krumlově. Konečně!!! Neznámější dílo Alfonse Muchy by zde mělo být vystaveno po dobu 5 let. Za tuto variantu se postavilo v petici také 67 senátorů a vnuk malíře John Mucha. Je to moc hezké a slibné...

My čtenáři, posluchači a diváci českých komunikačních prostředků ovšem terminologii hýbatelů české kultury velmi dobře rozumíme. Jsou to taková slovíčka jako např.:
...mělo by se, doporučujeme, zasadíme se, projednáme, když budou podmínky, budeme žádat o dotace, počkáme až koronavirová krize pomine... Inu – uvidíme.

Oldřich Páleníček

250 LET OD NAROZENÍ HUDEBNÍHO GENIA

Ludwiga van Beethovena.

LUDWIG VAN BEETHOVEN - *1770, Bonn – †1827, Vídeň

Ludwig van Beethoven - německý hudební skladatel. Byl hlavním představitelem první vídeňské školy klasicistní hudby. V průběhu svého života rozvinul hudební klasicismus do svého individuálního stylu a otevřel tak dveře nové hudební epoše – **ROMANTISMU**.

K jeho nejslavnějším dílům patří **3., 5., 6., 7. a 9. symfonie**,

- monumentální mše *Missa solemnis*, opera *Fidelio*,

- houslový koncert **D dur op. 61**,

- řada klavírních skladeb (*Císařský koncert*, sonáty *Měsíční svit*, *Appassionata*, *Patetická*, skladba *Pro Elišku*) a další skladby...<https://www.youtube.com/watch?v=yAsDLGjMhFI>.

Velikost Beethovenovy hudby dospěla ke světovému vrcholu. Jeho dílo se stalo nepřehlédnutelnou součástí nejen hudebních dějin, ale i filosofickým a humanistickým pohledem do světa budoucnosti. Osobnost Beethovena tvoří společně s Goethem a Napoleonem trojici geniálních spoluvůrců světových dějin, zejména přelomu 18. a 19. stol.

Již za jeho života bylo zřejmé, že se zrodil umělec – genius – vysoko nad průměr své doby. Neměl mnoho přátel a ani žádnou ženu, která by se mu stala celoživotní družkou. Svou dobu předběhl, a proto zůstal nepochopen mnoha současníky. Příčinou jeho ušní nemoci se tak stal vůči společnosti nedůvěřivý a probouzely se u něho příznaky podivínství. Začal se dostávat do konfliktních situací, a proto se obklopil do svého vlastního světa hudby nejvyšších a nejušlechtlejších ideí. Vůči společnosti se netajil kritickým postojem a díky přimluvám svých ochránců a ctitelů byl ušetřen přímých represí. Byl ctitelem a obdivovatelem Velké Francouzské revoluce a Napoleona, po jehož vítězné bitvě „U Slavkova“ se chtěl s ním setkat a věnovat mu svou Symfonii č.3 – Eroicu (Vítězná - *Sinfonia eroica composta per festeggiare il sovveniere di un grand uomo*). Napoleon se však zřekl republikánství a nechal se korunovat za císaře. Beethoven byl tímto rozhořčen a nakonec věnování přeskrtal a symfonii daroval nejdůležitějšímu mecenášovi té doby - knížeti Josefu Františku Maxmiliánovi z Lobkovic.

Ludwig van Beethoven se stal legendou už za svého života. S neslychanou radikalitou zásadně změnil hudbu a zbořil hudební hranice své doby. Hudba Ludwiga van Beethovena každého nadchne, dotýká se a spojuje lidi celého světa přes všechny hranice. Jeho zdraví bylo ale chatrné. Po dlouhodobých potížích podstoupil operaci břicha a o čtyři měsíce později zemřel ve věku 56 let. Na pohřeb přišlo téměř 20 000 lidí a nosítka s jeho rakví nesli významní hudebníci té doby. Jeho ostatky byly uloženy na hřbitově ve vídeňském předměstí **Währing**. O rok později byl v blízkosti jeho hrobu pohřben i skladatel **Franz Schubert**. Roku 1888 byly ostatky obou skladatelů exhumovány a přemístěny na nově zřízený **Vídeňský ústřední hřbitov**. Nicméně i na původním místě zůstaly zachovány symbolické hroby.

Oslavy 250 let od narození Beethovena již začaly v Bonnu minulého roku a pokračují defakto na celém světě.

Poslední sochařské perličky z Prahy

4.6.2020 NÁVRAT MARIÁNSKÉHO SLOUPU NA STAROMĚSTSKÉ NÁMĚSTÍ

Kopie původního díla ze 17. století se skládá z desítek opracovaných dílů o celkové váze 118 tun. Šestimetrový a 22 tun vážící dřík sloupu je z pískovce, pro který si dojel sochař Petr Váňa do Indie. Podle kameníka Hynka Schejbala se ale cesta neobešla bez problémů. „Narazili jsme na obrovské nepochopení věci z jejich strany. (...) Ztratilo se nám nářadí, hotel nebyl dostavený, místo bylo jen kus loučky někde v polích. Celou dobu jsme bojovali za to aspoň dřík vylomit,“ popsal. I další části pocházejí ze zahraničí, sokl opracovali z pískovcového bloku darovaného italským městem Vitorchiano. Sanktuárium, tedy místo pro uložení kopie deskového gotického obrazu Panny Marie Rynecké, je z mrákotínské žuly.

MARIÁNSKÝ SLOUP

NA FOTOGRAFII JINDŘICHA ECKERTA z přelomu
19. a 20. století

FERDINAND III. - císař Svaté říše římské, král český a uherský etc.
* 24. listopadu 1627
† 22. prosince 1636

Socha byla vztyčena v roce 1650 a šlo o vůbec první barokní sochu v Čechách po Mnichovu a Vídni (teprve o třetí sloup svého druhu ve střední Evropě). **„Tento sloup byl postavený kvůli tomu, že se Praha v roce 1648 ubránila Švédům. Oslovený byl sochař Bendl, který přinesl baroko do Čech. Byl myšlen jako poděkování a díkuvzdání za to, že se Staré město pražské ubránilo rabování a válečným zvěrstvům,“** uvedl kameník mistr Schejbal. Původní mariánský sloup byl na Staroměstském rynku vztyčen v roce 1650. Na čtrnáctimetrovém sloupu stála dvoumetrová pozlacená Panna Marie na přemoženém drakovi, v rozích podstavce byli andělé zápasící se silami zla. Měl připomínat záchranu Prahy před Švédy během třicetileté války. Již v 19. století byl ale považován spíše za symbol habsburského vítězství na Bílé hoře, a tedy následující doby často interpretované jako poroba českých zemí.

A tak jej krátce po vzniku Československa na počátku listopadu 1918 strhl dav, jehož jádro ovšem netvořili Pražané, nýbrž občané (tehdy samostatného) Žižkova.

O návrat sloupu začal usilovat spolek ustavený pro jeho obnovu již krátce po revoluci v roce 1990. Argumentuje mimo jiné tím, že na náměstí stojí pomník Jana Husa, a proto by bylo vyvážené obnovit i katolickou památku. Jeho snahy od počátku čelí kritice z několika důvodů spojených s různým vnímáním české historie. Odpůrci návratu sloupu jej považují za symbol habsburské nadvlády a netolerantní rekatolizace země. Jsou také hlasy proti tomu, aby stál nový sloup v blízkosti místa, kde nechal císař po porážce stavovského povstání popravit 27 českých pánů.

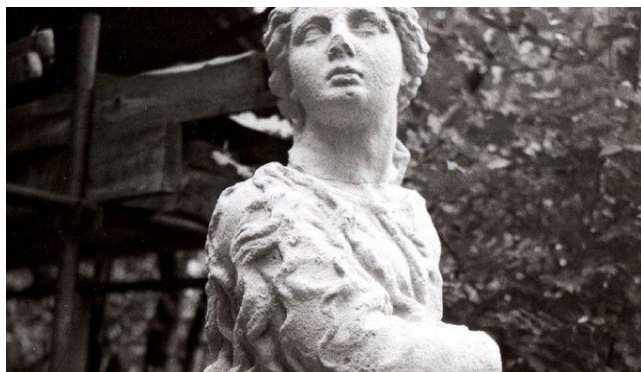
[Sloup na Staroměstské náměstí nechal postavit v roce 1650 císař Ferdiand III., jako poděkování Panně Marii za obhájení Prahy před švédskými vojsky v roce 1648.](#)

Hlavním tvůrcem sochařské výzdoby byl **Jan Jiří Bendl**, jméno architekta se nedochovalo. V poledne stín sloupu ukazoval pražský poledník, který sloužil k určení slunečního času.

Sloup byl stržen 3. listopadu 1918 skupinou žižkovských hasičů, za přihlížení veřejnosti, která ve sloupu prý spatřovala symbol svržené habsburské monarchie.

Akademický sochař **PETR VÁŇA** – autor repliky Mariánského sloupu, který se svým týmem kameníků a reprodukcí kamenosochařů obětavě pracoval na sloupu několik let

Největší část dochovaných pozůstatků původního sloupu se nachází v Lapidáriu Národního muzea

Tak co je na panence Marii Habsburského – to doopravdy nevím!!! Pouze ta doba – ta epocha Habsburského vládnutí. Pravda je jenom jediná: **...nebýt českého baroka, byla by Evropa (a tedy nejen Čechy) sochařsky z pohledu kunsthistorického, památkového**

a samozřejmě i turistického velmi – velmi chudá a téměř umělecky prázdná. Samozřejmě, že baroko v celé Evropě rozkvetlo za vlády Habsburgů, kteří byli ortodoxními vyznavači katolické víry. Barokní sousoší, kostely, kaple, hřbitovy, veškerá architektura světská a samozřejmě církevní (včetně veškerého dalšího umění) spadala do vůle vládnoucí šlechty a římské katolické církve. Tak jako mistři pianisté jako např. Sviatoslav Richter, Vladimír Horowitz, ... mistři houslisté Václav Hudeček, David Oistrach a další hudebníci interpretují díla Čajkovského, Liszta, Chopina, Mozarta, ... stejně tak mistr Váňa interpretoval dílo Petra Bendla. Není to sice hudba, ale kámen. O to déle bude v našich očích přetrvávat. Hudba je dílo prchavých okamžiků, ke kterým se musíme vracet. Kámen je ale nesmrtelný. **Bendlův Mariánský sloup je na prvním místě vrcholné dílo a perla českého baroka a proto mu patří ten nejvyšší obdiv. Spekulovat a vymýšlet si politické záměry a příčiny zrodu tohoto díla a důvody k jeho likvidaci – na to mohou přijít jen mnozí slaboduší a dementní politici – jak v roce 1918, tak v roce 2020. Lidská hloupost je nezměrná a často podléhá davové psychóze, která nepřemýšlí.**

Život je jen náhoda, jednou jsi dole, jednou nahoře, život plyne jak voda a smrt je jako moře.
Každý k moři dopluje, někdo dříve a někdo později, kdo v životě miluje, neztrácí naději.....

PRAHA BUDUJÍCÍ – PRAHA BOŘÍCÍ

4. červen 2020 – PRAHA – Staroměstské náměstí. „DEN NÁVRATU ČESKÉHO BAROKA“

**ODSTRAŇOVÁNÍ SOCHY MARŠÁLA KONĚVA Z NÁMĚSTÍ INTERBRIGÁDY V PRAZE 6,
se konalo dne 3.dubna 2020 – DEN BOURÁNÍ „NEPOHODLNÝCH“ SOCH**

„Slaboši z Prahy 6 využili nouzového stavu, aby v tichosti zlikvidovali sochu osvoboditele Prahy - maršála Koněva. Čekala jsem od nich kdeco, ale takovou ubohost ne!!“ konstatovala europoslankyně **Kateřina Konečná** k události.

Pro vás připravil, vybral a upravil z i-stránek *Oldřich Páleníček*

STO LET ČESKÉ STÁTNÍ VLAJKY

Je tomu právě sto let, kdy 30. března roku 1920 tehdejší československý parlament schválil podobu vlajky nového státu.

Málokdo si ale uvědomuje, že právě tato vlajka je i po jednom století v naší části bývalého Československa stále stejná.

Významnou dějinnou roli státní vlajka sehrála v dobách, kdy nám jako národu bylo nejhůř. Sjednocovala a upomínala na naši příslušnost v důsledku Mnichovské tragédie a exilové armády na všech frontách druhé světové války, za protektorátu Čechy a Morava, kdy byla německými okupanty zakázána, nebo při srpnové okupaci v roce 1968...

Česká vlajka je výsostným symbolem vlastenectví, které nemá nic společného s nacionalismem, extremismem... Naopak, je aktem úcty, sounáležitosti k naší zemi i národu.

Připomínka 100 let od přijetí státní vlajky republiky je mimořádnou příležitostí, jak vzdát hold všem, kteří pro ni obětovali své životy, abychom mohli žít ve svobodné zemi.

Po 28. říjnu 1918 novému státu chyběl ale státní symbol – společná vlajka všem jeho historickým územím. Než se měl připravit nový návrh státní vlajky, pokračovalo se v užívání bíločervené vlajky Českého království, kterou tvořily dva vodorovné pruhy. Horní pruh byl proto bílý (dle heraldického stříbra figury lva) a dolní červený (podle barvy štítu). České země tak bíločervená bikolóra provází nepřetržitě již od poloviny 13. století doby vlády Přemysla Otakara II. (1233-1278), krále železného a zlatého, nešťastně padlého v bitvě na Moravském poli, který její podobu zavedl ustanovením znaků Čech a Moravy. Obliba bíločervené vlajky vzrostla v době národního obrození a objevila se proto i na pražských barikádách revolučního roku 1848. S dalším užíváním tohoto symbolu se ale pojilo několik problémů, především podobnost s polskou vlajkou a symboly Rakouska. Pro zemi českou platí tato vlajka dodnes (mimo moravská území). Autorem vítězného nového návrhu státní vlajky je archivář ministerstva vnitra

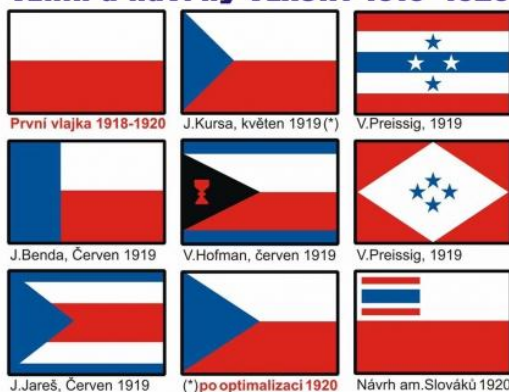
JAROSLAV KURSA (1875-1950), jenž do původní panovnické a obrozenecké bíločervené vlajky vložil modrou barvu v podobě žerďového klínu.

Československá vlajka se tak stala vůbec první vlajkou s modrým klínem na světě.

JAROSLAV KURSA (*1875 † 1950)
český heraldik a archivář,
tvůrce československé státní vlajky

Uznik a návrhy VLAJKY 1918-1920

VÝSTAVY – KONCERTY

O JEDNÉ VÝSTAVĚ, KTERÁ BYLA, ALE NEBYLA

RYBY
pálená hlína s glazurou,
kámen- žákovské práce
ZUŠ Morava – ZLÍN

ZLÍN - Kdo tohle mohl tušit...

S velkým očekáváním a spoustou mravenčí práce chystali v Základní umělecké škole Morava ve Zlíně soubornou prezentaci těch nejpovedenějších děl. Půl roku to zabralo.

Pak všechna ta umělecká díla talentů z poboček ZUŠ Morava Zlín od Bílovic po Hošťálkovou umístili ve **zlínském Alternativě** a těšili se jak na vernisáž, tak také na to, že si obrazy, keramiku i volnou tvorbu prohlédne se zájmem široká veřejnost. Nadšení lidé mínili, ale epidemie koronaviru změnila. Výstava se prostě trefila do nejméně vhodné doby.

Přišel nouzový stav a s ním spojená opatření, která zavřela i tuto výstavní síň. Nekonal se ani pečlivě přichystaná vernisáž s krásným kulturním programem, nekonala se vlastní výstava.

A tak v **pondělí 6. dubna 2020** přijeli ti, kteří expozici připravovali a zase ji museli rozebrat a vrátit umělecké předměty na místa, odkud vzešly na svět...

Zlin.cz stejně jako facebook Kulturního institutu Alternativa dávají alespoň nahlédnout do míst, kde se výstava konala, ale ke smůle šikovných lidí vlastně konat nemohla...

Výstavní síň Kulturního institutu ALTERNATIVA ve Zlíně

Práce cca 130 vystavujících žáků ze základních uměleckých škol Zlínského kraje, byly doplněny sochařským artefaktem hostujícího umělce – výtvarníka - sochaře Karla Huňka z Kladna.

Na fotosnímčích artefakty z keramiky (boty-nazouváky), závěsné obrazy, uprostřed kombinovaná plastika „KLIKARŮ“ od Karla Huňka

6.4. 2020 15:32 Autor: **JAN ČADA** - Foto: ZUŠ Morava- ZLÍN

VÝSTAVA roku 2020

u příležitosti

600.výročí narození českého krále

JIRÍHO Z PODĚBRAD

SOCHY a OBJEKTY POZITIVNÍ ENERGIE KARLA HUŇKA
a OBRÁZKŮ Z LÁSKY JANY KLÁRY ČERMÁKOVÉ

Dne 2.6.2020 v 16.hod. DŮM - PALÁC PÁNŮ Z KUNŠTÁTU A PODĚBRAD

GALERIE KUNŠTÁT v srdci Evropy

PRAHA - STARÉ MĚSTO,

Řetězová ul.22/3

Nepřetržitě otevřeno každý den od 14 - 22.hod.

Slavnostní zahájení – program:

Dne 2.6.2020 v 15.30 na NÁDVOŘÍ BETLÉMSKÉ KAPLE

se rozezní ZVON MISTR JAN, vzácného donátora ING.BLAHOSLAVA LUKAVCE
a následně představí předseda spolku SVATOBOR prof. VÁCLAV LIŠKA svou knihu
JIRÍ Z PODĚBRAD KRÁL ČESKÝ.

Vzácnými tóny nás pohladí em.sólistka OPERY ND ZORA JEHLIČKOVÁ

Vernisáž výstavy ČESKÉHO KRÁLE JIRÍKA Z PODĚBRAD

zahájí a připomene dr.LADISLAV LANGR

Úvodní slovo:

k výstavě přednese ing.JOSEF VANĚK, čelný představitel muzea rekordů v Pelhřimově.

Hudební pohlazení :

em.člen české filharmonie JIRÍ SLÁDEČEK-violoncello

jako host folklorní housle ing.VLADIMÍRA STAŠKA z Uherského Hradiště

BETLÉMSKÁ KAPLE – noční snímek

P R A H A

Nádvoří paláce Pánů z Kunštátu

S úctou zvou pořadatelé a autor výstavy – *Karel Huňek*

Slavný pouliční umělec graffiti - **BANKSY** v Praze - vystavuje svůj **STREET ART** - **THE WORLD OF BANKSY**

Anonymus BANKSY - Génius nebo vandal? Výstava Praha - Mánes

Jeho revírem jsou ulice, přesněji oprýskané zdi, plechová vrata nebo chodníky, po nichž denně prochází tisíce lidí. V pomyslné kápi tajemného umělce, jehož identita je po tři dekády veřejnosti neznámá, pobíhá hlavně po britských městech, kde maluje nebo lepí unikátní street art reflektující společenské dění. Občas však jeho díla zavítají i do výstav, o nichž ani on sám neví.

To je rychlé představení Banksyho, legendárního a zároveň anonymního streetartového umělce, který na začátku 90. let rozjel svou pouliční kariéru na bristolské undergroundové scéně, aby se svým graffiti následně ovládl celý svět. Nyní se jeho umění dostává i do pražské Galerie Mánes, ve které je do 27. září v rámci akce *The World of Banksy* vystaveno až devadesát jeho slavných děl.

Jeho dílo, kombinující techniky **GRAFFITI**, šablon i volné tvorby, vždy **reagují na politické, kulturní i sociální problémy světa.**

BANKSYHO POPULARITA stoupá s každým dalším dílem, a spory o jeho utajenou identitu probírá i světový tisk.

Díla anonymního streetartového umělce Banksyho, který sám sebe označuje za uměleckého teroristu, jsou k vidění v **pražské galerii Mánes**. Výstava *The World of Banksy* nabízí výběr více než šedesáti nejznámějších tištěných verzí jeho provokativních děl ze soukromých sbírek a více než třicet nástěnných graffiti. **Potrvá do 27. září letošního roku.**

!! – ČTĚTE – ČTĚTE - !!

CHADIMOVU FOTOREVUI

- Zpravodaj o výtvarnících
- POZVÁNKY na VÝSTAVY
- a další zajímavosti v roce 2020

Galerie G-Ž, Chadimova Fotorevue - výstava BALÍČEK.html

<http://www.fotorevue.org>

Petr Balíček - "Vzpomínka" - artefakty Miroslav Kolátor – „Co vidím, když se nedívám“

Zdraví Vás Jirka Chadima

Chadimova fotorevue - 383.

Vzpomínka : **Petr Balíček (*19.1.1942 – *2.5.2020)**

Vydává : © Jirka Chadima 21. 5. 20 - e-mail : galerie@seznam.cz - stránky : www.fotorevue.org

S tím, že tady nebudu věčně, jsem se již smířil, ale s tím, že odcházejí přátelé a známi, se smířuji těžko. A tak mne zarmoutila zpráva od Pavla Rejtara, že se vydal na věčnou pouť fotograf a malíř RNDr. Petr Balíček Csc, který byl členem skupiny Setkání a UNIE výtvarných umělců v Hradci Králové.

Ke svému oznámení připojil i svoji vzpomínku:

S Petrem jsme sdíleli rodáctví z Vysočiny a společnou školu ve Svatce, a od roku 1956 i fotografii. To on mi otevřel obzor; kudy vedou cesty tvořivosti, a jak lze promlouvat s obrazem. Byl to machr genetik, který účinnou své fotografie i obrazy osobitým přístupem. Jeho dílo postupně svědčící imaginárního filozofa, obrazového mága a pábitel v obraze, které šimralo tajemstvím a zároveň podmanivostí. Zdánilivě jednoduchým předmětům vložil poetickou libežnost a jeho fotky dostaly děj a současnost neskutečných skutečností...

foto: Milan Michl

P. Balíček a P. Rejtar

S tvorbou Petra Balíčka jsem se setkal již v roce 1978 na výstavě skupiny **Setkání** v Kralupcech, n./Vlt., kde mne okouzily jeho fotografie ale i tvorba celé skupiny. Nebyl jsem sám, koho to tenkrát zaujalo, neboť tato skupina ovlivnila svoji tvorbou nejen českou, ale i evropskou fotografii. Členem skupiny byl i Petřiv dlouholetý kamarád **Milan Michl**, kterého jsem poprosil o jeho vzpomínky na Petra:

Náš přátelství s Petrem Balíčkem se datuje od roku 1964, kdy jsme se poprvé setkali ve fotoklubu KD ROH HK. Po společných debatách jsme zjistili, že naše názory na výtvarné umění a fotografickou tvorbu jsou takřka totožné.

Petr a M. Michl (foto: P. Rejtar)

V těch letech jsme se oba, Petr a já, zaměřili na inscenovanou fotografii. Pomocí rekvizit a modelů v zajímavém prostředí, jsme vytvářeli novou skutečnost a tu pak fotograficky zachycovali. Často vznikaly v prostředí uliček a podloubních starého města Hradce Králové. S těmito snímky jsme se potom prezentovali spolu s autorskými besedami na více než 30-ti výstavách, zde i v zahraničí.

Chadimova fotorevue - 384.

Výstava : **Miroslav Kolátor „Co vidím, když se nedívám“**

Místo konání : **Městské Lapidárium, Dobruška** Výstava potrvá do: **31. 7. 2020**
Vernisáž : **4. června 2020 v 17 h.** Otevřeno: **Po, St 7.30-17h.; Út, Čt 7.30-15h.; Pá 7.30-13.30h.**
Vydává : © Jirka Chadima 7. 6. 20 - e-mail : galerie@seznam.cz - stránky : www.fotorevue.org

městskostava Miroslav Síta

Miroslav Kolátor

Všetchny podklady pro články, abych mohl napravit svoji neúcast. Téměř obratem jsem obdržel fotografie z výstavy a v návaznosti odeslal otázky, a tak mižu uvést neuskutečený rozhovor.

My jsme se poprvé setkali na tvé výstavě v únoru 2006 v Galerii Foto-Lucky v Náchodě, kde jsi vystavoval klasické akty i akty pořízené v Adršpašských skalách. Bylo to tenkrát hledání tvého výrazu zobrazení?

Já jsem jako mladý trampík, snad každý víkend, prošel s partou kluků a holek několik krásných let, tedy mimo zimních měsíců, ve skalách kolem Teplé nad Metují, Jiráskových skalách, Ostázi, Adršpačnu a dodnes tam rád občas bloudím i sám. Ta atmosféra mezi skalami, jejich oblé tvary, sálající teplota z nich i po západu slunce, vůně jehličí, to vše zrovna vybízel k fotografování něčeho tak nádherného jako je žena - kámen s koncovými tvary a jeho hrubostí v kontrastu k lehkosti pávubných křivek nahých dívek. A ta tvůrba při tvorbě neomezený prostorem atelieru, každý krok s aparátem přinášel úplně jiný pohled na model i skalní kulisu za ním, tak i osvětlení scény. Jirko, to nebylo hledání mého výrazu zobrazení, ale od samého začátku jsem cítil, že to co dělám a jak, je přesně podle mých představ a několik let jsem focení ve skalách zůstal věrný.

RUDOLF NĚMEČEK NAHLÉDNUTÍ
ZÁMECKÁ GALERIE NÁCHOD 22.2.- 13.4.2020

GVUN

Rudolf Němeček
Nahlédnutí
Fotografie z let 1999–2019

MILOŠ VOJIR - FOTOGRAFIE JIRÍ CVRČKA

Salon
Východočeský výtvarný

Unie výtvarných umělců
Hradec Králové,
Univerzita Karlova,
Lékařská fakulta
v Hradci Králové

věnováno 100. výročí narození
Mons. arcibiskupa Karla Otčenáška

budova knihovny LFUK
Hradec Králové, Na Hradě 91/13

výstava je otevřena
po - so 10:00 - 18:00
Izavřeno 25. 7. - 6. 8. 2020!

24.6.- 6.9.2020
Hradec Králové

galerie
na
hradě

Pavel Matuška

KAŽDODENNÍ POTĚŠENÍ
kresba, malba, řezba

2. 7. – 20. 9. 2020
**Městské muzeum
a galerie ve Svitavách**

OTEVÍRACÍ DOBA:
Červen, září: ÚT-PA 9-12 a 13-17 a SO, NE 13-17
Červenec, srpen: ÚT-NE 9-12 a 13-17

Pavel Matuška

KAŽDODENNÍ POTĚŠENÍ
kresba, malba, řezba

2. 7. – 20. 9. 2020
**Městské muzeum
a galerie ve Svitavách**

OTEVÍRACÍ DOBA:
Červen, září: ÚT-PA 9-12 a 13-17 a SO, NE 13-17
Červenec, srpen: ÚT-NE 9-12 a 13-17

SAUL STEINBERG – VLADIMÍR FUKA

OD ZÁŘÍ V PRAZE

Datum konání : 18.9.2020 - 3.1.2021

Místo konání: Palác Kinských - PRAHA

Jeden z největších módních amerických řetězců v Evropě- **NEW YORKER**, můžeme nalézt nejen v Londýně, Edinburgu nebo dokonce i ve Zlíně, ale také i v dalších 46 prodejnách České republiky. Sortiment tvoří převážně mladá móda zejména pro mladou a trendovou, sportovní skupinu teenagerů, ale samozřejmě i pro věkově pokročilejší generace. Nabídnuté kolekce se mění dle aktuální sezony a vyznačují se obzvláště výběrem spodního prádla, bot a dalších doplňků jak pro ženy, tak pro muže...

Tento světový módní hypermarket v roce 1942 sponzoroval vstup **amerického kreslíře, karikaturisty a ilustrátora Saula Steinberga (1914–1999) na parkety světového umění. Steinberg sám sebe charakterizoval jako kreslicího spisovatele.** O rok dříve vydal svou první karikaturu. Tak začal jeho celoživotní vztah k publikacím jako karikaturista a ilustrátor a v následujících šesti dekáдах vytvořil přes 90 titulů a 1200 ilustrací. Vystavoval samozřejmě také kresby, obrazy, tisky, koláže a sochy v galeriích a muzeích po celém světě. Svě exponáty bude vystavovat i v září letošního roku u nás v Praze.

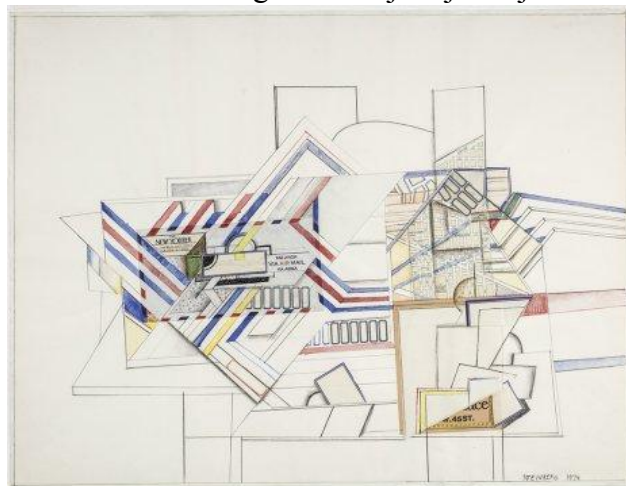
Součástí jeho artefaktů jako karikatur byla i výroba masek. V roce 1958 do jeho bytu přišel fotograf Inge Morath, aby vytvořil jeho portrét. **Steinberg** přišel ke dveřím s maskou, kterou vytvořil z ničeho jiného než z hnědého papírového sáčku značky **NEW YORKER**. Během několika příštích let pak společně vytvořili maškarní sérii portrétů publikovaných v knize a vyzvali přátele a kolegy, aby Morathovi nosili Steinbergovy hravé, klamně jednoduché převleky. Což se stalo.

Výstava představí amerického kreslíře, karikaturistu a ilustrátora Saula Steinberga (1914–1999), který sám sebe charakterizoval jako kreslicího spisovatele. Jeho kresby jsou proslulé sice nejvíce z časopisu The New Yorker, jeho význam se však nedá zjednodušit jen ve smyslu tvůrce kreslených komentářů. Ovlivnil novinovou ilustraci a karikaturu daleko za hranicemi USA včetně českého prostředí.

Steinberg byl nejen talentovaný umělec, ale člověk s širokým kulturněpolitickým rozhledem. Pojednával o každodenním lidském životě s jeho paradoxy, mezilidské vztahy studoval jako výraz spojení a zároveň vzájemného nepochopení až odcizení. Národní galerie poprvé zpřístupní Steinbergovy práce ze Sbírký grafiky a kresby, jež byly velkorysým darem americké nadace The Saul Steinberg Foundation, New York. Při této příležitosti připomeneme také českého malíře a ilustrátora Vladimíra Fuku (1926–1977), který v roce 1969 emigroval stejně jako již dříve Steinberg do Ameriky, do New Yorku.

V oblibě měl motiv labyrintů, ztělesňujících soudobou tíživou situaci, spleť křižovatky života. S dílem Saula Steinberga jej pojí mnohé, oba schopní kreslíři, solitéři, mapovali společnost a kulturu dané doby, bylo jim společné i nejedno téma, ať už to byl New York, mapy a labyrinty nebo hudba.

[Saul Steinberg - Detail výstavy - Národní galerie Praha](http://www.ngprague.cz)
www.ngprague.cz › [exposition-detail](#) › [saul-steinberg-
vladimir-fuka](#)

STEINBERGOVY MASKY PŘEDLOHOU PRO VÝROBU ROUŠKY
I Z PAPIROVÝCH TAŠEK

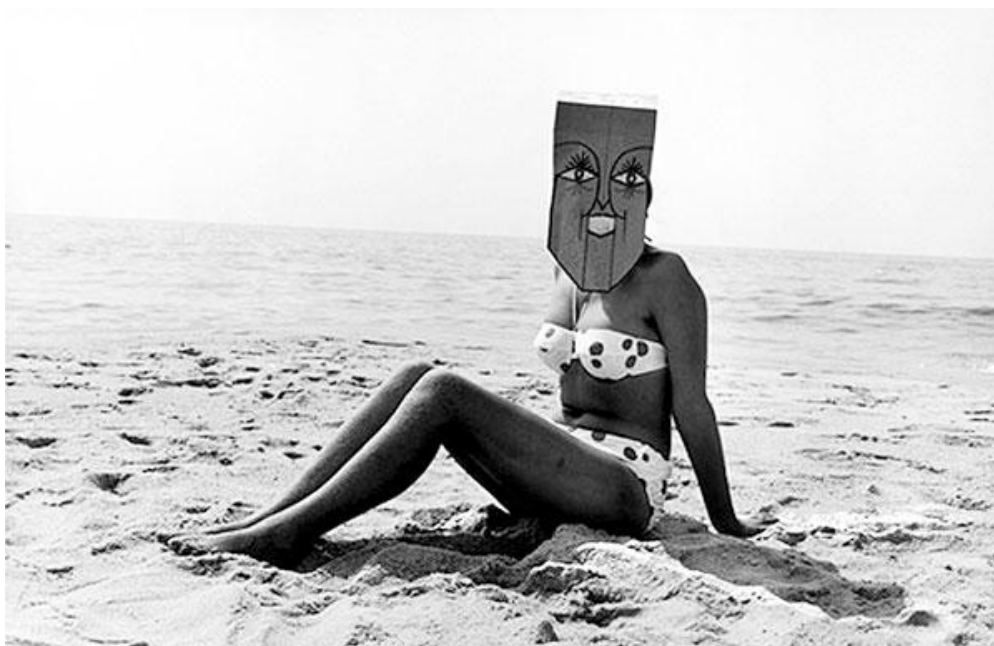

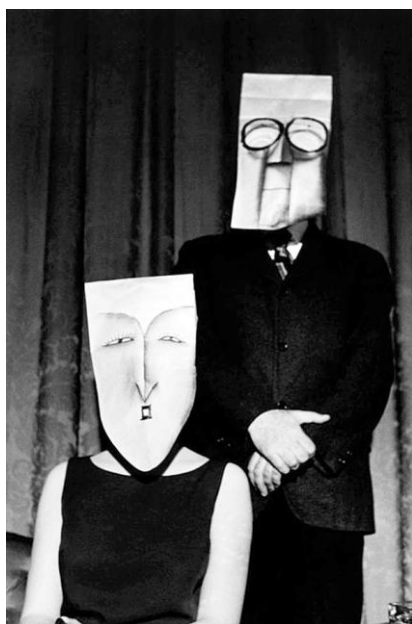
Foto docentky Dáši Polákové z italské pláže. Darem redakci po návratu z Itálie

Navštivte Itálii s rouškou ZHOŘ – ART

**NASAĎTE SI NÁŠ ANTIVIROVÝ PAPIROVÝ SÁČEK (nebo papírovou kabelu)
NA CELOU HLAVU a NENECHTE SE ZASKOČIT !!!**

ZACHRÁNÍTE SI TAK SVŮJ ŽIVOT !!!

MINISTERSTVO KONEČNĚ LIDSKY ZMĚNÍ ZPŮSOB,
JAK HLÁSIT MRTVÉ S KORONAVIREM !!!

**MANŽELÉ HORÁKOVY PO NÁVRATU Z RAKOUSKÝCH ALP
A POTÉ Z JEDNOTKY INTENZIVNÍ PÉČE
přesto pro jistotu používají papírové sáčky a kabely
HLAVNĚ JAKO PLIČNÍ VENTILACI.
PRÁVĚ PROTO MAJÍ DOBROU NÁLADU.
URČITĚ NEUMŘOU A TĚŠÍ SE NA LEPŠÍ ČASY.**

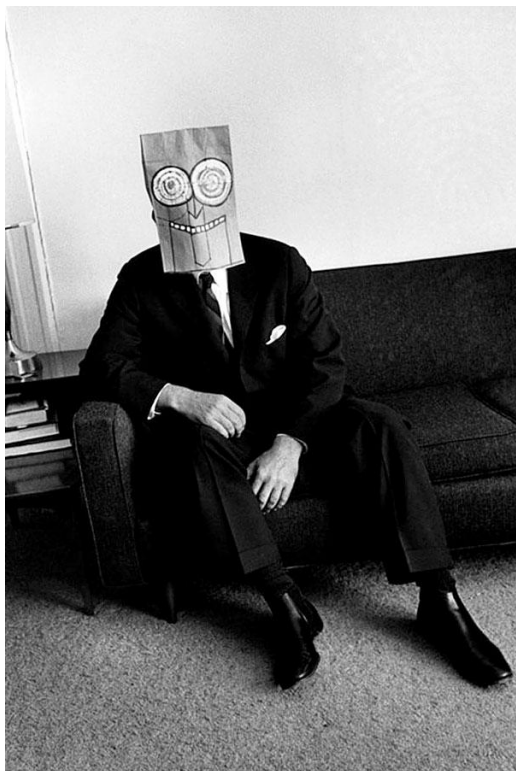

PAPÍROVOU ROUŠKU ZE SÁČKU DOPORUČUJE I docentka LÍDA HORÁKOVÁ,CSc.

Doc. DÁŠA NOVÁKOVÁ a doc. STÁŇA POLÁKOVÁ řekly si, že půjdou dnes po obědě navštívit kamarádku doc.prof.PROCHÁZKOVOU.

Doc.LÍDA HORÁKOVÁ říkala, že doc. a prof.PROCHÁZKOVÁ si včera zakoupila **FANTASTICKOU ROUŠKU, JAKÁ NENÍ K SEHNÁNÍ.....**

Gymnazijní profesor PROCHÁZKA a jeho choť – naše kamarádka docentka a profesorka PROCHÁZKOVÁ z ÚV SPKPL, KV a OV se právě vrátily se svými studenty z lyžařského kurzu v rakouských Alpách. NIKOHO NENAKAZILY !!!! MAJÍ PŘECE ROUŠKU model STEINBERG.

Docentka DÁŠA NOVÁKOVÁ a docentka STÁŇA POLÁKOVÁ si velice dobře rozumí, zvláště když si nasadí PAPIROVOU ROUŠKU. Těší se na návštěvu u kamarádky doc. prof. PROCHÁZKOVÉ

**TAK TEDY OBĚ DÍVKY ANIŽ MĚLY POZVÁNÍ,
ZA CHVÍLI UŽ U PROCHÁZKŮ VYZVÁNÍ,
NIKDO ALE NEPŘICHÁZÍ OTVÍRAT,
JELA SI ASI NAKOUPIT ROUŠKY**

**Kamarádka docentka – profesorka a doktorka LÍDA HORÁKOVÁ, CSc, z ÚV, KV a OV...
si uštrikovala pěknou ROUŠKU, a proto němlich nemá strach z KORONAVIRU.
Doc. und prof.und Freundin LÍDA HORÁKOVÁ HAT EIN SCHÖNES GRAS**

“...Dáša Nováková a Stáňa Poláková,
řekly si: Není doma, nemá cenu vyzvánět,
už toho necháme.

Stáňa Poláková podotkla, že Procházková
si stejně možná jenom také trochu vymýšlí
A NEMÁ ŽÁDNOU ROUŠKU!!!

Děvčatům v tuto chvíli nezbývá nic jiného,
než se vrátit zase domů do svého,
K Procházkové zajdou znovu pozítří,
je to hezká procházka.

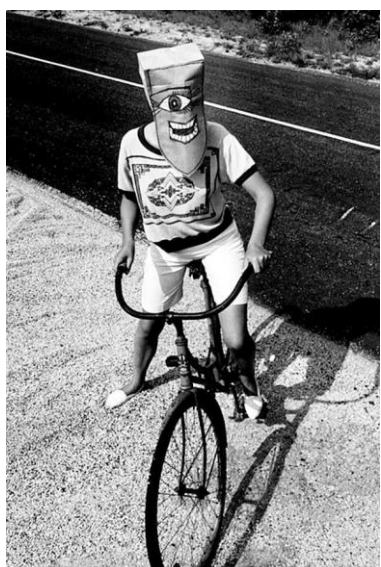
Dáša Nováková a Stáňa Poláková
skutečně dva dny na to rozhodly se navštívit
ještě jednou Procházkovou.

Stáňa Poláková podotkla, že Procházková
se možná stále ještě nevrátila z nákupu
ROUŠKY, znovu tam jdou nadarmo?

Děvčata zjistila, když ocitla se na místě,
obavy, že byly plně namístě,
k Procházkové nikdy více nepůjdou,
FURT NĚKDE KUPUJE ROUŠKY

Poláková cestou domů povzdychla:

To jsme to vymňoukly!...”

**Papírové roušky bohužel nelze vyprat jako ty bavlněné,
nechte je proto zhořet!!!**

Připravila *Drena Goldfinch* ve spolupráci s redakcí **ZHOŘ ART** - Edinburg

ŠKOLA MLADÝCH GRAFIKŮ

MONOTYP - poslední kapitola

Popisem techniky monotypu ukončíme školu mladých grafiků. Rozhodli jsme se tak proto, že mechanická příprava tiskových desek, respektive matric u mnohých grafických technik je pro svou časovou náročnost ale i **vysokou odbornost** těžko zařaditelná do naší „**školy mladých grafiků**“. Konečně na internetových stránkách, pokud vyhledáte rubriku pod heslem „grafické techniky“, lze najít téměř všechny postupy grafických technik z výšky, plochy i z hloubky.... I v běžném vyučovacím procesu na základních uměleckých školách je výuka a seznamování žáků s technikami jako je např.

lept, mezzotinta, akvatinta, mědirytina, litografie a konečně i dřevoryt, dřevořez... vysoce náročné a vyžaduje odborné vedení zkušenými výtvarníky – grafiky. U žáků – začátečníků, je pak návštěva atelieru profesionálního grafika nezbytná.

Technika monotypu je zatím více rozvíjena zkušenými výtvarníky, popřípadě některými výtvarnými odděleními Základních uměleckých škol, než-li běžnou praxí v hodinách výtvarné výchovy na základních devítiletých školách. Podíl náhody u prvních tiskových pokusů je tak velký, že budí dojem nezvládnutelnosti. Vznikají samoúčelné nahodilé efekty, což na jedné straně je vítané a na druhé straně to nás odrazuje od dalšího úsilí. Kdo však věnuje svůj čas a námahu různým postupům, pak potvrdí, že monotyp je plně zvládnutelný a že poskytuje řadu zajímavých a nenapodobitelných možností.

Technika monotypu spadá do techniky **tisku z plochy**. V podstatě její princip spočívá v tom, že místa, která tisknou, se nachází ve stejné rovině jako místa, která netisknou. Je to technika jediného otisku, avšak každý otisk je originální a je jiný a je nenapodobitelný. Vcelku právem je tato technika součástí grafického umění, avšak po pravdě můžeme říci, že s grafikou má společný jen tisk a to jednorázový, tedy otisk barev z jedné plochy na plochu druhou. Pokus tisknout z téže připravené desky již po druhé, nám dává otisk mnohem slabší a kvalitativně již méně hodnotný. V podstatě vzato jde o kresbu, nebo malbu, nikoliv grafickou techniku.

Monotypy se nejlépe zpracovávají olejovými nebo tiskařskými barvami. Ovšem i vysokým – silným tlakem lisu se dá otisknout do jisté míry pastel, uhel, tužka, rudka barevná i mastná. Nejideálnější je ale skutečně olejová (syntetická tiskařská) barva. I temperovou barvu lze použít, ta ale rychle schne a proto musíme s ní rychle pracovat. Pokud se týče papíru, pak monotypy otiskujeme na **provlhčený papír!!!** Tato nutnost se bohužel málo v publikovaných postupech uvádí. **Tedy připravíme papíry podobně jako u tisku z hloubky (např. u suché jehly), což již bylo v minulých číslech ZHOŘ-ART popsáno.** Provlhčený papír „zplstnatí“, barvy se do něho dobře vpíjejí a méně se tlakem rozmáčknu (rozlezou do stran). Ovšem o volbě druhu papíru a jeho vlhkosti si musí grafik rozhodnout sám. Vlhčit papír nemusí být vždy žádoucí.

Na připravený papír provedeme štětcem či jiným výtvarným prostředkem kresbu – malbu... Olejové barvy bychom neměli příliš ředit, neboť mohou rychle zasychat. První nanášení barev (provedením nejstarší) tiskne samozřejmě nejméně (záleží na druhu olejových barev). Barvu nanášíme štětcem, špachtlí, nebo dokonce i prsty.

Co je zajímavé:

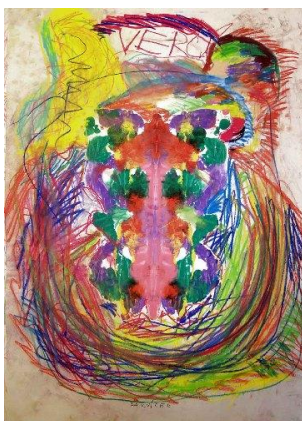
Vrstvíme-li na sebe dvě barevné stopy (rozumí se štětcem, nebo prsty, špachtlí...), pak při tisku se stopa spodní (t.j. první), logicky projeví jako horní a je tedy výraznější. Je proto lepší, když malbu provedeme v jedné vrstvě.

Do barevné stopy lze také rýt nebo škrábat. Celé partije nanesených barev v ploše můžeme také hadříkem vytírat až do čistých míst za účelem retuše, korektury atd., nebo dodatečným tiskem z koláže.

U nás vytvořil první monotypy v letech 1904-1905 **František Tavík Šimon** (1877-1942) - špičkový grafik. Z dalších českých umělců se monotypií zabývali např. **Bohuslav Reynek**, **Vladimír Boudník**, **Josef Istler** a další... Významná díla s využitím této zajímavé techniky vytvořil např. i **Rembrandt van Rijn**. Největší rozvoj zaznamenal monotyp od konce 19. století (**Edgar Degas**, **Paul Gauguin**) a zejména ve 20. století (**Pablo Picasso**). **Edgar Degas užíval monotyp i jako podtisk pod své pastely.**

Technika monotypu umožňuje rychle zaznamenat malířské nápady. Kompozice malovaná štětcí řídkými olejovými barvami na kovové (řidčeji skleněné, kamenné, plastové, dřevěné) desce může být doplněna ihned ale i následně po prvním otisku různými materiály jako je papír, textil, provázky, písek, piliny apod. a upravována – i kombinována např. technikou koláže.

U skleněných desek je důležitá jejich síla (tloušťka). Proto je u nich nejlépe zvolit techniku ručního tisku (polévkovou lžící, žufánkem, hladící kostkou,...), aby nedošlo k prasknutí skla. U kovových či dřevěných desek, desek z umělých hmot a z jiných tvrdých materiálů, lze již pracovat protahovacím válcovým lisem (satinýrkou).

Výše zobrazené ukázky mají abstraktní charakter a právě proto jsou vhodnou předlohou pro první práce začátečníků ale i profesionálních výtvarníků v této technice. Pro první začátky totiž stačí k vytvoření tisku jen fantazie a schopnost abstraktního vidění. Jsou to tedy netématické vzory, u nichž může každý výtvarník, mladší nebo starší, pokročilý nebo úplný začátečník, profesionál či amatér, vyzkoušet své schopnosti a možnosti. Realistické motivy např. z přírody, ale i figurální a portrétní témata vyžadují velkou zkušenost a trpělivost.

MONOTYP JE VÝTVARNOU TECHNIKOU „PRO MALÉ I VELKÉ“.

Pro první úspěšné začátky vytvoříme v této technice návrh na knižní obálku. V podstatě jde o podtisk monotypem a na zaschlý obraz (ilustraci) poté provedeme v tiskárně (např. Phaser 3020) typografickou sazbu (fontem z PC) tisk názvu knihy, nakladatelství a jméno autora. Samozřejmě monotyp, který tvoří pozadí typografické sazby, musí být řádně zaschlý a nesmí tvořit pastozní vrstvy (v případě dotisku textu tiskárnou).

Písmo pro návrh knižní obálky můžeme také místo práce s tiskárnou dotvořit i ručně technikou koláže (vlepením vystřižených písmen, slov...). Takže výsledná práce vypadá např. následovně:

František Tavík Šimon
BENÁTKY

Bohuslav Reynek
PIETA

Na příkladech prací F.T.Šimona, Bohuslava Reynka (aj.) můžeme vidět, že i v této zdánlivě jednoduché technice lze dosáhnout vysokého, ba až sugestivního a mystického mistrovství. Touto technikou jsme ukončili „**školu mladých grafiků**“. Hravých technik blízkých či příbuzných grafice je ale poměrně dost, takže zvědavý žák, ať je mladý nebo většinou již pokročilý, lehce se k nim dopracuje a jejich prostřednictvím může dospět k úspěšnému, hodnotnému uměleckému dílu. V příštích číslech se budeme zabývat spoluprací knižní tvorby s ilustrátory.

Oldřich Páleníček

KDO A CO JSOU GRAFFITI

HIP – HOP

Konec XX.stol., resp. jeho druhá polovina, byl poznamenán bouřlivým rozvojem **nového výtvarného projevu** na veřejném prostranství.

Ve své podstatě je *graffiti* technika rytí, škrábání, psaní nebo malování na svíslé prázdné plochy zdí, opěrných mostních systémů, tunelů, městských pasáží, zděných nebo betonových železničních či přehradních hrází, apod. Samozřejmě nevyjímá i rozlehlých vodorovných ploch.

Graffiti se stalo jedním z původních pilířů kultury HIP HOPU, označované za **kulturu protestu** (přestože jde většinou o jev zcela **nekulturní!!!!**).

Graffiti lze bez zřetele na **HIP HOP** vnímat jako **městský folklór ulice**. V současné době je obohaceno o další techniky vyjadřování a stává se **STREETARTEM** (umění ulice), příp. **MURAL ARTEM** (objednané umění na velkých plochách majitelem objektu). Kdežto *graffiti* je většinou ilegální činnost.

HIP-HOP – tímto novým postmoderním výrazem je pojmenována městská hudební a taneční subkultura, která vznikla během 60. a hlavně na konci 70. a začátku 80. let v černošských ghettech v USA a ve spojení s jamajskými, černošskými a americkými vlivy. Celou svou podstatou navazuje na **STREETART** a sama se živelně proklamuje podobně jako **STREETDANCE** (Tančíme na ulici).

Překopírujte si následné i-stránky do YouTube a otevřete si je! Nebudete litovat!!!

Viz: <https://www.youtube.com/watch?v=7jeoF8D6hFc>

<https://www.youtube.com/watch?v=yvEIMrqZCjc>

O tomto druhu umění můžeme hovořit také i jako o umění **PERFORMANCE**. **Často také jde o umělecké akrobatické tance s náročnou choreografií**. To jsme však již v minulých číslech vysvětlili.

Vraťme se ale ke **GRAFFITI**, které je **úzce s HIP-HOP propojené** (zejména v USA, Anglii, Francii, Itálii...), ale v čs. podmínkách k tomuto propojení nedošlo a pravděpodobně nedojde. **Sociální podmínky naší mládeže jsou příliš kvalitní, než aby tvořily základ sociálních a politických protestů**. Samozřejmě na mnohých místech tyto podmínky existují (např. romská ghetta na ústecku, sokolovsku, ostravsku, mostecku, Slovensku... Čs. *graffiti* známe v drtivé většině pouze jako **grafický-výtvarný projev** – jako jakýsi druh revolty, většinou ale jako nebezpečnou hru riskující mládeže.

GRAFFITI JAKO SOCIÁLNĚ-POLITICKÝ PROTEST

Autoři jsou zpravidla mladí dospívající. Subkultura *graffiti* je pro ně jedna z možností, **jak si vytvořit svou identitu při dospívání v dospělém. Proto je důležitá ilegalita celé činnosti, přítomnost nebezpečí a strachu, překonání překážek (oplocení, ostraha, kamery), nutnost prokázat odolnost, statečnost a schopnost**.

CO JE TO SUBKULTURA

Graffiti není tedy zlý a vědomý, cílený úmysl ničit, ale niterné podvědomí teenagerů (dospívajících) upozornit na sebe svou přítomností a vyrovnat se dospělým. Samozřejmě dochází přitom i k poškozování a dokonce i k ničení vzácných objektů, např. chráněných i památkovou péčí. Použití sprayeů se stalo již **technickou nutností – vytvořit totiž svůj podpis, značku, signum a rychle zmizet!!!** Tak vzniká jistý druh kulturního projevu, **který je v kontrastu s kulturou většinovou**. Této kultuře říkáme **SUBKULTURA** (nepříliš kvalitní *odnož*), je ale typická pro určitou menšinu. Je to kultura, která je v protikladu s kulturou legální, oficiální, většinovou. **Mnohde jsou některé graffiti na překvapivě vysoké technické úrovni a dokumentují i mimořádné výtvarné nadání a technickou zdatnost jejich autorů**.

Řádění sprayerů na vagonch ČD

Lenonova zeď v Praze na Malé straně – Na Kampě.

Na Karlově mostě v Praze někdo znovu nasprejoval graffiti. Policie věc prošetřuje jako podezření z trestného činu poškození cizí věci. Poškozením mostu se zabývají také pražští památkáři.

K autorům tohoto „výtvarného projevu“ také většinou patří sociálně oslabená problémová skupina tzv. SQUATERŮ

STREET ART – GRAFFITI – pouliční umění **Graffiti se stalo jedním z původních pilířů kultury HIP HOP,**

Materiály a odkazy:

<https://www.theguardian.com/artanddesign/2009/apr/12/artists-collectives-squats>

<https://www.eupublishing.com/doi/full/10.3366/brw.2018.0286?fbclid=IwAR1gV7doUZJqzyZEKyRX2kOT4Sa60y33JfGWyro9TmHDGMwWcbvJVMhLSA>

http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/september/21/newsid_3092000/3092343.stm

<https://www.bbc.co.uk/news/uk-england-london-49607777>

<https://pasttenseblog.wordpress.com/2018/03/29/today-in-london-squatting-history-1969-brixtons-first-squatters-empty-offices-occupied/>

<https://www.dailymail.co.uk/news/article-1126511/Squatters-set-home-Duke-Westminsters-30million-Park-Lane-mansions.html>

<https://www.theguardian.com/uk/2009/jan/28/mayfair-mansion-squatters-london>

GRAFFITI

<https://www.thevintagenews.com/2016/11/17/the-history-of-graffiti-from-ancient-times-to-modern-days/>

<https://www.sprayplanet.com/blogs/news/a-history-of-graffiti-the-60s-and-70s>

1. - První kresby (graffiti) na zdech se objevily v jeskyních před tisíci lety.
2. - **Později staří Římané a Řekové psali svá jména a protestní básně na budovách.**
3. - Zdá se, že **MODERNÍ GRAFFITI** se objevily ve Philadelphii na počátku šedesátých let a koncem šedesátých let v New Yorku.

Taki byl „první, kdo změnil tagging (značkování) na 24 hodinový denní job.“

GRAFFITI SE NEUSTÁLE VYVÍJÍ a pouliční umělci jako **Jean-Michel Basquiat** a **Keith Haring**, transformovali své dílo na tradiční umělecké galerie.

Jean-Michel Basquiat začal stříkat na ulici v 70. letech a v 80. letech se stal uznávaným umělcem. Na začátku 80. let se objevil nový žánr - graffiti:

Blek le Rat vytvořil některé z prvních příkladů v roce 1981 v Paříži. O několik let později se šablony objevily v jiných městech, včetně New Yorku, Sydney a Melbourne.

GRAFFITI je považováno za jedno ze čtyř prvků HIP-HOPU (spolu s emceeingem, DJingem a B-Boyingem).

Graffiti je ústřední součástí této subkultury. Jejich původ lze hledat v Bronxu, v New Yorku.

Výskyt HIP-HOPU v běžné kultuře během 80. let vystavil graffiti světu a začal se objevovat všude.

Pouliční umění

GRAFFITI (STREETART) má i své pozitivní stránky a nepleťme si ho s bezduchými nástřiky bezohledných, nevychovaných a dospívajících sprayerů – teenagerů - na autobusových a tramvajových zastávkách, na oknech vagonů, v pasážích, stanicích metra, fasádách vzácných architektur...

Šablonové graffitti od BANKSYHO - zábavní loď v centru Bristolu

KDO A CO JSOU SQUATEŘI

SQUATTING

Je to obsazování opuštěných nebo neobývaných pozemků či budov (obvykle obytných), které SQUATTER nevlastní, nemá v nájmu nebo nemá zákonné povolení k užívání. Obsazený objekt bývá zpravidla využit pro kulturní a společenské aktivity, často spojené s politickým protestem. V některých zemích je naopak legální.

SQUAT

Je označení pro nemovitost, která je zanedbáváním opuštěna a stala se tak věcí ničí. Může být obyvatelná.

SQUATEŘI

Jsou osoby obývající SQUATTY. Označují se jako squatteři (vyslov *sgoteři*). Squatter je obyvatel squatu, který žije v cizích domech bez placení nájmu. Je to bezdomovec. Squatter najde dům, který je nevyužitý a chátrá, protože je neobydlený. Pokud je dům něčím zajímavý, squatter se do něj „nakýbluje“ a začne v něm bydlet. Vyspraví střechu, poklidí, větrá a vytápí ho, aby v něm mohl bydlet a aby se stav domu nezhoršoval.

V některých zemí je ale tato činnost trestná. Mnozí majitelé těchto objektů jsou rádi, že se o jeho squat vůbec někdo stará, protože sami nemají na opravu peníze. Squatteři mají svou individuální subkulturu, většinou typu UNDERGROUND, HIP-HOP a za podpory a solidarity spraverů (graffiti). K těmto obyvatelům patří zpravidla i dočasní bezdomovci, k nimž se druží i studenti, nemající finance např. na vysokoškolské koleje, cizinci žijící u nás bez úředního souhlasu, lidé, kteří se dostali se státní mocí do konfliktu a do finanční nouze,

SPRAYEŘI (autoři GRAFFITI), ale i výše zmíněné taneční skupiny HIP-HOP, vydělávající si na sebe právě STREETARTEM, atd.... většinou ale jde o mladé generace, které se dostaly jakoukoliv vinou do existenční konfliktní situace (např. neporozumění s rodiči, utečenci z opatrovnických ústavů,...). Jde tedy o široce rozvrstvenou paletu různých generací se svéráznou subkulturou.

UNDERGROUND

Pod tímto označením rozumíme neoficiální kulturní proud (subkulturu), který se v Československu vyprofiloval v době v sedmdesátých let 20. století. Jeho představitelé byli spojeni zásadou tvořit zcela svobodně a neuzavírat žádné kompromisy s vládnoucím režimem a jeho kulturními institucemi. Jde tedy o jakési neoficiální protestní kulturní hnutí vyvolané neutěšenými politickými podmínkami.

UNDERGROUND není vázán na žádný umělecký styl, i když v hudbě se projevuje převážně ROCKOVOU FORMOU.

Underground je intelektuální pozice umělců (i studentů), kteří se vědomě kriticky vymezují vůči světu a režimu, ve kterém žijí. Je to hnutí, které pracuje s uměleckými prostředky, ale jehož autoři zastávají názor, že umění nemá být konečným cílem snažení umělců, kteří se v undergroundu sdružují. Stručně řečeno, **UNDERGROUND je aktivita umělců a intelektuálů, jejichž dílo je nepřijatelné pro ESTABLISHMENT.**

ESTABLISHMENT

Establishment je pojem, kterým rozumíme tradiční (a obvykle **konzervativní, nepokrokovou**) vládnoucí třídu společnosti. Tento pojem se užívá spíše jako vyjádření určitého protestu a bývá proto většinou užíván negativně v hanlivém a kritickém smyslu).

AUTONOMNÍ SOCIÁLNÍ CENTRUM KLINIKA – PRAHA - ŽIŽKOV

Nemovitost tato byla sociálním a kulturním centrem v Praze na Žižkově. Toto centrum vzniklo v listopadu 2014 nelegálním obsazením této nevyužívané budovy bývalé plicní kliniky v Jeseniově ulici **SQUATTERY**. Zprvu to vypadalo, že bude centrum vyklizeno, ale po řadě jednání squaterů se zástupci státu mohli iniciátoři projektu v budově setrvat a rozvíjet své aktivity.

Od března 2015 tak budovu užívali na základě smlouvy o výpůjčce uzavřené s Úřadem pro zastupování státu ve věcech majetkových (ÚZSVM). Po neprodloužení smlouvy ze strany úřadů (březen 2016) budovu squatteři dále obývají proti vůli ÚZSVM, který požaduje vyklizení objektu.

Policie s případným zásahem čeká na výsledek občanskoprávního sporu mezi Klinikou a ÚZSVM.

Výživné „kulturní“ podhoubí SQUATTING
bylo započato v 60.letech pravděpodobně v USA

SQUATERSTVÍ

Vstupte dovnitř a vyměňte zámky:

60. léta min.stol. - Poradenská služba pro rodinné squatterry
poskytuje právní praktické rady ohledně vstupu a pobytu v hotelu.

DALŠÍ VÝVOJ:

1969 ----- Na Piccadilly 144 je zaútočeno více než 200 policisty.

1971 -----V opuštěných kasárnách v Kodani bylo založeno squatové bydlení s více než 1 000 lidmi. Současně se zde s konopím volně obchoduje déle než 30 let (ve Freetown Christiania).

1974 ----- V Londýně zabírá asi 80 lidí kancelářský blok Center Point, který byl 11 let prázdný.

1976 -----Vydána první příručka pro squatterry. Od té doby bylo prodáno více než 150 000 ks.

1977 -----Bob Marley navštěvuje squatový a rastafariánský chrám v St. Agnes Place v jižním Londýně (uzavřeno v roce 2007).

Sex Pistols Johnny Rotten a Sid Vicious squat v Hampstead.

1983 -----Umělec Grayson Perry - později vítěz Turnerovy ceny - se přestěhuje do squatu v gruzínském domě v Camdenu.

2003 ---- Zpráva odhaduje, že v Anglii a Walesu je 15 000 squatterů, což je nárůst o 60% od roku 1995.

2007 ---- **Harry Hallows** si nárokuje práva squatterů na pozemku v hodnotě 2 milionů liber na okraji Hampstead Heath.

2009 ---- Asi 30 squatterů se stěhuje do 94. a 95. Park Lane, Mayfair - v hodnotě 30 milionů liber.

Knihy:

<https://www.amazon.co.uk/Autonomous-City-History-Urban-Squatting/dp/1781687862>

<https://www.amazon.co.uk/Occupation-Culture-Squatting-City-Below/dp/1570273030>

SQUOTS A UMĚNÍ:

Je squoterstvi umění?

<https://www.bbc.co.uk/news/entertainment-arts-38800238>

<https://www.artfilms.com.au/item/the-art-of-squatting> :

POZOR: tento film pojednává o squoterstvi jako o umělecké formě.

LONDON:

<https://www.huckmag.com/art-and-culture/photography-2/photographer-documented-london-squatting-culture-inside/>

COPENHAGEN:

https://www.academia.edu/6852002/Doing_their_own_thing_Squatting_movements_in_Copenhagen_and_Stockholm_during_the_1970s

JAK PŘISPĚL SQUATTING K PRODUKCI UMĚNÍ A KULTURY?

V dobách, kdy náklady na nájem a bydlení výrazně rostly nad schopností kulturních pracovníků podporovat sebe v metropolích, hraje squatting důležitou roli při umožnění pokračující existence autonomního umění a kultury!!!

V každém případě hraje SQUATTING ve vývoji umění významnou roli, svým způsobem i pozitivní a nelze ho vymazat ani jako subkulturu. Nelze ho ignorovat!!

BERLIN:

<https://www.miniloft.com/culture/berlin-squats-counter-culture-and-street-art>

<https://theculturetrip.com/europe/germany/articles/shifting-tides-the-rise-and-fall-of-squatting-culture-in-berlin/>

PARIS:

<https://www.dazeddigital.com/life-culture/article/46369/1/paris-is-killing-its-artist-squats-to-gentrify-the-city>

UKRAINE:

<https://www.culturepartnership.eu/en/article/ot-skvotov-k-habam-otkuda-beretsya-kreativnaya-ekonomika>

Pod čarou:

Kdo byl **George Floyd? Mluví o něm celý svět !**

Zemřel v Minneapolisu – oběť rasismu a bezuzdného kapitalismu!

GRAFFITI s jeho portrétem se objevilo už i v Kalifornii. (foto: REUTERS)

V úterý se v USA uskutečnil pohřeb George Floyd, šestačtyřicetiletého černocha, který zemřel při policejním zákroku. Přestože se bývalý řidič kamionu za svého života nijak neproslavil, jeho smrt zasáhla lidi po celém světě. George Floyd se stal novodobým symbolem hnutí proti rasismu a policejnímu násilí na černošském obyvatelstvu. Případů, jako byl ten jeho, je však víc!!!

[Simona Fendrychová](#) Aktualizováno 9. 6. 2020 9:31

BANKSYHO ODEZVA NA SMRT ČERNÉHO MUŽE:

„...Zpočátku jsem si myslel, že bych měl jen držet hubu a vyslyšet "černochoy" o tomto problému. Ale proč bych to měl dělat? Není to jejich problém. Je to můj problém.

Systém lidí selhává. Bílý systém. Jako rozbité potrubí, zaplavující byt lidí žijících dole v patře. Tento vadný systém dělá z jejich života bídu, ale není to jejich práce, aby se to napravilo. Nemohou - nikdo je nenechá v tom bytě nahoře.

Toto je bílý problém. A pokud to bílí lidé neopraví, někdo bude muset jít nahoru a vykopnout dveře.....“

Nástěnná malba dvou syrských malířů vzdávající hold **Georgeovi Floydovi**, 46letému, neozbrojenému afroamerickému muži zabitému v policejní vazbě. Obraz byl 1. června namalován a sdílen prostřednictvím sociálních médií. **Díky graffiti – snad po zdech celého světa.**

At first I thought I should just shut up and listen to black people about this issue.

But why would I do that?
It's not their problem. It's mine.

People of colour are being failed by the system. The white system. Like a broken pipe flooding the apartment of the people living downstairs. This faulty system is making their life a misery, but it's not their job to fix it. They can't - no-one will let them in the apartment upstairs.

This is a white problem. And if white people don't fix it, someone will have to come upstairs and kick the door in.

Banksy Posts Powerful Anti-Racism Artwork in Support of Black Lives Matter

Překlad Banksyho textu viz výše „**BANKSYHO ODEZVA...etc.**“

Nástěnné malby zobrazující George Floyda se objevují po celém světě, od Sýrie až po Los Angeles. Pouliční umělci na několika kontinentech nabídli Floydovi hold in.mem. a solidaritu s protestujícími proti rasismu.

Floydova tvář je znázorněna (vedle scény jeho smrti a slov „Nemohu dýchat“) v obraze Azize Asmara a Anise Hamdouna. Podle arabských zpráv označují obrazem „výzvu k míru a lásce“. To představuje jen jedno z mnoha děl **pouličního umění**, které se objevilo po celém světě, aby připomnělo Floyda a vyjádřilo solidaritu anti-rasistickým demonstracím vyvolaným jeho smrtí. Další nástěnné malby byly vymalovány na místech po celém světě, včetně Manchesteru, Dublinu, Berlína, Barcelony a měst po celých USA.

Fráze „**Nemohu dýchat**“ - některá z posledních slov George Floyda - je v uměleckých dílech opakujícím se motivem, vedle výzev k zapamatování si jeho jména. Ty byly také vystaveny na štítcích a zazpívaly se během nedávných protestů proti rasismu a policejní brutalitě.

Pro čtenáře časopisu ZHOŘ-ART
připravila
zahraniční zpravodajka pro kulturu a umění
BcArt *Drena Goldfinch*
LONDÝN – Velká Británie

ČESKÁ GRAFIKA

SOUPIS EXLIBRIS KARLY RYVOLOVÉ

- 1979** 1. arch. Konrad KLEINERT. Vltava, Bruncvík, Karlův most. P1,86:64.
- 1981** 2. arch. Konrad KLEINERT. Bertramka, kaštan, listy. P1, 80:75.
- 1982** 3. PhDr. F. HORÁK. Knihy v oválu. P1, 83:60.
4. Jan HUMPLÍK. Klobouk s pérem, dopis. C3/b, 70:50.
- 1983** 5. Fr. PULTR. Dvě láhve s vinětami. L2, kruh 60.
6. K.R. (Karla Ryvolová). Kuchyňské sklo a keramika. L1/pt, 80:80.
7. Karla RYVOLOVÁ. Zátíší ze spíže. L2, ovál 90:70.
8. J.H. (Jan Humplík). Dívčí akt v klobouku, sedící si na patách. C4/b, 97:52.
9. J.H. (Jan Humplík). Dívka v oválu s knihou pod paží. C4/b, 97:59.
10. PHDr. Jan LEHÁR. Gotická milostná dvojice. P1, 100:60.
11. LUCIE (Votlučková) - Exl. Dívka v klobouku (ovál). P1, 83:61.
- 1984** 12. K.R. (Karla Ryvolová) - Exl. Dáma v klobouku s ptáčky v krajině. C4/b, 111:76.
13. MUDr. I.S. (Ilona SUDOVOVÁ). Dáma jako skříň s knihami. C3, 75:42.
14. PhDr. Alexandr STICH. Knihovna, kočka, portrét Karla Havlíčka Borovského. P1, 128:75.
15. MUDr. Ilona SUDOVOVÁ. Dáma v klobouku, architektury. C4/b, 88:63.
16. L. VOTLUČKA. Gotický chrám, výpočty, dívčí tvář. L2, 75:38.
17. BLANKA (Votlučková) -Exl. Ženská hlava v klobouku. P1, kruh 83.
- 1985** 18. E.G. (Emil Gebauer) - B.I. Dívka držící si korálový náhrdelník. C4/b, 98:57.
- 1986** 19. archit. Helena HAIMANNOVÁ - Exl. Letící žena s knihou. C4/b, 95:67.
20. KRISTINA (Pro MUDr. Baštáře) - Exl. Dívčí profil v klobouku. C4/b, 110:50.
21. F.M. (František Másler). Dívka s květinou na klobouku. C3/b, 107:58.
22. F. PULTR. Staré láhve s vinětami v kruhu. C4/b, 68:68.
23. Karla R. (Ryvolová) - Exl. Skříň s oděvy a roztodivnostmi. C3, 80:57. /120 ks/ - Sborník K. Rödela : Současné české exlibris.
- 1987** 24. J.Z. (Josef Zeman) - Exl. Dívka, ptačí klec s dopisy. C4/b+pt, 97:58
25. ARNA (Vazačová) - Exl. Kniha, korále, pléd a klobouk. C3/b, 130:95.
26. KROUŽEK přátel literatury SZTŠ -Exl. Sedící dívka s knihou. P1, 83:77.
27. R.V. (Růžena Vizinová) - B.I. Ženský polopotrét v klobouku. C3, 102:91.
28. ADÉLKA. Dívčí hlava v oválu. C3/b, 68:95 (Pro MUDr D.

Baštáře).

29. A.D. (Alena Dolívková) - Exl. Dívčí hlava v klobouku, ptačí klec. C3/b, 100:65.
30. V.H. (ing. V. Humplíková) - Exl. Čtenářka v houpacím křesle. C3/2, 100:68.
31. ing. Antonín SPRINZ - Exl. Dívka čte na pohovce. C3, 67:100.
32. J.Š. (Josef Šišma) - Exl. Žena v kožichu a klobouku s knihami. C3/2+pt, 70:50.
33. O.Š. (Oldřich Štencel) - Exl. Dívka s růží v ústech, klobouk, knihy. C3/b, 75:75.

1988

34. Ing. František ŠEBEK. Rytíř u skály. P10, 141:40.
35. ARTE TESSILE Setificio Como 1987. Thonetův stojan s oblečením, za ním dívčí akt. C3/C4, 145:95 (jen několik tisků VG neslo danou legendu).
36. J.M. (Jan Mauler) - Exl. Jablko a dívčí tvář se škraboškou. KT, 62:82.
37. J.M. (Jana Maulerová) - Exl. Dívka v klobouku se závojem. C4,115:62.
38. F. MALÝ. -Exl. Vodník s mořskou pannou. C3+C5, 120:90.
39. Eva PĚKNICOVÁ. Dívčí tvář za vějířem, na hlavě ptačí hnízdo s dvěma ptáčky. C3/C4, 77:55.
40. H.R. (Hana Rychtářová) - Exl. Toaletka s drobnými předměty. C3/b, 93:63.
41. A.Š. (Alena Šímová) - Exl. Ženská hlava s vlasy do uzlu, legenda jako náušnice. C4, 97:57.
42. A.V. (Arna Vazačová). Dívka s legendou ve výstřihu. C4/b, 78:40.
43. E.V. (Eliška Vaníčková) -Exl. Dívka s věnečkem na hlavě. C4/b, 79:50.
44. B.D. (Božena Donthová) - Exl. Oči na křídlech motýla. C4, kruh 96.
45. E.G. (Emil Gebauer) - Exl. Dívčí akt s kytarou. C4, 57:97.
46. R.M. (Rudolf Mareček). Dívčí poloakt drží dopis, poletující dopisy. C3, 44:68.
47. RNDr. Věra MARVANOVÁ. - Exl. Letící postava v kostýmu, motivy z vesmíru. C4, 103:75.
48. A. a E. OPRAVILOVY. Staroegyptská žena v květech. C3+C5/b, 80:60.

1989

49. ing. J. HRUŠKA (Jiří). Dáma v klobouku drží kapesníček. C4, 72:58.
50. doc. ing. Fr. MALÝ - Exl. Vodní panna v klobouku, mušle, vodní živočichové. C3/b, kruh 57.
51. Doc. ing. Fr. MALÝ. Vodníkův hrníček na dušičky. C4, 67:46.
52. L.P. (Lubomír Pěknice) - Exl. Ženská hlava z profilu. C4/b, 61:61
53. PETROVŠTÍ - Exl. Ženy na zdi spouštějí vlasy, prostěradlo, kotvu. C3, 87:63.
54. PETROVŠTÍ. Dívenka v pruhaném tričku. C4, 70:50.
55. ing. Jan SCHNEEWEIS. - Exl. Iluzionistka s předměty z domácnosti. C3, 90:68.
56. A.Š. (Alena Šímová) - Exl. Dívka s šálkem čaje. C4, 62:55.
57. A.V. (Alena Veselá) - Exl. Láhev s mašlí a motýly. C3, 85:60
58. Josef ZEMAN. Žena v klobouku upíjí se šampuskou. C4, 69:49.

1990

59. A. (Agaath van Waterschoot) - B.I. Ženská hlava s kloboukem. C3, prům 90.
60. J. (Jos van Waterschoot. -B.I. Pán s cylindrem a monoklem. C3, prům. 70 .

61. R.M. (Rudolf Mareček) - Exl. Dívka v klobouku s mašlí. C4, 75:56.
62. Petra SERVUSOVÁ - Exl. Šaty s motivy ptáků a velkou mašlí. C4, 100:60.
63. ing. Jan SCHNEEWEIS - Exl. Vzducholoď s nákladem knih. C3, 103:76.
64. J.Z. (Josef Zeman) - Exl. Žena si přidržuje klobouk. C4/b, 106:80.
65. Zuzana ZÁHROVÁ. Dívka v klobouku, na šatech knihy a řády. C3, 80:62.

1991

66. K.CH. (Kárla Chlumská) -Exl. Motiv křídla. C4/b, 78:48.
67. Ing. Vladimír MILLER -Exl. Zátíší : karafy, květiny, ženská hlava. C4, 78:56
68. V.P. (Vladimír Pospíšil) - Exl. Dívka se čtvercovou náušnicí. C4, 76:59.
69. F. PULTR - Exl. Dívčí hlava, ve vlasech stužka s legendou. C4/b, 66:47.
70. J.S. (Josef Soukup) - Exl. Hlava koně se čtyřlístkem v tlamě. C4, 58:74.
71. ing. Jiří ŠŤASTNÝ. Sběrka ženských portrétů. C3/b, 102:73.
72. E.V. (Eliška Vaníčková) -exl. Ženská hlava s legendou ve vlasech. C3, 58:78
73. ing. Alena VESELÁ -Exl. Žena rozhalující si plášť. C3, 110:63.

1992 Ludmila BOČKOVÁ. Dívka v krajině, ptáci nosí do klobouku dopisy. C3, 67:46

74. J.E. (Jiří Etzler) - Exl. Dáma s flakóny voňavek. C4/b, 60:79.
75. PhDr. Jiří ETZLER - Exl. Lékovka. C4/2, 87:69.
76. Martina JOHNOVÁ - Exl. "Šatník" dívčích podob. C3/b, 96:70.
77. W.A.M. (W. A. Mozart) - Ex musicis. Mozartův profil, sloup verandy. C3, 101:75.
78. Doc. MALÝ, Csc. Vodníko království, v oválu obličej muže, kolem vodní rostliny. C3/2, 58:80. (legenda málo čitelná)
79. A.O. (Anna Opravilová) - Exl. Dívčí profil s ocúny. C3/b, 58:73.
80. V.P. (Václav Pavlík) - Exl. Dvě dívčí hlavy. C4, 58:71.
81. Jaroslav RAJLICH. Kostým klauna, srdce na dlani. C4, 96:59.
82. Jan RYCHTÁŘ - Exl. Postava s rozepjatými křídly. C4, 100:100.
83. Z.Š. (Zdeněk Šíma) - Exl. Dívčí hlava v klobouku z peří v kruhu. C4, kruh 54.

1993

84. J. F. CHASSAING. Mysterie II. C3, ...
85. Fr. MALÝ - Exl. Vodníkovo šatstvo. C3/2, 100:68.
86. M.N. (Miroslav Nešvera) - Exl. Voják v historické uniformě. C3/2, 100:70

VYSVĚTLIVKY:

Rozměry exlibris jsou uvedeny v milimetrech, a to vždy výška před šířkou. Legenda EX LIBRIS není v soupise uvedena.

Grafické techniky se jsou uvedeny podle běžných zvyklostí, počet barev je uveden za lomítkem, např. L1/4 -čtyřbarevná litografie

V seznamu majitelů je monogram /14/ řazen podle druhého písmene.

SEZNAM MAJITELŮ EXLIBRIS :

BAETS, Lynn de – 48
BIBLIOTECA Bodio Lomnago -18
BIBLIOTECA Bodio Lomnago 2004 -25
BIBLIOTECA Bodio Lomnago 2008 – 42
BIBLIOTECA Bodio Lomnago 2009 – 45
BLUM, Dr, a Christa BLUM -35
БОРИС. (Boris **Brankov**) -2
BOHR, Armand -19
BRANKOV, B. (Boris) - 5, 43
BRANKOVA, Ema - 46
BURGGRAAF, P. A. - 36
DENAYER, Danny - 22, 31, 32, 33, 41
Willy FELTGEN, Willy - 29, 40
FERDINANDOV, B. - 39
GLADINES, Cyriel, 27
N. H. (Norbert **Hillerbrandt**) -14
HOLÝ -St. -12
ЇОВЧЕВСКИ (Jovčevski) -50
KOHN, Jo -13
MARIUS -1
MASTHOF, Horstfried, Dr. -28
MINKOV, A. -44
PETROV, A. -11
PFEIFER, Eva-Maria, Dr. -26
PROKOP, Ivo, Dr. - 16, 17
Hildegard PUNGS, Hildegard - 20
REINARD, Romain - 24
RIES, Robert Henri - 23
SVEUČILIŠTNA Knjižnica Rijeka - 3
SRBKOVÁ, I. - 4
STAMATOVA, E. (Emilia) -6, 7, 8,38,49
STAMATOVA, Emilia - 37
THYS, Anita - 47
TOMOBI (Tomovi), K. & M. -15, 34
TONGQING, Zhang - 51
UNIVERSITY Library of Rijeka - 9
VIAENE, Hugo and Roos -21
M. VOPÁLENSKÁ - M. - 10
ŽELEZNÁ, Lili – 30

SEZNAM NOVOČENEK :

1. **PF 2005** Něha. L1/5, 105:90
2. **PF 2006** Happy New 2006. Sněhová abstrakce. L1/4, 120:97.
3. **PF 2006** Gelukkig Nieuwjaar. Ohňostroj, vánoční hvězda. L1/7, 170:100.
4. **PF 2007** Pražské věže. L1/5, 120:90.
5. **PF 2008** Motiv z Prahy. L1/7, 125:80.
6. **PF 2009** Pero, vánoční koule. L1/8, 162:90.
7. **PF 2010** Happy New Year. Rolničky a hvězdy. L1/6, 85:150

Karla Ryvolová
EX LIBRIS JAN HUMPLÍK

Karla Ryvolová
EX LIBRIS RUDA MAREČEK

K. Pospíšil
2/50

K. Pospíšil -
1/50

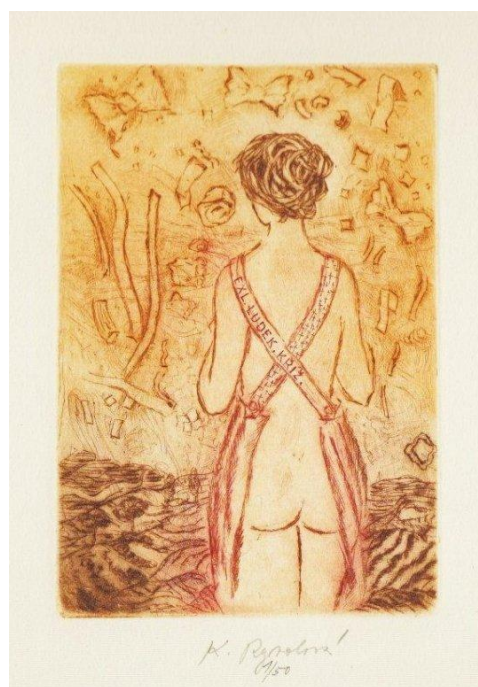
20/50

K. Pospíšil

53/60

Karla Pospíšilová -

K. Pospíšilová
1/50

"Neduchod" 1930" Karla Pospíšilová

Na základě záznamů autorky soupis sestavil

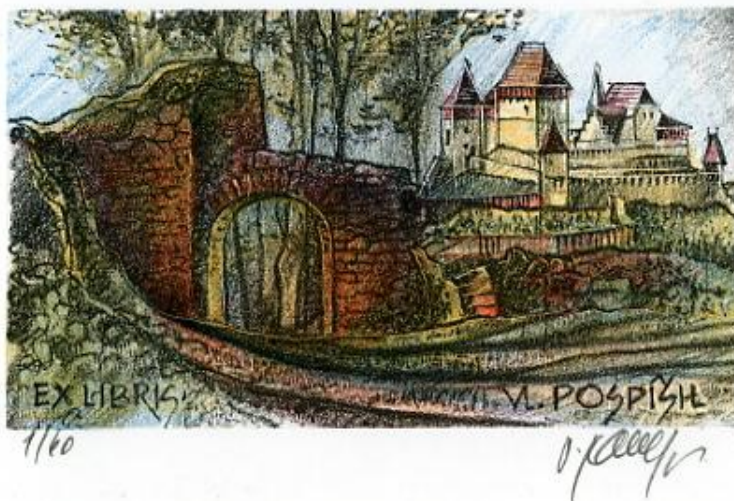
Vladimír Pospíšil

TISKOVÉ ZPRÁVY

CESTUJEME S KNIŽNÍ ZNAČKOU

do Rožnova pod Radhoštěm,

(náš cíl - hrad ROŽNOV)

Na vrchu Hradisko vznikl koncem 13. stol. menší hrad jako sídlo olomouckého biskupského mana. Hrad v průběhu doby patřil členům moravské šlechty, majitelé se často střídali, až se v roce 1534 stává majitelem panství Jan z Pernštejna. Podle pověstí se měl v následujících letech stát sídlem loupeživé roty a byl proto na příkaz císaře Ferdinanda I. zbořen. Hrad byl rozvalen " pro nenáležitost jeho", jak to formuloval svou žádost tehdejší vlastník Jan z Pernštejna a císař mu vyhověl.

Hrad od r. 1866 postupně rozebírali poddaní; zachovalo se jen hospodářské předhradí, dnes patřící střední Zemědělské a přírodovědné škole v Rožnově. Správa panství přešla do nového zámku ve Valašském Meziříčí. /1/

Zachovaly se dodnes zbytky zdí, hradby, příkop a brána, vše s výhledem na město a na Radhošť.

Grafik **Vladimír Šavel** ml. vytvořil pro sběratele Vladimíra Pospíšila v roce 2009 barevné litografické exlibris na němž zkombinoval zbytky brány s idealizovaným pohledem na hrad. /2/

Doc. Mgr. Vladimír Šavel /*1949/ malíř, grafik, pedagog, jako jediný z umělecké rodiny se věnuje tvorbě litografických exlibris - (otec Vladimír Šavel /1921-2006/* a bratr Ilja /*1951/**).

Severočeský výtvarný teoretik Jan Škvára /3/ říká, že technika litografie "vychází vstříc kresebné povaze jeho výtvarného názoru". Vladimír Šavel je autorem 374 opusů se širokou paletou námětů. Cykly sakrální architektury a pražských památek doplňují soubory motýlů, polodrahokamů, květin a ženských aktů s vínem. Spolek sběratelů a přátel exlibris (SSPE) vydal v r. 2016 soupis jeho exlibris /4/ a v 2019 LIST do slovníku tvůrců exlibris /5/.

V poslední době se autor angažuje jako kurátor galerie Zahradní dům v Teplicích.

- www.savel.cz

Citovaná literatura :

/1/ Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku - severní Morava. Praha 1983

/2/ kresba Rostislava Vojkůvky podle dobových kreseb. Pohlednici vydalo nakladatelství Beatris Řada „Putujeme po hradech a zámcích“ - www.beatris.c

/3/ KZ 2009:4/102 - PhDr. Jiří Ort

/4/ autoři Jan Langhammer, František Másler a Vladimír Pospíšil

/5/ autor Jiří Ort

* - jeho otec Vladimír - *14.11.1921 Kopisty - †4.8.06 Teplice; od 1947 žil v Teplicích, malíř, grafik

** - bratr Ilja (*9.2.1951 Ervěnice) - malíř, textilní tvorba, ne exl

CITOVANÁ LITERATURA

:

/1/ Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku - severní Morava.

Praha 1983

/2/ kresba Rostislava Vojkůvky podle dobových kreseb.

Pohlednici vydalo nakladatelství BEATRIS v řadě Putujeme po hradech a zámcích –
www.beatris.cz

/3/ autoři Jan Langhammer, František Másler a Vladimír Pospíšil

/4/ autor Jiří Ort

P.S.:

K soustavě pevnostních hradů na valašsku patří legendární „ŠTRAMBERSKÁ TRŮBA“. Ta se stala terčem pozornosti a vděčným tématem nejen mnoha exlibristů – umělců i sběratelů. K nim na prvé místo patří bři Jaroňkové, což bude předmětem popisu v jednom z následujících čísel.

Vladimír Pospíšil

29.3.2020 VE VĚKU 99 LET zemřel pražský medailér, sochař a malíř...

MILAN KNOBLOCH...

Ano, srdce nás, jeho mnohých přátel a obdivovatelů jsou smutná, protože odešel tiše a bez všech světských poct. Dokonce nebylo možno jej doprovodit a vzdát mu poctu na jeho poslední cestě, zúčastnit se jeho pohřbu, s ohledem na podivnou infekci březnových a dubnových dnů roku 2020. Takže alespoň takto to já nyní skrovně činím...

Sochař a medailér, ale i malíř, pan Milan Knobloch, patřil k nejvýznamnějším žákům zakladatele české medailérské školy Otakara Španiela, u něhož studoval v letech 1947-53 na pražské AVU. Jeho tvorba je neuvěřitelně rozsáhlé mistrovské dílo, vycházející z kulturních tradic národa a má a určitě i mít bude... po dlouhá léta, významný mezinárodní ohlas.

Narodil se v roce 1921, a tak je pro nás, současníky, stále těžší uvěřit, že se dožil bezmála sta let a skoro do svého konce pracoval. Lze říci, že po celý svůj tvůrčí čas vynikal mimořádným smyslem pro individuální psychologii portretovaných osob a dokázal vystihnout nejvýznamnější rysy lidských osobností se sochařskou precisností, a to vše na drobném tvaru medaile. Jak sám říkává...: „**Medaile je monument, který se musí vejít do lidské dlaně.**“

Vždy mne fascinovala možnost vyjádření osobnosti i doby a reality – možnost na líci a rubu plasticky spodobnit citový i myšlenkový svět géníů, ducha klíčových událostí historie i smysl současného usilování. Jedině medaile a mince má svůj rub a líc, avers a revers – jako sám život...“

Sochař a medailér Milan Knobloch měl ještě tři lásky, spjaté se třemi „**M**“... S Wolfgangem Amádeem Mozartem, Bohuslavem Martinů a G. Mahlerem, na jejichž bustách i pamětních deskách dlouho pracoval. Je nutno však přidat ještě i další „**M**“... básníka Karla Hynka Máchu. Nepřehlédnutelná byla v jeho ateliéru podivuhodná tvář krásného mladého muže s rozevlátými vlasy a zasněnými očima. Ano, opravdu to je nesmírně zajímavá busta našeho básníka lásky, Karla Hynka Máchy, z let osmdesátých. Ta, na které pan Milan spolupracoval s našim předním vědcem, antropologem prof. Emanuelem Vlčkem. Podle dochované lebky básníkovy, i s jeho malou pouhazovou deformací kostí tváře, se Milan Knobloch velmi zajímavě a zdárně pokusil o odvození jeho autentické podoby.

Není lehké vyjmenovat a vyčíslit kolik reliéfů tváří zajímavých lidí na medailích, ale i bust, soch a pamětních desek, bylo pozornou, zasvěcenou a snad se dá říci i k velké tvorbě posvěcenou rukou mistrovou... ztvárněno. Tato jemná ruka jim vtiskla do tváří život, zručně ciselovala do tvrdé hmoty lidskou duši a snad i myšlenky, které portretovaným letěly za života hlavou. Je jisté, že Milan Knobloch byl z bratrstva těch nemnoha božsky inspirovaných tvůrců, kteří byli obdařeni vysokou mírou citu, empatie, i umělecké invence. Byl vyvolen k výsostné tvorbě, která přečká věky a bude mnohé generace učit, obohacovat a těšit.

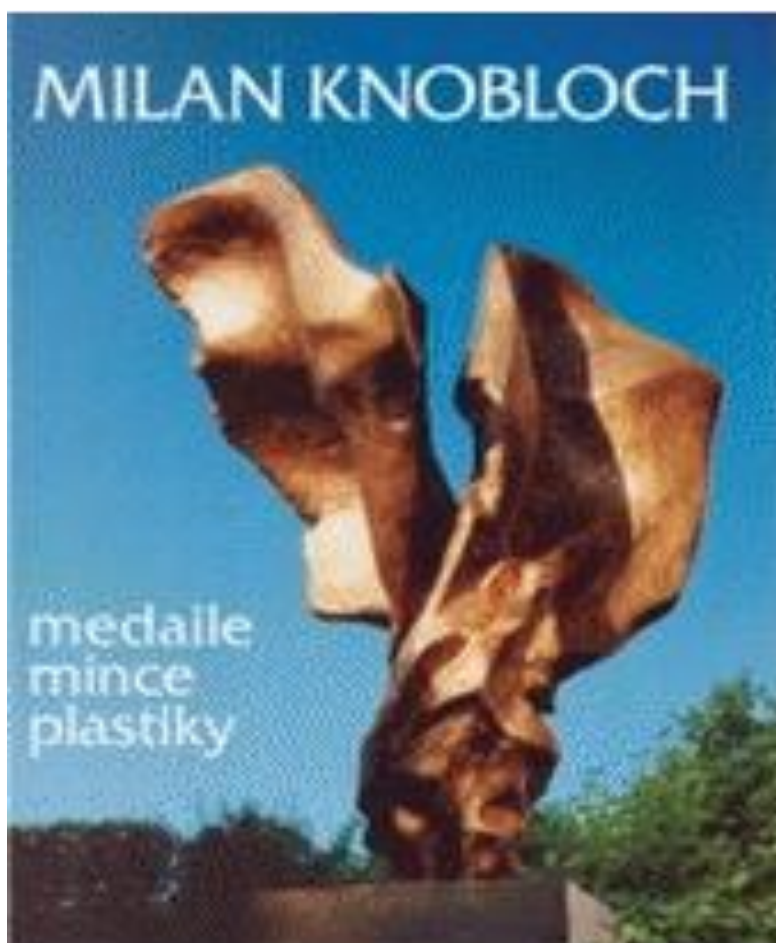
Při pohledu na hojnost a kreativitu tvorby tohoto umělce nelze nevěřit, že tu stále s námi budou tvůrčova křídla, jeho mnohovýznamnost plamene, květů, slunce, oka, heraldických znaků, ale i smyslných křivek ženských těl, houslí a v neposlední řadě něha mladičkových dívčích tváří. Bude s námi i slavnostní námět, paměť dějin, vnímatelná krása, sluchitelná s formou kovu – hmoty. Bude tu monumentální paměť českých dějin, která se díky jeho zručné a jemné ruce, jejím dotekům, vejde do teplé lidské dlaně.

Mnoho významných osobností se stalo jeho přáteli, snad lze jmenovat již zemřelého presidenta Václava Havla, velvyslankyni USA, paní Shirley Temple, skladatele a dirigenta Rafaela Kubelíka, Adolfa Borna, Karla Gotta, předsedkyně mezinárodní Shakespearovské společnosti, prof.dr. Ann Jennálie Cookovou, dr. J. Kotalíka, spisovatele dr. Z. Máhlera a další a další významné osobnosti. V neposlední řadě lze uvést i anglickou královnu Alžbětu, která obdržela k 440. výročí narození Williama Shakespeara krásnou kasetu s medailemi tohoto významného básníka, na jejichž aversu je Milanem Knoblochem zajímavě ztvárněná jeho tvář a na reversu růže a meč. Básnickovy sonety byly M. Knoblochi velkou inspirací a k sonetům této velké osobnosti bylo vytvořeno mnoho nádherných „monumentů, které se vejdou do dlaně“, ale též vstoupí navždy i do lidských srdcí.

Byl jedním z těch, kterého jsme obdivovali a milovali, kteří nejvýše z řad lidských stád vyčnívají a obdařeni výsostnými tvůrčími schopnostmi, nějak zákonitě oplývají i nejvyšší skromností, pracovitostí a pokorou. Ano, snad je to dobře, snad jsou záměrně v určitém období života i zneviditelněni, aby nebyli nikým a ničím rušeni. Aby směli v klidu a soustředění dokončit božský příkaz „Tvoř“... Aby, obdařeni výsostnou láskou a nekonečnou pílí rovnající se řeholi, mohli splnit „Velký úkol“, s jehož zadáním na planetu Zemi přišli. Tohle vše Milan Knobloch dokázal!

Co říci na závěr? Snad jen to, co i božský básník W. S napsal...:

**„ Tělo je jenom schránka bez vší ceny,
ale tys ve svém díle cele obsažený...“**

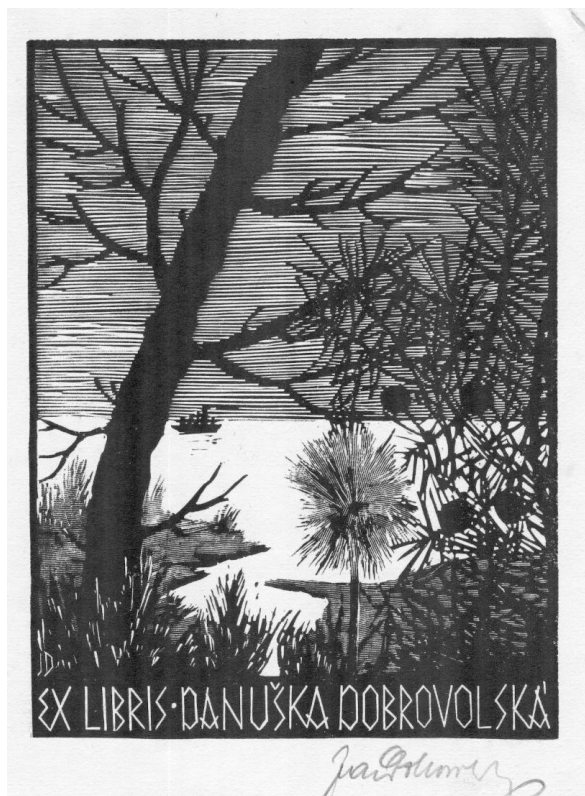
Knihu vydalo nakladatelství LYRA PRAGENSIS v roce 1998
první vydání

Alena Klímová - Břejchová - (BO.žena)

SJEZD SSPE

V OLOMOUCI 18. až 20. září 2020

Z NAŠEHO ARCHIVU SBÍREK A KNIHOVNY

JAROSLAV DOBROVOLSKÝ (*5. října 1895 Lužice u Hodonína † 29. dubna 1942 Mauthausen)
učitel, výtvarník, grafik a vynikající dřevorytec.

JAROSLAV DOBROVOLSKÝ byl posledním potomkem ze 14 dětí důlního kováře Josefa Dobrovolského a jeho ženy Filomeny rozené Hoferové. Po ukončení obecné školy v Lužicích začal studovat na české zemské reálce v Hodoníně, kde také roku 1913 vykonal zkoušku dospělosti. Po jednoroční studijní přestávce pokračoval ve studiu na C.u.K. ústavu ku vzdělávání učitelů v Kroměříži. Studium zakončil doplňující zkouškou, díky které začal učit jako „zatímní učitel na veřejných školách obecných s vyučovacím jazykem českým“. Po ukončení pedagogického vzdělání byl dekretem ustanoven na obecnou školu chlapeckou ve Starém městě u Uherského Hradiště jako výpomocný učitel. Od září 1929 dostal definitivní učitelské místo v Hodoníně na měšťanské škole chlapecké. Vyučuje kreslení, krasopis, tělocvik, počty, němčinu i občanskou nauku. Dobrovolský své názory a metodické zkušenosti publikoval v odborných časopisech, přednášel a vedl kreslířské kurzy. Napsal mj. příručku *Kreslení v prvoouce* (1931). V následujícím roce vydává *Kreslení ve 3.–5. třídě*. O prázdninách se vydává na studijní cesty na malířské výstavy u nás i v zahraničí. Svě cesty výtvarně zpracovává do cyklů, jako např. pobyt v Kupari v *Jugoslávii*, který vydává v roce 1933 pod názvem *Na modrém Jadranu* (8 barevných linorytů). Od roku 1929 obesílá výstavy exlibris v Los Angeles Museum of History, Science and Art. V květnu 1931 na sedmé výstavě této přehlídky Mezinárodní společnosti pro exlibris, která byla obeslána 764 díly z celého světa, získává čestné uznání za *knižní značku Jaroslava Hermana*. Na tuto výstavu bylo přijato jeho 22 prací. V následujícím roce získává čestné uznání opět, tentokrát za *knižní značku pro V. a J. Krátkých*. Jeho dílo je tak vybráno jako nejlepší ze skupiny deseti československých autorů.

Dobrovolský byl zatčen gestapem v září 1940 přímo v jeho kanceláři na základě udání a následně vězněn postupně v Moravské Ostravě, Ratiboři, Olomouci a Brně. Dne 15. října 1941 byl odsouzen stanným nebo zvláštním soudem pro velezradu a umístěn ve vyhazovacím koncentračním táboře Mauthausen u rakouského Lince s označením „návrát nežádoucí“. I když byl fyzicky i duševně pevný, nakonec mu jeho tělo vypovědělo službu. Omrzly mu nohy, nastala u něj otrava provázená vysokými horečkami a zemřel 29. dubna 1942.

Dobrovolskému byl udělen Československý válečný kříž 1939 In memoriam a Junácký kříž „Za vlast 1939–45“.

**POTŘEBUJETE VYTISKNOUT
EXLIBRIS, NOVOROČENKU
NEBO JINOU DROBNOU GRAFIKU?**

ZNAK OBCE ŠUMICE

Tisky z výšky
(dřevoryty, linoryty, zinkové štočky)
až do formátu A4

VÁM VYTISKNE

Umělecká tiskárna
ART-TISK ŠUMICE
Uherskobrodská 110
687 31 Šumice

Telefon: 723 920 492

SVATOBOR založen r. 1861
Františkem Palackým

Redakční uzávěrka příštího čísla
ZHOŘ ART č.2/2020
(červenec – srpen – září)
je 15. září 2020

